

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Carl Jakobsens Vej 35
2500 Valby
Att. Signe Schmidt

DOKNR-13-2114
Ref.: USAus
E-mail: us@fri.net.dk

8. januar 2015

Sendt pr. e-mail til rzn@kfst.dk

FRI's høringssvar til udkast til forslag til en ny dansk udbudslov

FRI takker for muligheden for at kommentere forslaget til den nye udbudslov.

Det fremgår af udbudslovsudvalgets kommissorium, at udvalget skulle
"...udarbejde en dansk udbudslov, der sikrer, at der skabes de bedst mulige rammer for, at de offentlige indkøb kan foregå så effektivt, intelligent og hensigtsmæssigt som mulig og med lavst mulige transaktionsomkostninger for såvel ordregivere som leverandører.."

FRI har som medlem af Udbudslovudvalget arbejdet for, at dette skulle opfyldes, og det er for en stor del lykkedes.

Loven giver et klarere udgangspunkt for at forstå udbudsregleren i og med, at praksis er indarbejdet i teksten, så den er lettere forståelig og dermed bør give anledning til færre fejl fra ordregivers side.

Generelt kan FRI derfor støtte udkastet til den nye udbudslov med følgende bemærkninger:

Gennemsigtighed

Den øgede gennemsigtighed i forbindelse med offentliggørelse af evalueringsmetoden, anses for at være et stort fremskridt, der vil begrænse klagesager.

Transaktionsomkostninger

FRI er meget tilfreds med, at loven fjerner annonceringspligten, således at der gives mulighed for at indkøbe tjenesteydelser og varer under tærskelværdien på en langt mere ukompliceret måde, hvorved transaktionsomkostningerne utvivlsomt vil falde.

Dog ses indførelsen af de nye fleksible udbudsformer at være en udfordring ikke mindst for så vidt angår hensigten om at begrænse leverandørernes transaktionsomkostninger.

Besøgsadresse:

Industriens Hus
Rådhuspladsen
København V
T: +45 35 21 37 37
F: +45 35 25 31 38
E: fri@fri.net.dk
W: www.fri.net.dk

Postadresse:

Vesterbrogade 1E 3. sal
Postboks 1067
DK-2504 København V

FRI er som udgangspunkt meget tilfreds med den øgede adgang til dialog mellem indkøber og leverandør, men erfaringerne fra såvel anvendelsen af konkurrencepræget dialog som forhandling i henhold til tilbudsloven og ikke mindst projektkonkurrencer og udbud med forhandling i henhold til Forsyningsvirksomhedsdirektivet giver anledning til bekymring. Der er kort sagt en meget stor risiko for, at leverandørernes transaktionsomkostninger ikke bliver begrænset, men tværtimod forøget.

De hidtidige erfaringer med konkurrencepræget dialog viser en ekstremt omkostningstung udbudsform, hvor deltagelse i en lang række møder samt aflevering af ændrede (omfattende) løsninger gør, at det alene er de største firmaer, der i forbindelse med meget store projekter har ressourcer til at deltage.

I den første udgave af tilbudsloven, var der ingen begrænsning på antallet af deltagerne i forhandlingsforløbet. Denne mulighed udnyttede ordregiverne i en grad, som medførte en lovændring, hvorefter at den reviderede tilbudslov alene tillader at de tre økonomisk mest fordelagtige tilbud eller det laveste tilbud kunne inviteres til forhandling.

Erfaringer fra projektkonkurrencer er, at der skal afleveres meget stor del af projekteringsopgaven for et beskedent vederlag, der er ude af proportion med arbejdsindsatsen.

Endelig er erfaringerne fra udbud med forhandling i forbindelse med forsyningsvirksomhedsdirektivet, at forhandlingsforløbet i de situationer, hvor mange indbydes, opleves som en større økonomisk belastning for leverandørerne. Omvendt opleves forhandling typisk som positivt i de tilfælde, hvor få indbydes til forhandling, og der dermed er en reel chance for at vinde opgaven.

Hvis erfaringerne fra tidligere viser sig at blive en realitet, vil der opstå en risiko for, at de forøgede transaktionsomkostninger for tilbudsgiverne vil afspejle sig i prisen og kan afholde tilbudsgivere – særligt SMV'erne - fra at deltage i konkurrencen, hvilket vil have væsentlig indflydelse på prisen, såvel som på vækstlaget af små og mellemstore virksomheder.

De fleksible udbudsformer er et "tveægget sværd", som tilsiger en afgrænsning af deltagelsen i forhandling ud over, at ordregiver skal forklare, hvorfor der eventuelt prækvalificeres mere end fem leverandører. Det vil derfor være hensigtsmæssigt at begrænse deltagerne til tre, når det endelige tilbud skal afgives – uanset der er tale om konkurrencepræget dialog eller udbud med forhandling. Ordregiver må efter et forhandlings – eller dialogforløb have indtryk af, hvem der bedst kan løse opgaven. Det vil også virke som et incitament for tilbudsgiverne til at komme med de gode ideer undervejs, når der er en belønning. I modsat fald kan tilbudsgiverne holde deres gode ideer tilbage indtil sidste tilbud, hvilket ordregiver ikke kan være tjent med, da han i så fald mister en del af sin forhandlingsmulighed.

På den baggrund bør der – uanset lovens endelige formulering – som minimum udarbejdes en vejledning om brugen af de fleksible udbudsformer, hvor der sættes

fokus på, hvordan de fleksible udbudsprocesser gennemføres med færrest mulige transaktionsomkostninger – herunder at ordregiverne nøje overvejer, om der er behov for at lade mere end de i direktivet anførte tre ansøgere indgå i dialog- eller forhandlingsforløbet alternativt laver et udskillelsesløb, der ender med fx tre tilbudsgivere til sidst.

Derudover foreslås konkret, at der fra centralt hold iværksættes et projekt, der over en toårig periode følger en række udbud inden for forskellige sektorer, som gennemføres ved brug af fleksible udbudsformer med henblik på at indsamle og videreformidle viden om, hvordan de fleksible udbudsformer anvendes mest hensigtsmæssigt. Et sådant tiltag vil også være i overensstemmelse med regeringens byggepolitiske strategi.

Det europæiske udbudsdokument

Med det reviderede udbudsdirektiv følger indførelsen af et europæisk udbudsdokument, som EU-Kommissionen står for udformningen af. Det er FRI's indtryk, at kommissionens foreløbige arbejde med at udforme udbudsdokumentet ikke i tilstrækkelig grad sikrer en administrativ lettelse for tilbudsgiverne.

Udbudsdokumentet bør have karakter af en simpel, standardiseret egenerklæring, der kan genbruges af tilbudsgiveren fra udbud til udbud. FRI opfordrer til, at den danske regering søger at påvirke udbudsdokumentets udformning mest muligt i det videre forløb.

Vejledningsindsats

FRI henstiller til, at der udarbejdes en omfattende vejledningsindsats målrettet de praktikere, der er involveret i udbudsprocesser. Det betyder, at vejledningerne bør have en form, der gør dem let tilgængelige og et indhold, der med eksempler konkretiserer lovens indhold. I udarbejdelsen af vejledningerne bør repræsentanter fra såvel offentlige ordregivere som leverandører involveres med henblik på at sikre, at vejledningerne får et relevant indhold.

Konkrete bemærkninger til loven

Lovtekst

§ 6

Stk.1 nr. 4 cfr. forarbejderne, hvor bestemmelsen kommenteres som stk.2.

§ 8 stk. 2

Det vil være hensigtsmæssigt, at begrænsningen for indkøb af 20% delydelser suppleres med maksimumbeløbene på henholdsvis 80.000 Euro og 1 mio. Euro – ellers mistes overblikket og dermed forståelsen af bestemmelsen.

§ 136, stk. 6

Det fremgår af bestemmelsen, at ordregiver maksimum kan udelukke en ansøger eller tilbudsgiver fra at deltage i udbudsprocedurer i to år fra den relevante hændelse eller handling vedrørende de i § 135, nr. 1-6 nævnte udelukkelsesgrunde.

Særligt i forhold til fortolkningen af § 135 nr. 3 og 4 er rækkevidden af bestemmelsen uklar. Hvis en tilbudsgiver har overtrådt konkurrencereglerne, er det så tidspunktet for den relevante hændelse, handling eller hvor den ulovlige aftale/handling ophørte, der tages udgangspunkt i? Eller vil det være tidspunktet for en eventuel bøvedtagelse fra konkurrencemyndighederne?

Tidsmæssigt kan der være mere end to år mellem de to tidspunkter, og det bør derfor fremgå klart af den nye udbudslov, hvilket tidspunkt der er gældende. I den forbindelse er det vigtigt, at der sikres en ensartet tilgang blandt medlemsstaterne.

§ 142, stk. 6

Det fremgår af bestemmelsen, at en ordregiver kan kræve, at ansøgeren eller tilbudsgiveren og underleverandører, som ansøgeren/tilbudsgiveren har støttet sin ansøgning på skal hæfte solidarisk for kontraktens gennemførelse. Bestemmelsen fremgår af direktivets art. 63, men den er uhensigtsmæssig i en dansk kontekst, idet den fraviger praksis fra de normale hæftelsesforhold fx inden for byggeriet, hvor deltagere som udgangspunkt hæfter pro rata, hvis der ikke er tale om Joint Ventures eller totalrådgivergrupper.

Kravet om solidarisk hæftelse rejser spørgsmålet: Hvordan adskiller et hovedleverandør/underleverandør forhold sig så fra et konsortium med de implikationer dette medfører?

Hvis ikke bestemmelsen kan udgå af loven, bør forarbejderne og som minimum en efterfølgende vejledning adressere problemerne i forhold til praksis inden for byggeriet og begrænsningerne i forhold til at danne konsortier.

§ 175, stk. 5

Det fremgår af § 175, stk. 5, at ordregiveren kan kræve, at underleverandører ikke er omfattet af en af de situationer, der medfører udelukkelse i henhold til §§ 133-135. Hvis underleverandører er omfattet af en eller flere af udelukkelsesgrundene, skal ordregiveren kræve, at underleverandører udskiftes.

Det fremgår imidlertid af § 145, stk. 3, at ordregiveren skal kontrollere, at ansøgeren eller tilbudsgiveren også efter en ændring i henhold til § 145, stk. 1, ikke er omfattet af de obligatoriske udelukkelsesgrunde i § 133, stk. 1 eller stk. 3 og de frivillige udelukkelsesgrunde, jf. § 135, stk. 1, nr. 2 eller nr. 7, som ordregiveren har anført vil medføre udelukkelse.

Da § 145, stk. 3 er mere snævert formuleret end § 175, stk. 5, foreslås § 175, stk. 5 tilpasset ordlyden i § 145, stk. 3.

Løvbemærkninger

Ad § 15

Der anføres tre betingelser for, at en offentlig ordregiver kan tildele en opgave til en anden offentlig ordregiver uden udbud, herunder "...hvis ingen privat

”tjenesteudbydere bliver stillet i en fordelagtig situation i forhold til sine konkurrenter”.

Den formulering er vist ikke korrekt, idet hensigten må være, at den offentlige ordregiver ikke må opnå en konkurrencefordel i forhold til de private konkurrenter.

Ad § 135, stk. 1, nr. 3

Det fremgår i lovbemærkningen, at det kan være en alvorlig forsømmelse, der kan begrunde udelukkelse, hvis ordregiveren kan påvise, at ansøgeren eller tilbudsgiveren har begået handlinger omfattet af de obligatoriske udelukkelsesgrunde i § 133, stk. 1, men hvor der ikke er faldet endelig dom.

Som FRI tidligere har gjort opmærksom på forekommer bestemmelsen at være i strid med sædvanlige retssikkerhedsmæssige hensyn, hvis en ordregiver kan udelukke en virksomhed fra udbudsprocessen uden at der foreligger en endelig dom for overtrædelse af et af de i § 133, stk. 1 nævnte forhold.

Hermed risikerer en virksomhed at blive udelukket på et grundlag, der ved en efterfølgende endelig dom viser sig ikke at være korrekt. Af hensyn til retssikkerheden bør det således være et krav, at der i overensstemmelse med § 133, stk. 1 skal foreligge en endelig dom.

Ad § 183, stk. 1, nr. 2

Det fremgår af lovbemærkningerne til § 183, stk. 1, nr. 2, at ordregiveren kan bringe en kontrakt/rammeaftale til ophør, hvis leverandøren på tidspunktet for tildelingen af kontrakten var i en af de i § 133, stk. 1 omhandlede situationer, og derfor skulle have været udelukket fra udbudsproceduren.

Det bør i lovbemærkningerne fremhæves, at adgangen til self-cleaning jf. § 136 også finder anvendelse i forhold til § 183.

Med venlig hilsen

Henrik Garver
Adm. direktør

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Att.: rzn@kfst.dk

07. januar 2015

Høringsvar vedr. forslag til udbudslov

Duba-B8 A/S er blevet opmærksom på, at et forslag til udbudslov er sendt i høring, og at loven giver muligheder for at kræve mærker, certificeringer og testrapporter.

Vi hilser lovforslaget velkommen og glæder os over, at loven vil gøre det lettere for det offentlige at opstille klare og gennemslgtige miljøkrav. Vi ser frem til, at det vil sikre en højere grad af ligebehandling i konkurrencen om de offentlige opgaver og en større grad af ensretning i de krav til miljø og bæredygtighed, vi møder i udbud fra det offentlige.

Vi oplever i dag alt for ofte, at konkurrencen om de offentlige opgaver er ulige. Fordi det offentlige enten ikke beder om dokumentation for overholdelse af miljøkrav, eller det offentlige ikke er i stand til at vurdere den fremsendte dokumentation, hvilket medfører stor vilkårlighed i bedømmelserne.

Der er stor opfindsomhed, når det offentlige fastsætter krav til miljø og bæredygtighed i udbud. Det bevirker, at vi bruger mange ressourcer fra udbud til udbud på at svare på forskellige typer af spørgsmål. Vi håber, at muligheden for at henvise direkte til mærker vil medføre en større brug af mærkekrav i udbud, så vi ikke i hvert eneste udbud skal bruge ressourcer på at udforme svar på nye typer af miljøkrav og -spørgsmål.

De offentlige indkøbere, som i dag bruger krav fra FSC mærket eller andre mærker til at fastsætte kravspecifikationerne i et udbud, efterspørger sjældent dokumentation for opfyldelse af mærkekravene. Det betyder, at leverandører, der tilbyder produkter, som overholder mærkekravene, opnår samme miljømæssige bedømmelse i udbuddet, som leverandører, der tilbyder produkter, som ikke er certificeret i henhold til mærkekravene.

I det omfang det offentlige efterspørger dokumentation for opfyldelse af miljøkrav, er det vores oplevelse, at indkøberne har meget ringe forudsætninger for at vurdere lødigheden af den dokumentation, der fremsendes, og vi oplever stor vilkårlighed i vurderingen af dokumentationen.

Derfor er det et stort fremskridt, at det offentlige med lovforslaget får mulighed for at henvise til mærkekrav samt kræve mærker, testrapporter og certifikater som dokumentation for opfyldelse af kravene.

Vi vil nøje følge med i om intentionerne i den nye udbudslovgivning efterleves, og at der i praksis efterspørges, indhentes og valideres dokumentation for de opstillede krav af det offentlige.

Med venlig hilsen

Christian J. Flarup

Adm. Direktør, Duba-B8 A/S

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
E-mail: rzn@kfst.dk

Svar på høring vedr. forslag til udbudslov

Arkitektforeningen afgiver hermed høringssvar på baggrund af det på høringsportalen.dk offentliggjorte materiale.

Materialet er af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen dateret den 5. december 2014 og fristen for bemærkninger er den 8. januar 2015. Det giver en høringsperiode på godt og vel en måned, henover julen, hvilket er alt for kort til at sikre, at høringsparterne har tid og mulighed for at udarbejde et fyldestgørende og gennearbejdet høringssvar, når der er tale om så omfattende et lovforslag. Dette gælder ikke mindst høringsparter, der ikke har været en del af det indledende udvalgsarbejde. Dette kan få negativ indflydelse på lov kvaliteten.

Generelle bemærkninger

Arkitektforeningen mener at det er positivt, at man forud for lovforslaget har valgt at sammensætte et bredt udvalg af interessenter som har udarbejdet et udkast til udbudsloven. Denne inkluderende proces er vigtig i forhold til at skabe ejerskab blandt de virksomheder som arbejder inden for rammerne af den kommende udbudslov.

Siden 1992, da udbudsreglerne kom, har offentlige udbydere ikke brugt dem optimalt. Vi oplever, at forholdet mellem indkøber og leverandør er blevet så kompliceret, at vores branche er truet ikke bare på indtjening, men også på vores innovation og kreativitet, som er afgørende for at bringe Danmark ud af krisen.

Arkitektforeningen er således meget enig i ordene fra Udvalg om dansk udbudslovgivnings rapport, s. 5: "Der er samtidig et stort potentiale i at anvende den offentlige efterspørgsel, så den fremmer kvalitetsudvikling, innovation og bæredygtighed i både den offentlige sektor og det private erhvervsliv."

Overordnet håber Arkitektforeningen, at den nye udbudslov vil lede til en fortolknings- og praksisændring blandt offentlige udbydere. Hidtil har der været en uheldig tendens til, at arkitektstanden udsættes for urimelige udbuds- og konkurrencevilkår, i form af tunge og ofte overflødige udbudsdokumenter, unødvendige dokumentationskrav, samt snævre og overdetaljerede programbestemmelser, som medfører at arkitekterne ikke får ordentlig plads til at bruge deres faglighed og dermed skabe de bedst mulige løsninger. Disse unødige og ofte urimelige udbuds- og konkurrencevilkår for arkitektstanden, leder i sidste ende til dårligere arkitektonisk kvalitet i løsningerne i forbindelse med udbud. Hvis ikke den nye udbudslov bliver mere lempelig og samarbejdsorienteret i praksis, kan det frygtes, at den nytænkning som har gjort dansk arkitektur til en verdensomspændende succes, på længere sigt vil stagnere.

I en tid, hvor det private byggeri nærmest er gået i stå, har det offentlige byggeri en meget central rolle, men byggeriet er, som følge af udbudsreglerne, underlagt en stram regulering, som hindrer næsten enhver dialog mellem potentielle aftaleparter.

**ARKITEKT-
FORENINGEN**
*Danish Architects'
Association*

Akademisk Arkitektforening
Strandgade 27 A
DK-1401 København K

(+45) 3085 9000
mail@arkitektforeningen.dk
www.arkitektforeningen.dk
CVR 62 57 23 10

08.01.15

**ARKITEKT-
FORENINGEN**
*Danish Architects'
Association*

Akademisk Arkitektforening
Strandgade 27 A
DK-1401 København K

(+45) 3085 9000
mail@arkitektforeningen.dk
www.arkitektforeningen.dk
CVR 62 57 23 10

Det betyder, at den offentlige bygherre ensidigt dikterer alle udbuds- og aftalevilkår - stort set uden at tilbudsgiverne har indflydelse på aftalens indhold. Dermed kan de offentlige bygherrer udnytte deres købermagt til at presse aftalevilkårene. Samtidig er det i dag alt for omkostningstungt at afgive tilbud til det offentlige.

Arkitektforeningen håber derfor, at tiltagene i lovforslaget vil bidrage til at reducere transaktionsomkostninger i forbindelse med udbud. Ikke mindst ved at reducere omkostningerne forbundet med dokumentation. Det bør overvejes om ikke der skal laves en måling eller evaluering af dette, når loven har været i kraft et par år.

Livscyklusomkostninger

Arkitektforeningen har længe anbefalet, at der bringes et mere langsigtet perspektiv ind i udbudsreglerne, der vil styrke den bæredygtige grønne omstilling: Det virker absurd, at de hidtidige udbudsregler kun har været fokuseret på anskaffelsesomkostninger eller anlægsudgifter. I stedet bør man selvfølgelig anlægge en totaløkonomisk betragtning.

Hvad nytter det, hvis et nyt bibliotek eller hospital måske er billigt at opføre, hvis det skal renoveres om fem år, fordi man ikke skeler til levetidsberegninger i udbudsmaterialet? Det er både skidt for samfundsøkonomien og klimaet på lidt længere sigt.

Arkitektforeningen bifalder det derfor kraftigt, at ordregivere nu får mulighed for at tildele opgaver på baggrund af vurdering af livscyklusomkostninger (omkostninger, der er knyttet til alle stadier af produktionen af den vare, ydelse eller det bygge- og anlægsarbejde, der indkøbes) og ikke blot på grundlag af anskaffelsespriser.

Det er ydermere positivt, at de omkostninger, der skal tages hensyn til, ikke kun omfatter direkte udgifter, men også eksterne miljøomkostninger, hvis de kan værdisættes og verificeres.

Det er vigtigt at sikre den praktiske anvendelighed af Europa-Kommissionens forventede fælles metode til beregning af livscyklusomkostninger, som ordregiveren vil skulle gøre brug af, hvis de vælger at tildele opgaver på baggrund af livscyklusomkostninger.

Projektkonkurrencer

Overordnet kan Arkitektforeningen ikke se de store ændringer i forholdene vedrørende projektkonkurrencer. Dette er udmærket, da reglerne efter foreningens opfattelse er anvendelige.

Udbud med forhandling

Arkitektforeningen er positivt indstillet overfor at bestemmelserne om udbud med forhandling bliver udvidet, idet dette kan repræsentere en styrket dialogproces i udbuddene. Det er i tillæg hertil udmærket, at det tydeliggøres, at der er adgang til at forhandle om alle tilbudselementer med undtagelse af elementer, der er fastsat som ufravigelige krav (minimumskrav) samt tildelingskriterier og eventuelle underkriterier.

Det er dog vigtigt at understrege, at denne udvidelse ikke skal lede til misbrug i form af bl.a. unødige krav og urimeligt dokumentationsarbejde til leverandører, fx arkitekter, i de tidlige faser af udbuddet.

Desværre er mange arkitektkonkurrencer allerede kendetegnede ved detaljerede og udpenslede konkurrenceprogrammer med ditto

ARKITEKT- FORENINGEN

*Danish Architects'
Association*

Akademisk Arkitektforening
Strandgade 27 A
DK-1401 København K

(+45) 3085 9000
mail@arkitektforeningen.dk
www.arkitektforeningen.dk
CVR 62 57 23 10

afleveringskrav. Dette kunne muligvis forsvares, hvis de detaljerede afleveringer havde indflydelse på udvælgelsen af vinderprojektet. Men det lader ikke til at være tilfældet, og vores mangeårige erfaring som konkurrencerådgivere bekræfter os gang på gang i, at det er den skarpe, kreative og arkitektonisk gennemtænkte ide, der karakteriserer et vinderprojekt. Samtidig er det vores opfattelse, at arkitekt- og ingeniørvirksomhederne under udarbejdelsen af deres konkurrenceforslag bruger cirka 30 procent af deres tid og ressourcer på at producere overflødig dokumentation. Et kæmpespild for alle parter.

Arkitektforeningen deler således det fremsatte mål om at transaktionsomkostningerne ikke bliver unødigt høje. Arkitektforeningen finder det derfor ligeledes fornuftigt, at der indføres et krav om, at en ordregiver – hvis der ønskes deltagelse af mere end fem tilbudsgivere i en fleksibel procedure – kort skal begrunde, hvorfor dette er fundet hensigtsmæssigt. Dog er det vigtigt at understrege, at arkitektkonkurrencer omvendt ikke bør have færre end fem tilbudsgivere, og at mindst én af disse gerne skal være en nyere eller mindre virksomhed, fx valgt fra wildcardlisten, således at vækstlaget også gives en chance i konkurrencen.

Innovationspartnerskaber

Arkitektforeningen deler håbet om at innovationspartnerskaber kan bidrage til at få mest muligt ud af de offentlige midler og opnå bredere økonomiske, miljømæssige og samfundsmæssige fordele med hensyn til at skabe nye idéer, omsætte dem til innovative varer og tjenesteydelser og dermed fremme bæredygtig økonomisk vækst.

Oprettelsen af innovationspartnerskaber og den heraf følgende mulighed for at indgå længerevarende partnerskabskontrakter med henblik på at udvikle og indkøbe et innovativt produkt eller en ydelse, virker således som et fremskridt. Forhåbentligt kan det også føre til en mere fleksibel proces, hvor det fx snarere er problemet end løsningen, der sendes i udbud, forstået således at det er behovets funktionalitet snarere end en mere fast form, deltagerne skal byde ind med. Her kan skeles til begrebet funktionsudbud, som længe har været diskuteret i arkitektbranchen.

Erfaringen fra arkitektbranchen er, at de snævre og overdetaljerede programbestemmelser medfører, at bygherrerne låser sig fast i programmerne. På den måde bremses innovationen, idet man ofte blot får løsninger på allerede kendte behov, frem for nye løsninger på nye og kendte behov.

Den veltilrettelagte konkurrence bør først og fremmest sikre, at arkitekterne får mulighed for at skabe nye former og funktioner i en kreativ proces. Der skal naturligvis være et konkurrenceprogram, der sætter rammerne for konkurrencen og opgaven, men det er afgørende, at løsningen ikke er fastlagt og fuldstændig defineret, inden de kreative udviklingsprocesser er sat i gang. Mere innovative udbud fordrer, at man skruer ned for kravspecifikationerne, samtidig med at man skruer op for beskrivelsen af de konkrete udfordringer i opgaven.

Mærker

Arkitektforeningen ser det som et fremskridt, at der sker en forenkling af reglerne ved at ordregiver i stedet for at skulle indsætte de specifikke kriterier for opfyldelsen af et relevant mærke som i dag, fremover blot kan kræve, at det ønskede projekt skal forsynes med et specifikt mærke. Det er dog klogt, at der oplyses muligheder for at dispensere, fx hvis det kan dokumenteres, at en løsning lever op til kriterierne for mærket, selvom tilbudsgiveren ikke selv har dette mærke.

Evalueringemetoder

Arkitektforeningen ønsker mest mulig gennemsigtighed i forbindelse med udbud, hvorfor vi støtter, at lovforslaget indebærer et krav om, at en ordregiver på forhånd i udbudsmaterialet skal beskrive den valgte evalueringsmetode samt beskrive, hvad der tillægges betydning ved tilbudsevalueringen.

Tærskelværdier

Arkitektforeningen har længe været fortalere for at tærskelværdierne for hvornår udbudsloven skal anvendes burde hæves betydeligt, så mindre opgaver kunne løses mere smidigt. Derfor kan det ærgre, at der ikke er tiltag i denne retning i lovforslaget.

Dog anerkender vi, at der ser ud til at være et fremskridt i form af de nye regler for indkøb af varer og tjenesteydelser under tærskelværdien, hvor det mere simple regelsæt, forhåbentlig vil føre til større enkelhed og smidighed, som det er beskrevet i de almindelige bemærkninger til lovforslaget på s. 73.

Arkitektforeningen stiller sig meget gerne til rådighed i forhold til spørgsmål om arkitektkonkurrencer og udbud.

Med venlig hilsen

Annette Blegvad

Leder af Politik & Analyse
Akademisk Arkitektforening

**ARKITEKT-
FORENINGEN**
*Danish Architects'
Association*

Akademisk Arkitektforening
Strandgade 27 A
DK-1401 København K

(+45) 3085 9000
mail@arkitektforeningen.dk
www.arkitektforeningen.dk
CVR 62 57 23 10

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Att: rzn@kfst.dk

DMA
PRESSENS HUS

Skindergade 7
1159 København K
Telefon 3397 4000
Telefax 3314 2325
dma@mediarbejdsgiverne.dk
www.mediarbejdsgiverne.dk

Høringssvar vedrørende forslag til udbudslov

Danske Mediers Arbejdsgiverforening vil i forbindelse med høring af forslag til udbudslov komme med nedenstående kommentarer:

Danske Mediers Arbejdsgiverforening har forståelse for, at der i forbindelse med udbudsrunder kan være behov for en formaliseret tilgang til dokumentation af overholdelse af miljø- og CSR-krav. Det er dog ikke hensigtsmæssigt, at virksomheder skal oppebære specifikke mærker eller certificeringer. Det vil i langt højere grad fremme fair konkurrence og fri adgang for tilbudsgivning, hvis det er kravene til de specifikke mærker og certificeringer, der dokumenteres. Ellers er der fare for, at kravene vil kunne virke konkurrenceforvridende, hæmmende for EU's Indre Marked og sågar en decideret handelshindring.

Et eksempel er krav til grafiske produkters klimabelastning, der er blevet stillet i forbindelse med offentlige udbud. Kravet omfatter en certificering efter [Climatecalc](#), eller tilsvarende. Denne certificering er baseret på materiale, der alene er tilgængeligt ved medlemskab af specifikke arbejdsgiverorganisationer i visse lande i Europa.

Ovennævnte eksempel er ikke i overensstemmelse med kravene til:

- retten til fri organisering, på person- såvel som virksomhedsplan, da det kræver medlemskab af en specifik arbejdsgiverorganisation
- varernes frie bevægelighed, da virksomheder fra lande, hvor certificeringen ikke er tilgængelig, ikke kan byde ind på opgaver
- handelshindringer, da virksomheder, som ikke oppebærer medlemskab af de specifikke arbejdsgiverorganisationer, eller virksomheder fra lande, hvor certificeringen ikke er tilgængelig, ikke kan byde ind på opgaver

I det beskrevne tilfælde vil en korrekt dokumentation være, at stille krav i henhold til [Klimakompasset](#). Dette er erhvervslivet klimaberegner, udviklet af Erhvervsstyrelsen og Dansk Industri. Herved vil der være fri adgang for alle virksomheder, også udenlandske, til at opfylde kravene. Det vil derudover ikke stille små og mellemstore virksomheder i den situation, at de ikke kan byde ind på opgaver, fordi de ikke har tilstrækkelige ressourcer, økonomiske såvel som personalemæssige, til at opnå en certificering.

Søren Beck

Med venlig hilsen
Danske Mediers Arbejdsgiverforening

Hørings svar om forslag til udbudslov

FOA har følgende bemærkninger til lovforslaget, idet vi tillægger den ramme, udbudsloven vil lægge for offentlig-privat samarbejde afgørende betydning for såvel den offentlige sektors udvikling som for de medarbejdere, der bliver direkte eller indirekte berørt af udbud og konkurrenceudsættelse, hvad enten de er offentligt eller privat ansat:

Dato:
8.1.2015

Ref.:
DK/pbr

Regler for "Sociale tjenesteydelser" og for ydelser under tærskelværdien (afsnit 4, §184 og følgende bestemmelser samt afsnit 5 og 6)

FOA er skeptiske overfor behovet for særregler for "sociale tjenesteydelser".

FOA mener ikke umiddelbart, at sociale tjenesteydelser "har særlige egenskaber, som gør det uhensigtsmæssigt at anvende de normale fremgangsmåder ved et EU-udbud".

Givet, at man i øvrigt mener det hensigtsmæssigt overhovedet at konkurrenceudsætte denne type af ydelser, er det vanskeligt se, hvorfor udbud ikke principielt kan behandles ens uanset ydelsesområdet. Der er også i de generelle bestemmelser indbygget mulighed for dialog og forhandling samt særlige rammer for innovationspartnerskaber, som vil kunne anvendelse i disse tilfælde.

FOA er i forlængelse heraf bekymret for, om de alternative regler, der nationalt bliver foreslået for sociale tjenesteydelser, kan sikre de grundlæggende krav om gennemsigtighed, ligebehandling og proportionalitet samt leve op til målet i lovbemærkningerne om "at udvælgelsen af tilbudsgivere sker på grundlag objektive, saglige og ikke diskriminerende kriterier, og at der ikke finder forskelsbehandling sted mellem tilbudsgiverne".

FOA anbefaler på den baggrund, at de nationale regler for sociale tjenesteydelser i højere grad afspejler de generelle regler. Alternativt, at reglerne for sociale tjenesteydelser integreres i de generelle bestemmelser.

Dette specielt under hensyn til, at der formodentlig vil blive tale om en anvendelse af disse "sær-regler" i en meget stor andel af de udbud af offentlige tjenesteydelser, vi vil se fremover, idet store dele af social- og sundhedsområdet, ældrepleje m.v. hermed bliver undtaget for de generelle regler.

FOA

FOA

Stations Plads 1-3
1790 København V

Telefon 4697 2626
Telefax 4697 2300

Kontonr. 5301-0476807

E-mail
foa@foa.dk
a-kassen@foa.dk

www.foa.dk

Tildelingskriterium, under- og delkriterier samt evalueringsmetode

FOA havde gerne set, at man i den danske lov have benyttet sig af den mulighed, direktivet giver for at udelukke kriteriet "laveste pris".

Udelukkelse af kriteriet laveste pris ville give en bedre mulighed for at sikre gennemsigtighed og ligebehandling, da anvendelsen af kriteriet på urealistisk vis forudsætter, at udbyder er i stand til udtømmende at beskrive alle øvrige krav til leverancen.

Dette gælder i særligt grad for udbud af sociale tjenesteydelser og i øvrigt for mere komplekse ydelser.

Mulighed for at annullere udbuddet (§2)

Det er positivt, at lovbemærkningerne slår fast, at et offentligt udbud ikke indebærer en kontraheringspligt.

Men der savnes som supplement til de generelle regler om annulation en henvisning til den nationale regulering af offentlige myndigheders anvendelse af kontrolbud, jf. bekendtgørelse og vejledning herom (BEK nr. 607 af 24/06/2008 og VEJ nr. 32 af 24/06/2008) samt de nuværende regler for behandling i Klagenævnet for udbud, jf. lovforslaget.

FOA foreslår på den baggrund en supplerende henvisning til gældende regler for anvendelse af kontrolbud.

Funktionskrav, krav til medarbejdervilkår, krav til produktionsproces, sikkerhed m.m. og krav ved prækvalifikation af tilbudsgivere (§39, §160, §174 m.fl.)

FOA ser positivt på præciseringerne i direktiv og i forslag til lovbemærkninger om mulighederne for at stille krav til produktionsproces, sikkerhed, medarbejdervilkår m.v.

Det er bl.a. positivt, at det bliver slået fast, at en række krav både kan anvendes som kriterier i forbindelse med tildelingen, jf. § 160, og som betingelser om kontraktens gennemførelse, jf. § 174.

FOA har dog en række ønsker til præcisering og fortolkning af reglerne samt mulighederne for at anvende dem:

For det første er vi bekymrede for, om reglerne om krav til produktionsprocessen giver tilstrækkelige muligheder for at anvende krav til arbejdsforhold og arbejdsmiljø. Disse muligheder og rækkevidden heraf bør præciseres i bemærkningerne til lovforslaget.

For det andet bør det præciseres, at mulighederne for at stille krav med direkte tilknytning til kontraktens genstand, ikke er begrænset af potentielle tilbudsgivers eventuelle aktuelle omkostninger ved at opfylde sådanne krav. Uden en sådan præcisering kan FOA frygte, at der vil være en risiko for, at tilbudsgiver vil hævde, at sådanne krav til specifikke leverancer vil være i strid med loven, fordi de er forbundet med uforholdsmæssigt store omkostninger (for den pågældende tilbudsgiver). Uden præcisering vil en

sådan påstand kunne medføre, at udbyder uretmæssigt vil være tilbageholdende med at anvende mulighederne for at stille sådanne krav

Det ligger helt inden for og alene inden for udbyders ret at vurdere, hvorvidt opfyldelse af specifikke krav vil kunne medføre en uhensigtsmæssig fordyrelse. Derfor bør det af lovforslagets bemærkninger fremgå, at udbyder har ret at vælge at stille sådanne krav, hvor det anses for hensigtsmæssigt.

For det tredje finder vi det alt andet end hensigtsmæssigt, at der ikke i loven er en direkte henvisning til de forpligtelser, der følger af den danske implementering af ILO konvention 94, herunder til Beskæftigelsesministeriets cirkulære om arbejdsklausuler i offentlige kontrakter og den tilhørende vejledning (Cirkulære nr. 9471 af 30/06/2014 og Vejledning nr. 9472 af 30/06/2014.). Det bør af hensyn til såvel udbydere som bydere klart af lovforslagets bemærkninger fremgå, at der kan stilles krav, der følger de danske forpligtelser i henhold til den danske implementering af ILO konvention 94.

For det fjerde stiller FOA sig stærkt undrende over for, at der i lovforslaget findes en generel anbefaling /vejledning om anvendelsen af funktionskrav. Denne type af anbefalinger/vejledninger hører ikke hjemme i et lovforslag.

For det femte er der brug for yderligere præcisering af mulighederne for at stille krav til tilbudsgiver, enten som kontraktvilkår eller i forbindelse med prækvalifikation. Herunder er der behov for at præcisere mulighederne for at tage hensyn til virksomhedens sociale ansvar (CSR) herunder virksomhedens skatteforhold og -strategi.

Udbudsdirektivet fastslår, at tildelingskriterierne skal være 'forbundet med kontraktens genstand'. Forbindelsen til kontraktens genstand kan imidlertid også være gældende, 'selv om sådanne faktorer ikke udgør en del af deres materielle indhold'¹. Som eksempler herpå nævnes tildelingskriterier, som angår levering eller brug af fair trade produkter i gennemførelsen af en tildelt kontrakt, og herunder udtrykkeligt et fair trade krav om betaling af en minimumspris og en højere pris til producenterne. I forlængelse heraf er spørgsmålet således, om der f.eks. kan tales om en tilstrækkelig forbindelse med kontrakten genstand ved et tildelingskriterium om 'fair tax', i form af en række objektive krav, f.eks.:

- et følg-princip om transparent skattepraksis (f.eks. i form af oplysninger om, i hvilke lande selskabet opererer under hvilke navne, oplysninger om den finansielle praksis i Danmark: finansiering fra hvem på hvilke vilkår, herunder selskabsintern finansiering og handel, oplysninger om de seneste års dansk skattebetaling, oplysninger om eventuel dom for skatteunddragelse i Danmark eller virksomhedens etableringsland (der udgør et udelukkelseskrav i henhold til udvælgelse i henhold til nye udstationeringsdirektiv) samt oplysningspligt om eventuel dom for skatteunddragelse i Danmark eller virksomhedens etableringsland i ydelsesperioden,

---

¹ Direktivets betragtning nr. 97.

- og krav om, at en sådan dom vil medføre kontraktophævelse, medmindre noget sådant ikke vil være proportionelt;
- et forklar-princip vedrørende fair skattepraksis (f.eks. pligt til ved bud og i eventuel leveringsperiode at redegøre for virksomhedens principper for ansvarlig skattepraksis, herunder virksomhedens konstruktion i forhold til den økonomiske substans, skatteplanlægning og eventuelle brug af skattely samt eventuelle principper om at betale);
  - et følg- eller-forklar princip for ansvarlig og fair skattepraksis (f.eks. pligt til ved hjælp af tilstrækkelige regnskabsdata at redegøre for efterlevelsen af et princip for samfundsansvarlig og fair skattepraksis om "det rette skattebeløb til det rette land" eller forklar, hvorfor virksomheden ikke har et sådant princip og/eller ønsker at redegøre for dets indhold og efterlevelse).

Der har fra politisk hold været et ønske om, at offentlige udbydere af bl.a. velfærdsydelser kan stille sådanne krav ved udbud. FOA anbefaler derfor, at der i lovforslagets bemærkninger gives klare konkrete eksempler på muligheder for at stille krav om fair skattepraksis.

Muligt med omfattende krav om dokumentation (§ 153)

Det er positivt, at der er givet brede muligheder for at kræve nødvendig dokumentation fra tilbudsgiver, herunder dokumentation vedrørende miljø og arbejdsmiljø.

Underleverandør (§ 175)

Bestemmelserne i lovforslaget om regulering af anvendelsen af underleverandører er en smule uklare.

Det bør i lovbemærkningerne fremgå klart, at udbyder har mulighed for at stille krav om godkendelse af eventuelle underleverandører, samt at udbyder har mulighed for at udelukke anvendelsen af underleverandører, når der i øvrigt er saglige grunde hertil.

Med venlig hilsen

**Dennis Kristensen
Forbundsformand**

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby
mail til rzn@kfst.dk

08-01-2015
15/32/6

Høring - udbudsloven

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har i mail af 5. december 2014 sendt Forslag om udbudslov i høring.

OAO henviser til LO's høringssvar angående Forslag om udbudslov.

Med venlig hilsen

Amalie Ferdinand

Klagenævnet for Udbud

Adresse: Erhvervsstyrelsen, Dahlerups Parkhus, Langelinie Allé 17, 2100 København Ø.
Telefon: 35 29 10 00 - mail: kflu@erst.dk - Internet-adresse: www.kflu.dk

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

Carl Jacobsens Vej 35

2500 Valby

Att.: Kontorchef Signe Schmidt

E-mail: rzn@kfst.dk

Journalnummer

2014-6730

Dato

8. januar 2015

Vedr.: Høring over udkast til forslag til udbudslov - j.nr. POL-14/07014-12.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har ved brev af 5. december 2014 anmodet om blandt andre Klagenævnet for Udbuds eventuelle bemærkninger til et udkast til forslag om en udbudslov (herefter kaldet "udkastet").

Af høringsbrevet fremgår, at formålet blandt andet er at gennemføre det nye udbudsdirektiv (direktiv 2014/24/EU) i dansk ret. Direktivet afløser det gældende udbudsdirektiv (direktiv 2004/18/EF).

Derimod er meningen ikke at gennemføre det nye forsyningsvirksomhedsdirektiv (direktiv 2014/25/EU) eller det nye koncessionsdirektiv (direktiv 2014/23/EU). Disse direktiver forudsættes således ikke gennemført ved lov, men ved bekendtgørelse i overensstemmelse med den hidtidige mangeårige praksis for implementering af direktiver på området, jf. udkastets § 192, stk. 2.

Udkastet er udarbejdet på grundlag af et omfattende arbejde af Udvalget om dansk udbudslovgivning.

Klagenævnet vil i den anledning fremkomme med de bemærkninger af mere teknisk karakter, der fremgår nedenfor, idet nævnet ikke ønsker at udtale sig om lovudkastets implementering af udbudsdirektivet

og forholdet til kontroldirektiverne, herunder de foreslåede ændringer af tilbudsloven.

Da håndhævelseslovens titel i udkastet foreslås ændret til lov om Klagenævnet for Udbud, vil loven i det følgende blive benævnt "klagenævnensloven".

Det understreges, at klagenævnet ikke ved dette hørings svar har tilkendegivet, hvorledes nævnet vil stille sig til reglerne i udkastet, såfremt disse måtte blive genstand for en klagesag ved nævnet.

1. Kompetencespørgsmål

a) Efter udkastets § 196, nr. 2 og nr. 3, jf. klagenævnenslovens § 1, stk. 2, nr. 1 og nr. 2, tillægges klagenævnet kompetence til at behandle klager, der angår overtrædelse af udbudsloven og regler udstedt i medfør af denne lov. Samtidig udgår den nugældende bestemmelse af loven, hvorefter klagenævnet er kompetent med hensyn til EU-retten vedrørende offentlige kontrakter.

Klagenævnet skal om disse kompetencerogler udtale følgende:

Den foreslåede formulering af klagenævnenslovens § 1, stk. 2, medfører, at klagenævnet ikke længere vil være kompetent til at behandle klager over overtrædelser af udbudsretlige regler og principper, der hverken findes i udbudsloven, i udbudsdirektiver, der er implementeret ved bekendtgørelse i henhold til udbudsloven som nævnt ovenfor, eller i tilbudsloven.

Det betyder, at klagenævnet som noget nyt ikke vil være kompetent til at tage stilling til en særlig kategori af klager, der er karakteriseret ved, 1) at de angår udbud med grænseoverskridende interesse, 2) at der klages over overtrædelse af de EU-retlige regler og principper, der er af betydning for indgåelse af offentlige kontrakter og baseret på Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde, og 3) at kontraktindgåelsen ikke er reguleret af de særlige udbudsdirektiver, uden at årsagen er, at kontraktens økonomiske værdi er under tærskelværdierne. I klagenævnets praksis findes flere eksempler på en sådan anvendelse af traktatbaserede regler i klagesager vedrørende udbud, se hertil som eksempel klagenævnets kendelse af 4. februar 2013, SDI Media A/S mod Danmarks Radio. Det er således ikke rigtigt, når det i

de specielle bemærkninger til bestemmelsen i udkastets § 196, nr. 2, er anført, at henvisningen i den hidtidige bestemmelse i klagenævnslovens § 1, stk. 2, nr. 1, til fællesskabsretten vedrørende indgåelse af offentlige kontrakter bliver "overflødig" som følge af udbudsloven, og en ændring af retstilstanden synes således heller ikke at have været til-sigtet.

Klagenævnet skal på den baggrund foreslå, at klagenævnslovens § 1, stk. 2, formuleres således, at loven fortsat også finder anvendelse ved håndhævelsen af EU-udbudsreglerne vedrørende indgåelse af offentlige kontrakter, i hvert fald i det omfang disse regler ikke er gennemført i dansk ret i udbudsloven eller en bekendtgørelse udstedt i medfør af denne lov. Dette ville eksempelvis kunne gøres ved at undlade at lade ordene "*offentlige kontrakter og*" udgå af den gældende kompetence-regel i § 1, stk. 2, nr. 1, i klagenævnsloven, der efter udkastet bliver til lovens § 1, stk. 2, nr. 2.

b) Efter udkastets § 195, stk. 1, træder loven i kraft den 1. oktober 2015. Efter § 195, stk. 3, gennemføres udbud, der er iværksat inden denne dato, efter de hidtil gældende regler.

Klagenævnet bemærker, at det i den forbindelse bør fastsættes udtrykkeligt, at klagenævnet også efter udbudslovens ikrafttræden er kompetent til at behandle klager over overtrædelser af de således hidtil gældende udbudsregler.

c) For så vidt angår bestemmelserne i udkastets § 193, stk. 2, og § 196, nr. 5, hvorefter klagenævnet ikke skal have kompetence til at tage stilling til klager over overtrædelser af bestemmelsen i lovens § 191 om indkøb på markedsmæssige vilkår, der for så vidt angår offentlige indkøb under tærskelværdierne og uden klar grænseoverskridende interesse erstatter de hidtidige regler i tilbudslovens afsnit II, bemærkes følgende: De anførte regler er specielt målrettet mindre, offentlige indkøb, og disse indkøb vil derfor – i overensstemmelse med forudsætningerne i bemærkningerne til udkastets § 48 – i højere grad passe til små og mellemstore virksomheders produktionsapparat. Forslaget indebærer på den baggrund, at disse små og mellemstore virksomheder bliver stillet ringere end (større) leverandører til større kontrakter. Dette skyldes, at de med udkastet reelt henvises til at anlægge en rets-sag ved de almindelige domstole, idet de afskæres fra den relativt bil-

ligere, hurtigere og mere specialiserede klageadgang til Klagenævnet for Udbud, som de efter de hidtil gældende regler har haft.

2. Udkastets § 145

Bestemmelsen er – som anført i de specielle bemærkninger – ikke en implementering af en artikel i udbudsdirektivet. Bestemmelsen og de specielle bemærkninger synes at være inspireret af omstændighederne i en konkret og endnu verserende sag ved Klagenævnet for Udbud, hvor der er sket præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen af et spørgsmål, som i vidt omfang er overlappende med den foreslåede bestemmelse. Afgørelsen om præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen er truffet ved klagenævnets kendelse af 18. august 2014 i sagen MT Højgaard A/S og Züblin A/S mod Banedanmark. EU-Domstolen har endnu ikke truffet afgørelse i sagen, der behandles under sagsnummer C-396/14.

På den baggrund, og da bestemmelsens nærmere indhold efter sin ordlyd og bemærkninger på flere punkter forekommer mindre klar, skal klagenævnet opfordre til, at det genovervejes, om en supplerende national regulering som den foreslåede bør afvente EU-Domstolens præjudicielle afgørelse i sagen, således at der bliver mulighed for at tage højde for afgørelsens indhold ved fastsættelsen af de nationale regler.

3. Udkastets § 195

I de specielle bemærkninger til overgangsreglen i udkastets § 195, stk. 3, hedder det:

"... Bestemmelserne om ændringer i kontrakter, jf. §§ 176-182, samt ophør af kontrakter, jf. § 183, finder anvendelse på kontrakter, hvor udbuddet af den pågældende kontrakt er iværksat efter lovens ikrafttræden. ..."

Det bør i den forbindelse overvejes at indsætte en udtrykkelig bestemmelse herom i udbudsloven.

4. Udkastets § 196, nr. 9 og nr. 22

Klagenævnet bemærker, at § 196, nr. 9 og nr. 22, begge vedrører klagenævnslovens §§ 17 og 19, og at ændringerne ikke synes at harmonere indbyrdes.

5. Terminologiske spørgsmål

Klagenævnet bemærker generelt, at den valgte terminologi bør anvendes konsekvent i hele loven og bemærkningerne hertil, hvilket ikke alle steder synes at være tilfældet.

Som eksempler kan nævnes, at der i udkastets § 71, stk. 3, tales om ændring af "grundlæggende elementer", mens der i de specielle bemærkninger til bestemmelsen tales om ændring af "vigtige elementer". Udtrykket "ændres væsentligt" er endvidere anvendt i de specielle bemærkninger til § 79, stk. 2, mens § 79, stk. 2, anvender udtrykket "ændringer i grundlæggende elementer".

6. Økonomiske konsekvenser

Klagenævnet bemærker generelt, at enhver indførelse af nye udbudsretlige regler erfaringsmæssigt giver anledning til et antal sager, hvor parterne og deres advokater adresserer reglernes fortolkning og prøver reglernes grænser af. De nye regler i udbudsloven, der som noget nyt i Danmark har til formål at gennemføre en fuldstændig implementering af udbudsdirektivet (direktiv 2014/24/EU), må på den baggrund antages at medføre et større antal klagesager, indtil de nye regler er indarbejdet hos ordregivere, tilbudsgivere og deres rådgivere.

I udkastet foreslås en udvidelse af standstill-reglen i klagenævnslovens § 12, stk. 2, således at standstill-reglen også omfatter den situation, at ordregiveren har offentliggjort en bekendtgørelse efter lovens § 4. Endvidere foreslås i udkastet, at en ordregiver kan forlænge den standstill-periode, der følger af lovens § 3, stk. 1, jf. den foreslåede bestemmelse i lovens § 3, stk. 2. Klagenævnet vil også i disse situationer skulle træffe afgørelse om opsættende virkning inden for 30 dagesfristen i lovens § 12, stk. 3.

De nævnte forhold må – uanset bestemmelsen om, at klagenævnet ikke skal være kompetent til behandle klager efter § 191 – antages at ville medføre et øget resurseforbrug i Klagenævnet for Udbud.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Michael Ellehaug', with a long horizontal flourish extending to the right.

Michael Ellehaug

Formand for Klagenævnet for Udbud, landsdommer

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

Sendt via mail til rzn@kfst.dk

Islands Brygge 26
Postbox 1990
2300 København S
tlf 33 93 20 00
fax 33 32 01 74
hvr@hvr.dk
hvr.dk

8. januar 2015

Vedr. høring over udkast til ny udbudslov

Håndværksrådet var repræsenteret i udvalget til udarbejdelse af udkast til den nye udbudslov. Håndværksrådet skal derfor i det hele henvise til de bemærkninger, som Håndværksrådet afgav under udvalgsarbejdet.

Idet der er sket en ændring i det fremsatte forslag for så vidt angår reglerne om mærker i forhold til det forslag, som et enigt udvalg fremlagde, skal Håndværksrådet knytte en konkret bemærkning til dette punkt.

Udvalgets forslag indeholdt en forenkling af reglerne i forhold til de nugældende regler, idet udbyder for fremtiden blot kan henvise til, at det indkøbte skal leve op til kravene i en specifik mærkningsordning. Tidligere skulle de opliste alle kravene. Heroverfor skulle udbyder til gengæld acceptere, at tilbudsgiverne altid kunne dokumentere opfyldelsen af kravene på anden vis end ved fremvisning af mærket.

Dette skete ud fra en nøje overvejelse, idet mange virksomheder og specielt små og mellemstore virksomheder positivt fravælger en mærkegodkendelse, selvom produkterne lever op til mærkekravene, idet det kan være meget dyrt og omstændeligt at få et produkt eller en tjenesteydelse mærkegodkendt.

Ved at ændre reglen, så virksomhederne kun kan dokumentere opfyldelsen af mærkekravene ved en fremvisning af mærket, med mindre udbyder udtrykkeligt acceptere anden dokumentation. Herigennem afskærer man de facto mange små og mellemstore virksomheder fra at deltage i udbud, hvor opfyldelse af mærkekrav er en forudsætning, da det er Håndværksrådets frygt, at mange udbydere vil tage den for udbyder letteste løsning og udelukkende acceptere fremvisning af mærket som dokumentation. Dette er ikke kun til skade for virksomhederne, men også for det offentlige. Man udelukker herved en lang række potentielle tilbudsgivere fra at afgive tilbud og derved indskrænker konkurrencen på markedet.

Dette er efter Håndværksrådets opfattelse en forkert vej at tage og er i direkte modstrid med lovens intentioner om at give bedre adgang for SMV'er til at deltage i offentlige udbud.

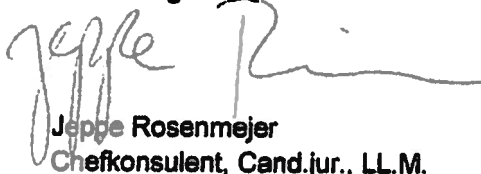
I forhold til selve udvalgsarbejdet vil Håndværksrådet rette en skarp kritik af processen omkring udvalgsarbejdet ved udarbejdelsen af lovforslaget.

Fra politisk side besluttede man, at arbejdet med implementering af udbudsdirektiverne skulle igangsættes på et tidspunkt, hvor direktiverne ikke var endeligt vedtagne. Dette skete først ca. 6 måneder efter udvalgets start. Desuden skulle arbejdet færdiggøres efter kun ca. 1 års arbejde og 1½ år inden implementeringsfristens udløb. Dette helt unødvendigt forhastede forløb har bevirket, at der skulle udformes danske regler, inden der var opnået en fælles fortolkning af væsentlige bestemmelser på EU plan. Derved risikerer man at skulle foretage ændringer af den danske udbudslov kort efter lovens ikrafttrædelse, hvis udvalgets fortolkning ikke stemmer overens med den fælles forståelse af reglerne.

Endvidere har hastværket gjort, at arbejdsbetingelserne for udvalgets medlemmer har været aldeles urimelige og har gjort en politisk høring af udvalgsmedlemmernes bagland praktisk talt umulig. Ikke mindst medfører de meget korte tidsfrister til at gennemlæse ofte store mængder kompliceret tekst, at kvalitetssikringen af reglerne kan være tvivlsom.

Udbudsloven er en meget central lov med stor betydning for både det offentlige og erhvervslivet. Loven skulle derfor gerne være af en høj kvalitet, som kan blive stående uden væsentlige fejl og ændringer i mere end et par år. Håndværksrådet finder det derfor kritisabelt, at man har valgt at haste en så central lov igennem med fare for lovsjusk til skade for såvel tilbudsgivere som udbydere.

Med venlig hilsen

Jeppe Rosenmejer
Chefkonsulent, Cand.jur., LL.M.

08-01-2015

Høring over forslag til udbudslov

Ved brev af 5. december 2014 har Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen anmodet Statens og Kommunernes Indkøbs Service A/S (SKI) om bemærkninger til ovennævnte forslag.

Forslaget har bl.a. til formål at implementere direktiv 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud og om ophævelse af direktiv 2004/18/EF i høring (udbudsdirektivet).

Forslaget er baseret på udbudslovsudvalgets udkast til en ny udbudslov. SKI takker for at være blevet inddraget i udbudslovsudvalgets arbejde.

Vi skal indledningsvis anføre, at vi kan støtte forslaget i den foreliggende udformning. Vi mener, at forslaget, herunder særligt bestemmelserne om rammeaftaler, indfrier ambitionen om et klart, forståeligt og anvendeligt regelsæt, der giver plads til fleksibilitet og det gode købmandsskab og mindsker transaktionsomkostningerne for både ordregivere og tilbudsgivere.

SKI har ved gennemlæsningen af forslaget observeret visse inkonsistente formuleringer og fejlagtige henvisninger. Da der ikke er tale om principielle bemærkninger, har SKI valgt at formidle dem direkte til udbudslovsudvalgets sekretariat. I forbindelse hermed har SKI desuden fremhævet visse bestemmelser, som SKI vurderer, at der er behov for vejledning i. SKI skal dog fremhæve følgende fejlagtige henvisning, der har principiel karakter:

Bemærkningerne til § 97

Af bemærkningerne fremgår, at det er en forudsætning for direkte tildeling, at en rammeaftale fastlægger bestemmelserne vedrørende udførelse af kontrakten og de objektive kriterier for fastlæggelse af, hvem af parterne i rammeaftalen, der skal udføre kontrakten. Om begrebet objektive kriterier henvises til bemærkningerne til § 12. Det er SKI's opfattelse, at henvisningen til § 12 ikke er korrekt, da denne bestemmelse alene omhandler ordregiverinterne aftaler. Der bør i stedet henvises til § 96, stk. 3, der uddyber begrebet objektive kriterier.

Hervedover imødeser SKI, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen opdaterer eksisterende vejledninger eller udarbejder nye vejledninger som opfølgning på fremsættelsen af lovforslaget. SKI finder det således afgørende for en uproblematisk overgang til anvendelsen af det nye regelsæt, at der er adgang til vejledning om de nye regler.

Med venlig hilsen

Anja Piening
 Chef for Center for Jura og CSR

HØRINGSSVAR: Vedrørende det offentliges samfundsansvar i forslag om udbudslov

Dette høringssvar er et samlet høringssvar fra: FSC Mærket, Verdens Skove, Dansk Naturfredningsforening, Mellemfølgelig Samvirke, IBIS, Amnesty International, dansk afdeling, Aktive Forbrugere, Fairtrade Mærket, Det Økologiske Råd, Clean Clothes Campaign, MSC, virksomheden Tracer Aps. og Herning Kommune.

HØRINGSSVAR: Vedrørende det offentliges samfundsansvar i forslag om udbudslov

Indhold

Dansk Udbudslov: Processen.....	4
Udbudslovens formålsparagraf	5
UN Guiding Principles on Business and Human Rights i forhold til udbudsloven	7
Overordnede anbefalinger i forhold til UN Guiding Principles.....	7
Politiske målsætninger	8
<i>Eksempel: Manglende nødvendig omhu</i>	9
Samfundsansvar i indkøbsprocessen.....	10
Ansvar i leverandørkæden (§ 175 i forslag til udbudslov).....	10
<i>Eksempel: Åbne leverandørkæder</i>	11
Udvælgelse og udelukkelse af tilbudsgiver	11
Udelukkelse (§ 135 og §136 i forslag om udbudslov)	11
Mæglings- og Klageinstitution for Ansvarlig virksomhedsadfærd.....	12
Egnethed (artikel 57 i EU's-udbudsdirektiv).....	13
Risikoprodukter.....	13
Mærker.....	14
Klarhed om mærker: Egenskaber og kendetegn	14
"Tilsvarende" skal ændres til "samme" mærkekrav (§45 forslag til udbudslov).....	15
Kontraktens genstand.....	16
Produktgrupper uden mærker.....	16
Tildelingskriterier	16
Kontraktens udførelse	18
Leveløn	18
Dokumentation og opfølgning	18
<i>Eksempel: Mistanke, dokumentation og opfølgning</i>	19
Konkurrence forvridende ikke at vurdere virksomheders samfundsansvar	19
Svensk kontrol team.....	19
Ansvarlig skattepraksis ved offentlige indkøb.....	21
Introduktion: udbudsloven og ansvarlig skat	21
Egnethedskrav og ansvarlig skat (§ 138 -141 i forslag til udbudslov).....	22
Mærkekrav og ansvarlig skat	23

Udelukkelse ved uansvarlig skattepraksis (§133-146 i forslag om udbudslov).....	24
Kontraktbilag i forhold til ansvarlig skat	25
Generelt om ansvarlig skat.....	25
Åbenhed om offentlige indkøb	26
Udbudslov og adgang til viden om leverandører	26
<i>Eksempel: Informationsdeling om krænkelse i leverandørkæden.....</i>	26
Offentligheden holdes ude	26
Forventede ændringer i årsregnskabsloven om rapportering om samfundsansvar	27
Organisationerne bag høringssvaret.....	28

Dansk Udbudslov: Processen

Det foreliggende forslag til en dansk udbudslov er den danske implementering af det nye udbudsdirektiv, som blev endeligt vedtaget i EU i februar 2014.

Siden sommeren 2013 har et dansk udbudslovsudvalg arbejdet med et forslag til en dansk udbudslov. På baggrund af dette forslag blev en dansk udbudslov sendt i høring fredag den 5. december 2014. Høringsmaterialet omfatter lovforslag på 315 sider samt 846 siders følgerapport fra udbudslovsudvalget. Høringsfristen er sat til 8. januar 2015.

I udbudslovsudvalget har ingen udviklings-, menneskerettigheds- eller miljøorganisationer været repræsenteret. Heller ikke miljøministeriet har været repræsenteret i udbudslovsudvalget. Ingen af organisationerne bag dette høringssvar har været inviteret til at bidrage til udbudslovsudvalgets arbejde. Som organisationer, der arbejder med etik og bæredygtighed finder vi dette stærkt kritisabelt - særligt set i lyset af, at det nye EU-udbudsdirektiv lægger op til en række forbedringer i forhold til at sikre ansvarlige offentlige indkøb. EU-udbudsdirektivet giver for eksempel langt bedre mulighed for at udnytte mærkeordninger, der kan nu stilles krav om sociale egenskaber ved et produkt (fx fair trade)¹, virksomheder der begår skattesvig kan udelukkes og medlemslandene kan vælge, at pris ikke må være det eneste kriterium ved tildeling af kontrakter.

Dette høringssvar er vores anbefalinger til samt den væsentligste ros og ris af forslag til udbudslov, som vi har fået sendt i høring, og som vi har haft meget begrænset tid og mulighed for at vurdere kvaliteten af.

Det første kritikpunkt af lovforslaget er derfor manglen på inddragelse af relevant ekspertise ved implementeringen af et EU udbudsdirektiv, der bl.a. har til hensigt at skabe mere bæredygtige offentlige indkøb² for de knap 300 mia.kr. af skatteborgernes penge, som offentlige myndigheder årligt køber ind for. Den korte høringsfrist gør kun dette endnu mere beklageligt.

Vi stiller os samtidig undrende overfor, at forslaget til udbudslov ikke nævner FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv (UNGPs) og at lovforslaget ikke er blevet evalueret i relation til lovens indvirkning på menneskerettigheder inden den blev sendt i høring³. Samtidig mener vi, at regeringens forslag til udbudslov ikke er tænkt ordentligt sammen med en række af regeringens andre politikker og cirkulærer om bæredygtighed og samfundsansvar.⁴

Styrken ved det nye EU-udbudsdirektiv, som Danmark har været med til at vedtage, er de øgede muligheder for at tage etiske og miljømæssige hensyn. Nedenfor gennemgår vi de væsentligste punkter, hvor den kommende udbudslov bør strammes op, for at den udnytter disse muligheder i det nye EU-udbudsdirektiv fuldt ud og giver offentlige myndigheder en klar og forståelig ramme for at agere samfundsansvarligt når de køber ind.

¹ Europa-parlamentets og rådets direktiv 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud og om ophævelse af direktiv 2004/18/EF, betragtning (97)

² See for example, Parliamentary text Articles 42 and 43:

http://www.humanrights.dk/files/media/dokumenter/business_unwgs_9_may_workshop_icar_dibr_procurement_final.pdf og <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TC-P7-TC1-COD-2011-0438+0+DOC+PDF+V0/DA>

³ Processen omkring en evt. evaluering af udbudsloven i forhold til lovens indflydelse på menneskerettighederne er blevet oplyst til Danwatch efter, at Media- og Researchcentret har henvendt sig til Justitsministeriet.

⁴ Regeringen (2012): Ansvarlig vækst: Handlingsplan for virksomheders samfundsansvar 2012-2015:

http://samfundsansvar.dk/file/318419/ansvarlig_vækst_samfundsansvar_2012.pdf og http://um.dk/da/-/media/UM/Danish-site/Documents/Politik-og-diplomati/nyheder_udenrigspolitik/2013-2017_DANIDA_Handlingsplan_PCD_6_HIGH_enrni.pdf

Vi opfordrer endvidere på det kraftigste til, at underskriverne af dette høringsvar inddrages, når der efter vedtagelsen af udbudsloven skal udarbejdes retningslinjer og indkøbsvejledninger til offentlige ordregivere/indkøbere. Disse skal blandt andet medvirke til klarere definitioner af varer og tjenesteydelsers livscyklus, en fælles forståelse af ansvarlig skattepraksis samt indsigt i, hvordan nødvendig omhu -som defineret i FN's Retningslinjer for Menneskerettigheder og Erhverv (UNGPs)⁵ – kan og bør indtænkes i offentlige indkøb.

Udbudslovens formålsparagraf

Med indkøb for knap 300 mia. årligt har offentlige myndigheder i Danmark en enorm købekraft og dermed et enormt potentiale for at indfri visioner om bedre klima og miljø, ansvarlig skattepraksis og respekt for menneske- og arbejdsrettighederne. Dette er et centralt formål med det nye EU udbudsdirektiv:

The new public procurement Directive specifically addresses the inclusion of societal, environmental or other characteristics in the technical specifications of the tender, contract award criteria, and conditions for contract performance, including obligations concerning sub-contractors.⁶

“Offentlige indkøb spiller en central rolle i Europa 2020- strategien, jf. Kommissionens meddelelse af 3. marts 2010 med titlen »Europa 2020, en strategi for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst« (»Europa 2020-strategien for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst«), som et af de markedsbaserede instrumenter, der skal anvendes til at opnå intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst og således sikre optimal udnyttelse af de offentlige midler.”⁷

EU-Direktivet lægger endvidere vægt på, at det skal gøres muligt for offentlige indkøbere at: ”udnytte offentlige udbud bedre til støtte for fælles samfundsmål”.⁸

Disse vigtige formål i EU's Udbudsdirektiv nævnes slet ikke i den danske udbudslovs formål, hvilket vi undrer os meget over. Vi har samtidig bidt mærke i, at EU-Direktivet gør det muligt for medlemslandene at fastsætte, at de ordregivende myndigheder ikke må anvende pris alene som det eneste kriterium for tildeling af kontrakter.⁹

Vi anbefaler derfor, at regeringen i udbudslovens formålsparagraf indskriver og understreger hensyn til miljø og mennesker; at pris ikke må udgøre eneste kriterium for tildeling af kontrakter, at ansvaret gælder for hele livscyklus af varen, tjenesteydelsen eller bygge- og anlægsarbejdet. Ikke kun for at leve ordentlig op til disse formål og muligheder i EU-udbudsdirektivet, men også for at sende et klart signal til offentlige myndigheder om, at man i Danmark ikke vil gå på kompromis med respekten for arbejds-, menneskerettighederne og miljø i forbindelse med offentlige indkøb.

⁵ United Nations (2011): UN Guiding Principles on Business and Human Rights; http://www.ohchr.org/documents/publications/GuidingPrinciplesBusinesshr_en.pdf

⁶ See for example, Parliamentary text Articles 42 and 43:

http://www.humanrights.dk/files/media/dokumenter/business/unwg_8_may_workshop_icar_dhrc_procurement_final.pdf and

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP/NONSGML-TC-P7-TCL-COD-2011-0418-0-1XOC-PDF-V0/DA>

⁷ Europa-parlamentets og rådets direktiv 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud og om ophævelse af direktiv 2004/18/EF, betragtning (2)

⁸ Europa-parlamentets og rådets direktiv 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud og om ophævelse af direktiv 2004/18/EF, betragtning (2)

⁹ Ibid, Artikel 67, Kriterier for tildeling af kontrakter.

Vi anbefaler samtidig, at regeringen sikrer de fornødne ressourcer og viden til at forankre samfundsansvar i kommunerne og regionerne, hvilket desværre ikke er tilfældet på nuværende tidspunkt.

UN Guiding Principles on Business and Human Rights i forhold til udbudsloven

Overordnede anbefalinger i forhold til UN Guiding Principles

Vi anbefaler, at regeringen sikrer, at UN Guiding Principles on Business and Human Rights¹⁰ (herefter UNGPs) indgår som et aktivt grundlag i en kommende udbudslov i overensstemmelse med FNs anbefalinger og regeringens egen handlingsplan for implementeringen af FNs retningslinjer for Menneskerettigheder og Erhverv/UNGPs¹¹.

Med UNGPs er regeringen ikke kun forpligtet til at stille krav til danske virksomheder om aktivt at identificere, forhindre og udbedre negative effekter på menneskerettighederne i forbindelse med deres virke i eller udenfor Danmark. Danske myndigheder er i kraft af deres rolle som indkøbere for knap 300 mia. kr årligt selv ansvarlige for at undgå at medvirke til krænkelse af menneskerettighederne. Dette fremgår af princip 5 og 6 i UNGPs:

Princip 5. States should exercise adequate oversight in order to meet their international human rights obligations when they contract with or legislate for, business enterprises to provide services that may impact upon the enjoyment of human rights.

Princip 6. States should promote respect for human rights by business enterprises with which they conduct commercial transactions¹².

I kommentarerne til princip 5 og 6 uddybes danske myndigheders ansvar yderligere:

Princip 5 Commentary: States do not relinquish their international human rights law obligations when they privatize the delivery of services that may impact upon the enjoyment of human rights. Failure by States to ensure that business enterprises performing such services operate in a manner consistent with the State's human rights obligations may entail both reputational and legal consequences for the State itself. As a necessary step, the relevant service contracts or enabling legislation should clarify the State's expectations that these enterprises respect human rights. States should ensure that they can effectively oversee the enterprises' activities, including through the provision of adequate independent monitoring and accountability mechanisms.¹³

Princip 6 Commentary: States conduct a variety of commercial transactions with business enterprises, not least through their procurement activities. This provides States – individually and collectively – with unique opportunities to promote awareness of and respect for human rights by those enterprises,

¹⁰ United Nations (2011): UN Guiding Principles on Business and Human Rights,

http://www.ohchr.org/documents/issues/business/A_HRC_17_31.pdf

¹¹ The Danish Government (2014): Danish National Action Plan - implementing UN Guiding Principles on Business and Human Rights; http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Business/NationalPlans/Denmark_NationalPlanBJHR.pdf

¹² The Danish Government (2014): Danish National Action Plan - implementing UN Guiding Principles on Business and Human Rights; http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Business/NationalPlans/Denmark_NationalPlanBJHR.pdf

¹³ United Nations (2011): UN Guiding Principles on Business and Human Rights;

http://www.ohchr.org/documents/publications/GuidingprinciplesBusinesshr_en.pdf side 8

including through the terms of contracts, with due regard to States' relevant obligations under national and international law¹⁴

Med andre ord; regeringen er forpligtet til at sikre, at skatteborgernes penge ikke (gennem offentlige indkøb) medvirker til krænkelse af menneskerettigheder. For at leve ordentligt op til dette ansvar bør offentlige ordregivere udøve due diligence (nødvendig omhu). Ifølge UNGPs går due diligence ud på følgende:

"The process (of due diligence) should include assessing actual and potential human rights impacts, integrating and acting upon the findings, tracking responses, and communicate how impacts are addressed"¹⁵

I den danske handlingsplan for implementeringen af FN's retningslinjer/UNGP, 'Danish National Action Plan - implementing UN Guiding Principles on Business and Human Rights', står der endvidere:

"In Denmark new legislation is systematically evaluated in terms of human rights consequences by the ministry of justice"¹⁶

Til vores overraskelse er forslaget til udbudsloven ikke blevet evalueret med hensyn til menneskerettighederne inden den er blevet sendt i høring. En evt. evaluering vil foregå i 'Statsrets- og Menneskeretskontoret' – hvis udbudsloven indstilles til evaluering af 'Lov-kvalitetskontoret', der vurderer behovet for evalueringen.¹⁷

Vi anbefaler derfor, regeringen evaluerer lovens indvirkning på menneskerettighederne og, at FN's retningslinjer/UNGPs, herunder kravet til 'nødvendig omhu' (due diligence), både tænkes og skrives eksplicit ind i udbudsloven.

Politiske målsætninger

I regeringens 6-punktsplan¹⁸ for virksomheders sociale ansvar, annoncerer regeringen, at CSR¹⁹ i højere grad skal indtænkes i politikker og initiativer og, at man vil skabe bæredygtige værdikæder, blandt andet gennem støtte til UNGPs. I regeringens seneste handlingsplan for virksomheders samfundsansvar: "Ansvarlig vækst: Handlingsplan for virksomheders samfundsansvar 2012-2015" anbefales de offentlige myndigheder til i højere grad at efterspørge varer, der er produceret under ansvarlige forhold²⁰. Samtidig er EU's udbudsdirektiv, som tidligere nævnt, et led i EUs 2020-strategi, som har fokus på bæredygtig vækst og fattigdomsreduktion.²¹

¹⁴ United Nations (2011): UN Guiding Principles on Business and Human Rights; http://www.ohchr.org/documents/publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_en.pdf side 8

¹⁵ UNGPs: http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf, princip 17 s.de 17

¹⁶ Danish National Action Plan - implementing UN Guiding Principles on Business and Human Rights p. 11

¹⁷ Processen omkring en evt. evaluering af udbudsloven i forhold til lovens indflydelse på menneskerettighederne er blevet oplyst til Da-watch efter, at Media- og Researchcentret har henvendt sig til Justitsministeret.

¹⁸ http://um.dk/da~/media/UM_Danish-site/Documents/Syvheder_Sekspunktsplan.pdf

¹⁹ Corporate Social Responsibility ofte oversat til samfundsansvar

²⁰ Regeringen (2012): Ansvarlig vækst: Handlingsplan for virksomheders samfundsansvar 2012-2015.

http://samfundsansvar.dk/file/318419/ansvarlig_vækst_csrhandlingsplan_2012.pdf

²¹ Europe 2010 - A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth

Vi anbefaler, at regeringen gør alvor af sine intentioner på CSR-området og sikrer, at en kommende udbudslov bidrager til at fremme disse visioner. Det mener vi ikke, at det nuværende forslag til udbudslov gør i tilstrækkelig grad.

Eksempel: Manglende nødvendig omhu

Rana Plaza katastrofen er den hidtidige største katastrofe i tekstilindustrien, men den er blot én i rækken af brande og fabriksammenstyrtninger i Asiens tekstilindustri. Rana Plaza katastrofen var en konsekvens af manglende nødvendig omhu og dermed et eksempel på, hvilke risikofaktorer, en offentlig ordgiver skal forholde sig til ved køb af tøj til fx hospitalsansatte eller politi i Danmark.

Rana Plaza katastrofen

Den 24. april styrtede en otteetagers bygning sammen i Bangladesh. 1.138 mennesker omkom og omkring 2.500 blev sårede. I bygningen blev produceret tøj til danske forbrugere og af danske tøjvirksomheder. Rana Plaza-fabrikken bestod af i alt otte etager, hvoraf fire var ulovligt opført²². Bygningen var konstrueret til kontorer og butikker, ikke fabrikker. Alligevel husede bygningen fem tekstilfabrikker²³. På de øverste etager stod tungt maskineri, herunder tekstilfabrikkernes maskiner, som var med til at få bygningen til at styrte sammen. Den 23. april var der slået revner i bygningen. I Bangladesh er der store problemer med bygningssikkerheden og det er ikke første gang en bygning er styrtet sammen og syersker er omkommet. Da syerskerne mødte op på arbejde den 24. turde de derfor ikke gå ind i bygningen. Men ordre skulle være færdige og syerskerne blev truet med at miste en månedsløn, hvis ikke de påbegyndte deres arbejde inde i Rana Plaza.

Lønforhold for syersker i Bangladesh

I Bangladesh er minimumslønnen 369 kr. pr. måned. Det er langt fra nok til at forsørge syerskeren selv, sende børnene i skole og købe ordentligt mad. En løn man kan leve af i Bangladesh vurderes af Asia Floor wage til at ligge på 2.155 kr.²⁴. For overhovedet at komme i nærheden af så mange penge, påtager syerskerne sig ekstremt meget overarbejde - og de har bestemt ikke råd til at miste en hel månedsløn.

Mangel på nødvendig omhu

Danske og udenlandske tøjvirksomheder fik produceret i Rana Plaza og rundt omkring i ruinerne flød det med logoer fra danske og udenlandske tøjproducenter. Repræsentanter fra disse tøjvirksomheder har løbende haft kontakt med og besøgt fabriksbygningen og kender forholdene i tekstilindustrien i Asien. Det er derfor centralt at understrege, at Rana Plaza ikke var en ulykke, men derimod en konsekvens af mangel på nødvendig omhu. Rana Plaza katastrofen havde ikke fundet sted, hvis internationale købere havde sikret sig, at bygningssikkerheden var i orden. Hvis internationale købere, havde sikret sig, at syerskerne får en løn de kan leve af, så de ikke er villige til at risikere deres liv ved truslen om at miste en månedsløn. Og, hvis øvrige arbejds og sikkerhedsforhold var i orden inden og under produktion af en ordre. Rana Plaza katastrofen tegner et billede af en global industri - tekstilindustrien - hvor menneskerettighederne og arbejdsrettighederne ofte krænkes i produktionen af vores tøj.

Nødvendig omhu ved det offentlige køb af tøj

Det offentlige køber tøj til politiet, kitler til hospitalerne, til parkeringsvagter, hjemmepleje osv.

I Sverige udgav Swedwatch i 2007 en rapport om arbejdsforholdene bag blandt andet tøj til hospitalsansatte i Sverige²⁵. Her kom det frem, at leverandører til det offentlige ikke producerede varerne i overensstemmelse med ILO konventionerne. Det er altså ikke nok at have tillid til, en leverandør lever op til det denne skriver under på, - det offentlige må derfor foretage en konkret vurdering af leverandørens evner til, og efterlevelse af, de stillede krav om ansvarlig produktion, hvis det offentlige ønsker at udvise nødvendig omhu.

²² Building Collapse in Bangladesh Leaves Scores Dead, New York Times 24.04.2013, http://www.nytimes.com/2013/04/25/world/asia/bangladesh-building-collapse.html?hp&_r=0

²³ Tøjets Trajædier, Danwatch, 2014: https://www.danwatch.dk/sites/default/files/documents/tojsets-traejedier2014-sort_0.pdf s. de 2

²⁴ Rapport: *Sitchung a Decent Wage Across Borders*, august 2009, Clean Clothes Campaign. Belobene er i rapporten oplyst i Luro - men her omregnet og angivet i kroner.

²⁵ Swedwatch 2007: *Vita rockar och vassa saxar - en rapport om landstingens brist på etiska inköp*: http://www.swedwatch.org/sites/default/files/vita_rockar_vassa_saxar.pdf

Samfundsansvar i indkøbsprocessen

I EU-udbudsdirektivet fremhæves det, at offentlige ordregivere, skal udnytte de nye muligheder for at købe bæredygtigt ind:

“Der er behov for, at de tekniske specifikationer, der udarbejdes af det offentlige som indkøber, sikrer, at offentlige udbud indebærer konkurrence, og at der opfyldes målsætninger om bæredygtighed. Derfor bør det være muligt at afgive tilbud, som afspejler mange forskellige tekniske løsningsmuligheder, standarder og tekniske specifikationer på markedet, herunder dem, som er udarbejdet på grundlag af ydelseskriterier med tilknytning til produktionsprocedurerne livscyklus og bæredygtighed i forbindelse med bygge- og anlægsarbejder, varer og tjenesteydelser²⁶”.

I dette afsnit gennemgås det, hvordan dette bør inkorporeres i en kommende udbudslov.

Ansvar i leverandørkæden (§ 175 i forslag til udbudslov)

Det offentliges samfundsansvar kan ikke begrænses til første led i leverandørkæden. Med en købekraft på knap 300 mia kr om året er offentlige indkøb med til at sætte standarden for, hvordan man forholder sig ansvarligt til sin leverandørkæde – ikke kun i første led.²⁷

Viden om underleverandører og problematikker i leverandørkæden er derfor helt central. For hvis indkøberne ikke kender forholdene i leverandørkæden, kan de ikke adressere miljømæssige og/eller etiske problemstillinger i forbindelse med de produkter eller tjenester de køber. Dermed gør de offentlige myndigheder/ordregivere sig sårbare i forhold til at blive indklaget for Mæglings- og Klageinstitutionen for Ansvarlig Virksomhedsadfærd (MKI)²⁸.

Vi anbefaler derfor regeringen, at det fremhæves tydeligt og klart i udbudsloven, at offentlige ordregivere har ansvar for, at ordentlige arbejdsforhold, respekt for menneskerettighederne og miljøkrav sikres ned gennem leverandørkæden både i og udenfor Danmark.

I Forslag til udbudslov § 175 står der, at²⁹:

Stk. 2. En ordregiver skal i forbindelse med indgåelse af bygge- og anlægskontrakter og tjenesteydelseskontrakter sikre, at der indsættes en kontraktklausul, som forpligter leverandøren til at oplyse navn, kontaktoplysninger samt juridisk repræsentant på de underleverandører, der benyttes i forbindelse med udførelsen af kontakten. Oplysningerne skal indleveres senest når gennemførelsen af kontrakten påbegyndes, hvis de kendes på det tidspunkt.

Stk. 3. En ordregiver kan i forbindelse med vareindkøbskontrakter kræve, at leverandøren oplyser navn og kontaktoplysninger på samt juridisk repræsentant for vedrørende de underleverandører, der benyttes i forbindelse med udførelsen af kontakten.³⁰

²⁶ Betragtning 74 i EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud og om ophævelse af direktiv 2004/18/EF

²⁷ Danish National Action Plan - implementing UN Guiding Principles on Business and Human Rights, Princip 17, side 17-19

²⁸ Uddybes senere

²⁹ Forslag om Udbudslov §175 side 59

³⁰ Forslag om Udbudslov § 175 side 59

Eksempel: Åbne leverandørkæder

Den danske kobling til Rana Plaza³¹ har fået både politikere og eksperter til at agitere for, at danske virksomheder skal have styr på, hvor de får produceret deres tøj. Og, at tøjet skal produceres under ordentlige forhold. Forhenværende Handels- og Investeringminister Pia Olsen Dyhr udtalte at; "(...) hvis alle virksomheder havde styr på deres underleverandører, ville der ikke være danske virksomheder involveret steder, hvor der er så store problemer"³² og at hun derfor ville "(...) stille krav om, at vi skal have åbnet leverandørilister hele vejen rundt. Det skal give gennemsigtighed, så ngo'er med uvildige øjne kan sikre, at der er ordentlige arbejdsforhold. Også når danske repræsentanter ikke er på kontrolbesøg."³³ Et eksempel på, at der er et politisk ønske om, og opbakning til, gennemsigtighed i den måde tøj produceres på.

Vi anbefaler, at regeringen forpligter offentlige ordregivere til at altid kræve dokumentation på alle leverandører og underleverandører i forbindelse med en offentlig ordre.

Udvælgelse og udelukkelse af tilbudsgiver

At udvise nødvendig omhu er en proces, der bør påbegyndes så snart, en offentlig ordregiver går i gang med at formulere et udbud:

"Human rights due diligence should be initiated as early as possible in the development of a new activity or relationship, given that human rights risks can be increased or mitigated already at the stage of structuring contracts or other agreements, and may be inherited through mergers or acquisitions."³⁴

Udelukkelse (§ 135 og §136 i forslag om udbudslov)³⁵

Med det nye EU udbudsdirektiv har offentlige ordregivere mulighed for at udelukke tilbudsgivere, samt at (præ)sortere tilbudsgivere ud fra egnethedskriterier. Dette gælder for øvrigt også for underleverandørerne:

En ordregiver kan kræve, at tilbudsgivere og ansøgere i forbindelse med deres ansøgning eller tilbud skal erklære, at underleverandører ikke er omfattet af en af de situationer, der medfører udelukkelse i henhold til §§ 133-135. Såfremt underleverandører er omfattet af én eller flere af udelukkelsesgrundene i henhold til § 133-135, skal ordregiveren kræve, at underleverandøren udskiftes³⁶.

I forslag om udbudslov står der, at tilbudsgivere *skal* udelukkes fra offentlige kontrakter hvis, denne er dømt for:

- Deltagelse i kriminel organisation,
- Bestikkelse,
- Svig (herunder skattesvig),
- Terrorhandlinger,

³¹ Danske tøjvirksomheder fik syet tøj i Rana Plaza.

³² <http://www.dr.dk/Nyheder/Politik/2013/04/27/0427160612.htm>

³³ <http://www.dr.dk/Nyheder/Politik/2013/04/27/0427160612.htm>

³⁴ Guiding Principles: Implementing the the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework, http://www.ohchr.org/documents/publications/GuidingPrinciples-Business-hr_en.pdf, Princip 17 Commentary, side 17-19

³⁵ Forslag om udbudslov § 135 og §136

³⁶ Forslag om udbudslov § 135 og §136

- Hvidvaskning eller finansiering af terrorisme,
- Børnearbejde, menneskehandel,
- Skattegæld på over 100.000 kr.³⁷

En tilbudsgiver *kan* udelukkes fra en offentlig kontrakt, hvis tilbudsgiver har:

- Tilsidesat gældende forpligtelser inden for det miljømæssige, sociale- og arbejdsretlige område.
- Har en skattegæld på under 100.000 kr.
- Der er tvivl om tilbudsgivers integritet med videre³⁸.

Vi finder det problematisk, at denne liste over, hvornår en ordregiver *skal* udelukke en virksomhed fra tilbudsgivning ikke omfatter grove krænkelse af *alle* menneskerettighederne (men blot børnearbejde og menneskehandel). Af EU-Direktivet fremgår nemlig følgende:

”Dette direktiv er ikke til hinder for, at der indføres eller anvendes foranstaltninger, som er nødvendige for at beskytte den offentlige orden, den offentlige sædelighed og den offentlige sikkerhed, sundheden, menneskers og dyrs liv samt plantesundheden eller andre miljøforanstaltninger, navnlig med henblik på en bæredygtig udvikling, forudsat at disse foranstaltninger er i overensstemmelse med TEUF”³⁹

Vi anbefaler, at regeringen sikrer en klar og tydelig gennemgang af, hvornår tilbudsgivere skal udelukkes fra tilbudsgivning og inkluderer alle relevante kriterier.

Vi anbefaler, at regeringen indskriver grove krænkelse af alle menneskerettighederne, samt miljøkonventioner i ”skal”-kriterierne.

Vi anbefaler, at regeringen pointerer, at udelukkelsesgrunde også gælder for leverandørens underleverandører.

Mæglings- og Klageinstitution for Ansvarlig virksomhedsadfærd

UNGP's bygger på tre ben: *Protect, Respect og Remedy*. Remedy dækker over adgangen til effektive mæglings- og klagemekanismer og mulighed for genoprejsning til den krænkede, når eller hvis, en krænkelse har fundet sted. I Danmark kan både offentlige myndigheder og danske virksomheder indklages for den eksisterende klageinstitution; Mæglings- og Klageinstitution for Ansvarlig virksomhedsadfærd⁴⁰ (MKI), hvis ikke de lever op til deres samfundsansvar (ved at undlade at udvise nødvendig omhu).

³⁷ Agnete Gersing, direktør i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. Presentation af Forslag om Udbudslov hos Rådet for samfundsansvar den 10. december 2014.

³⁸ Agnete Gersing, direktør i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. Presentation af Forslag om Udbudslov hos Rådet for samfundsansvar den 10. december 2014.

³⁹ Europa-parlamentets og rådets direktiv 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud og om ophævelse af direktiv 2004/18/EF, betragtning (41)

⁴⁰ Mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd: <http://virksomhedsadfærd.dk/>

Det fremgår ikke i forslag til udbudslov, hvilken rolle en negativ udtalelse fra MKI spiller i forhold til, om en ordregiver *skal* eller *kan* udelukke en tilbudsgiver.

Vi anbefaler derfor, at regeringen definerer rollen for MKIs udtalelser i en kommende udbudslovs paragraffer om udelukkelse. I denne forbindelse anbefaler vi endvidere, at særligt negative udtalelser fra MKI om en given virksomhed bør medføre udelukkelse fra tilbudsgivning.

*Vi anbefaler, at Regeringen sikrer at udbudsloven inkluderer krav om, at ordregiver skal udelukke tilbudsgivere og ansøgere, der er dømt for *skattesvig*, i 4 år, også selvom skyldig skat og eventuelle bøder er betalt (uddybelse følger i afsnittet om skat).*

*Vi anbefaler, at Regeringen sikrer at ordregiver kan udelukke tilbudsgivere og ansøgere dømt for *skatteunddragelse* i 4 år, også efter skyldig skat og evt. bøder er betalt, da skatteunddragelse kan betragtes som en alvorlig forsømmelse, der sår tvivl om den økonomiske aktørs integritet (uddybelse følger i afsnittet om skat).*

Samtidig ønsker vi at understrege, at det er væsentligt, at samfundsansvar ikke blot bliver et spørgsmål om at udelukke tilbudsgivere men, at samfundsansvar også indtænkes i andre stadier af udbuddet samt under kontraktens udførelse.

Egnethed (artikel 57 i EU's-udbudsdirektiv)

Ifølge det ny EU-udbudsdirektiv kan der opstilles følgende afgørende kriterium for kvalifikation (egnethed) til afgivelse af bud på en offentlig ordrer:

“en angivelse af den forvaltning af forsyningskæden og de eftersporingsystemer, som den økonomiske aktør kan anvende ved gennemførelsen af kontrakten”⁴¹

Det er altså muligt for den offentlige myndighed at udvælge virksomheder med systematiserede tracking og supply chain management til afgivelse af bud.

Vi anbefaler, at regeringen opfordrer de offentlige myndigheder til altid at udnytte denne mulighed, da det vil gøre det lettere for offentlige indkøbere at verificere og kontrollere overholdelsen af de krav, der stilles til et produktet og måden det er fremstillet på.

Vi anbefaler, at regeringen sikrer, at det er tydeligt, at der kan stilles krav om governance, gennemsigtighed og virksomheders skattepolitik med henblik på at sikre tilbudsgiveres egnethed til at opfylde en kontrakt på ansvarlig vis (se mere i afsnittet om skat).

Risikoprodukter

Som tidligere nævnt er det meget vigtigt, at offentlige ordregivere vurderer risikofaktorer og mulig negativ påvirkning af menneskerettighederne, for at leve op til ansvaret om ikke at bidrage til menneskerettighedskrænkelser gennem deres indkøb af varer, tjenesteydelser og bygge- og

⁴¹ EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud og om ophævelse af direktiv 2004/18/EF, BILAG XII DOKUMENTATION FOR UDVÆLGELSESKRITERIER del II (d).

anlægsarbejde. Da dette selvfølgelig kan være en omfattende opgave bør offentlige ordregivere i hvert fald sætte ind hvor risikoen for negativ påvirkning af menneskerettighederne er størst.

Vi anbefaler, at regeringen sikrer, at offentlige myndigheder i forbindelse med alle indkøb foretager en ordentlig risikovurdering⁴² af de produkter de køber og forholder sig til, hvordan de største risici adresseres, hvor i udbudsprocessen, hvilke krav skal stilles og hvordan disse verificeres.

Vi anbefaler i forlængelse heraf, at regeringen - på baggrund af viden om forskellige produkters fremstilling - udpeger produktgrupper, som det offentlige skal være særlige agtpågivende overfor, når disse indkøbes. Vi mener, at tekstil/tøj, bomuld, tropisk frugt, blomster, kaffe, træ, fisk og elektronik bør være nogle af de produkter, som skal kategoriseres som risikoprodukter. Organisationerne bag dette høringssvar stiller sig gerne til rådighed for kyndig vejledning i, hvilke risikofaktorer ved disse produkter, som det offentlige bør tage højde for, i forbindelse med deres indkøb.

Vi anbefaler samtidig, at regeringen indfører krav til offentlige myndigheder om indkøb af mere bæredygtige produkter- herunder fastsættelse af kriterier herfor – som det kendes fra krav til indkøb af bæredygtigt træ.

Mærker

Med den nye udbudslov er det nu klart, at en offentlig myndighed i de tekniske specifikationer, kriterierne for tildeling, eller i vilkår for kontraktens udførelse, kan kræve, at produktet er forsynet med et bestemt mærke, som for eksempel FSC, MSC eller Fairtrade Mærket⁴³.

Vi anbefaler, at regeringen holder fast i denne positive mulighed for at efterspørge mærker, hvilket vil lette de offentlige indkøberes byrde med at gennemgå dokumentation for krav om ansvarlig adfærd, ved offentlige indkøb.

Mærker indebærer ikke kun dokumentation for opfyldelse af mærkekrav, men derudover også kontrol/auditering. På den måde er mærkerne gode redskaber (og en administrativ lettelse for de offentlige indkøbere) i arbejdet med at sikre, at produkter er produceret med respekt for mennesker og miljø.

Vi anbefaler, at regeringen opfordrer til at offentlige myndigheder i videst muligt omfang efterspørger og benytter officielt anerkendte mærker og certificeringsordninger. Her kan man med fordel gøre brug af Forbrugerombudsmandens vejledning på området⁴⁴.

Klarhed om mærker: Egenskaber og kendetegn

Det er væsentligt at understrege, at mærker kan benyttes til at stille krav om både et produkts sociale og tekniske egenskaber samt dets kendetegn.

⁴² Dette kan uddybes i § 38 i Forslag til Dansk Udbudslov, som henviser til muligheden for at foretage en markedsundersøgelse forud for et udbud.

⁴³ Forslag til Udbudslov §45

⁴⁴ Vedr. definition af hvilke miljømærker etc. der tjener som anbefalede indkøbsinstrumenter kan man med fordel tage udgangspunkt i Forbrugerombudsmandens vejledning om brug af miljømæssige og etiske påstande mv. i markedsføringen:

https://www.forbrugerombudsmanden.dk/Lovs-og-regulering/Retningslinier-og-vejledninger/Markedsføringen/media/Forbrugerombudsmanden_lovsogregulering_retningslinier_Forbrugerombudsmandens%20vejledning%20om%20brug%20af%20miljømæssige%20og%20etiske%20påstande%20mv.%20i%20markedsføringen%20pdf.pdf

Sociale egenskaber refererer herunder til forhold omkring produktionen af et produkt, hvilket indebærer ordentlige samhandelsvilkår (pris og handelsvilkår), arbejdstagervilkår og krav om at et produkt ikke er fremstillet med underbetalt arbejdskraft, børnearbejde, eller afregnet til en uholdbar lav pris.

I det nye udbudsdirektivs §43 fremgår det tydeligt, at det offentlige kan stille krav til et produkts kendetegn og egenskaber; altså både til miljø og produktionsforhold (arbejdsrettigheder, menneskerettigheder, miljøstandarder mm):

“Når de ordregivende myndigheder agter at anskaffe bygge- og anlægsarbejder, varer eller tjenesteydelser med specifikke miljømæssige, sociale eller andre egenskaber, kan de i de tekniske specifikationer, tildelingskriterierne eller vilkårene for kontraktens udførelse kræve et bestemt mærke som bevis for, at bygge- og anlægsarbejderne, varerne eller tjenesteydelserne svarer til sådanne påkrævede egenskaber (..)“⁴⁵

Denne formulering er omskrevet i forslag til udbudslov (§45), hvori 'sociale egenskaber' ikke nævnes. Dette giver anledning til unødigt forvirring. I forslag til udbudslov står der:

“En ordregiver kan i de tekniske specifikationer, kriterierne for tildeling eller i vilkårene for kontraktens udførelse kræve, at en anskaffelse er forsynet med et bestemt mærke som dokumentation for specifikke egenskaber“⁴⁶

Vi anbefaler, at regeringen med en ny udbudslov skaber klarhed om, at mærker dækker både sociale egenskaber og kendetegn - og at begge dele kan benyttes som tekniske specifikationer. Dette bør indskrives i §45.

”Tilsvarende” skal ændres til ”samme” mærkekrav (§45 forslag til udbudslov) I EUs-udbudsdirektiv står der, at tilbudsgivere, der ikke har et efterspurgt mærke skal opfylde ”tilsvarende” mærkekrav, jf. artikel 43 og lovforslagets § 45⁴⁷.

På dansk forstås tilsvarende som ”omtrent lig med” og ikke ”lig med”, og dermed ikke de ”samme mærkekrav”. Dette var ellers udgangspunktet i Kommissionens forslag.

Kravet om andre mærkers opfyldelse af samme mærkekrav fremgår også af Rådets kompromisforslag (“all equivalent labels that use the specific requirements of the specified label”) og ændringsforslag 154 i Parlamentets betænkning (“opfylder kravene til det særlige mærke”).⁴⁸

⁴⁵ EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud og om ophævelse af direktiv 2004/18/EF §43

⁴⁶ Forslag til Udbudslov § 45

⁴⁷ Forslag til Udbudslov § 45 og EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2014.24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud og om ophævelse af direktiv 2004.18/EF §43

⁴⁸ I øvrigt skriver ændringsforslag 154 i 4. afsnit, sidste punktum i den danske version, at tilbudsgiveren har bevisbyrden for at dokumentere ”ækvivalens” med det påkrævede mærke, hvilket kan antyde, der i den forbindelse med ”ækvivalent” menes ”samme”.

Oversættelsen til dansk bør derfor således være "samme" mærkekrav. Ellers kan det forstås sådan, at ordregiver kan være forpligtet til at acceptere mærker, som kun opfylder "tilsvarende" og ikke "samme" mærkekrav. Og så er det i givet fald et tilbageskridt i forhold til den nugældende artikel 23, stk. 6, hvorefter de fastsatte "detaljerede specifikationer" skal dokumenteres opfyldt.

Vi anbefaler derfor, at regeringen ændrer "tilsvarende mærkekrav" til "samme mærkekrav" i udbudslovens §45, så der ikke opstår unødigt forvirring.

Kontraktens genstand

Vi ser frem til, at de nye og positive muligheder for brug af mærker understreges i de kommende vejledninger og vi anbefaler, at det her tydeliggøres, at "kontraktens genstand" omfatter den fulde livscyklus af produktet (d.v.s. varen, tjenesteydelsen eller bygge- og anlægsarbejdet); at "tidsmæssige årsager" kan tolkes sådan, at ordregiver kan stille krav svarende til mærkets kriterier og, at kontraktgiver som del af leverancen opnår licens til et mærke i løbet af kontraktperioden.

Produktgrupper uden mærker

Vigtigheden af at stille krav til produktgrupper, hvor man ikke har mulighed for at efterspørge et mærke (fordi der endnu ikke findes et) bør ikke overses.

Et eksempel kan være tøjindkøb, hvor der ikke findes noget alment anerkendt mærke, der dækker arbejdsforhold, men hvor risikoen for krænkelse af menneske-, miljø- og arbejdstagerrettigheder er overhængende. Ligeledes findes der endnu ikke et mærke i Danmark, i forbindelse med ansvarlig skat (udbydes i afsnit om skat).

Det er svært at stille de relevante krav - men det offentlige er forpligtet til det som led i at udvise nødvendig omhu. At man kan stille krav om mærker ved nogle produktgrupper må altså ikke føre til, at man glemmer at stille krav alle de steder hvor mærkerne ikke findes.

Vi anbefaler, at regeringen med en ny udbudslov understreger vigtigheden, af og letter arbejdet med, at stille krav om samfundsansvarlige produkter og verificering af disse krav.

Vi anbefaler, at regeringen nævner specifikt i en kommende udbudslov, at hvis et mærke defineres og opfylder de forhold som udbedes i EU- udbudsdirektivet, og som kan dokumentere, at et produkt, en vare, eller en ydelse er produceret og solgt under ansvarlige skatteforhold, så kan dette mærke bruges til at stille krav til produkterne, varer eller ydelser (udbydes i afsnit om skat).

Tildelingskriterier

I udbudsmaterialet skal den ordregivende myndighed oplyse ud fra hvilke kriterier en kontrakt tildeles. Det vil sige, hvad en tilbudsgiver vurderes ud fra. Ved valg af tildelingskriterier understreges det i EUs-udbudsdirektiv:

"De valgte tildelingskriterier bør ikke give den ordregivende myndighed ubegrænset valgfrihed, og de bør sikre muligheden for effektiv og fair konkurrence og skal være ledsaget af ordninger, der muliggør effektiv kontrol af tilbudsgivernes oplysninger." ⁴⁹

⁴⁹EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud og om ophævelse af direktiv 2004/18/EF, betegnning 92

Her er det centralt at bemærke, at hvis det offentlige lægger for meget vægt på prisen, kan det have den konsekvens at samfundsansvarlige hensyn (menneske- og arbejdsrettigheder, miljø, ansvarlig skat) ikke efterleves fordi, det at slække på disse hensyn/ansvarsområder bliver en prisreducerende konkurrencefordel for leverandører til det offentlige⁵⁰.

Her er det relevant, at EU-Direktivet gør det muligt for medlemslandene at beslutte ikke at benytte pris som tildelingskriterium ved alle eller udvalgte indkøb⁵¹:

"Medlemsstaterne kan fastsætte, at de ordregivende myndigheder ikke må anvende pris alene eller omkostninger alene som det eneste tildelingskriterium eller begrænse brugen heraf til bestemte kategorier af ordregivende myndigheder eller visse typer af kontrakter⁵²".

Dette har regeringen i deres forslag til udbudslov dog ikke valgt at implementere. I stedet har regeringen i forslag til udbudslov § 160 givet ordregivende myndigheder mulighed for at vælge at benytte pris som eneste tildelingskriterie ved tildeling af kontrakter:

"En ordregiver skal for at finde det økonomisk mest fordelagtige tilbud vælge et af følgende tildelingskriterier:

- 1) Pris
- 2) Omkostninger
- 3) Bedste forhold mellem pris og kvalitet.⁵³"

Dette finder vi meget beklageligt, da vi mener det kan stå i kontrast til ønsket om at fremme samfundsansvar gennem offentlige indkøb.

Vi opfordrer derfor regeringen til at gøre betragtningen i EU-udbudsdirektivet gældende, således, at det ikke er muligt for offentlige ordregivere at tildele en kontrakt baseret på laveste pris alene. Dette er særligt vigtigt ved indkøb af risikoprodukter som fx elektronik og bomuld/tekstil.

Vi opfordrer endvidere regeringen til at tilføje hensynet til samfundsansvar i udbudslovens § 160 punkt 3 således, at den omformuleres til følgende ordlyd:

- 3) Bedste forhold mellem pris og kvalitet – herunder leverandørens evne til at leve op til sit samfundsansvar.

⁵⁰ "Det har både principielle og konkrete implikationer hvis det offentlige alene inddrager 'pris og kvalitet'. 1) man tager ikke samme medicin (som det man orlanjer af det private). 2) Man bidrager ikke til et gunstigt klima for samfundsansvar. Ved alene at inddrage prishensyn presses prisen i bund på bekostning af andre hensyn som fx arbejdsretter, menneskerettigheder, miljøhensyn osv. Samtidig underminerer man potentielt virksomhedernes egne muligheder for at leve op til deres ansvar". Kilde: Møtudeveksling mellem erhvervsstyrelsen og Økonomi- og Indenrigsministeriet omkring Fairtrade-sagen: aktindsigt i j.nr. 2012-00470 Del 1 _IMs sag vedr. statsforvaltningens udtalelse [DOK82985].pdf

⁵¹ Betragtning 90 i EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud og om ophævelse af direktiv 2004/18/EF og Annex B – Table of Policy Choices for Member States in the (provisionally agreed) new EU procurement directives fra UK cabinet office.

⁵² EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud og om ophævelse af direktiv 2004/18/EF, artikel 67

⁵³ Forslag om udbudslov § 160

Kontraktens udførelse

Krav til kontraktens udførelse skal også verificeres. Det vil sige, at ordregiver er forpligtet til at følge op på om en leverandør faktisk også opfylder kravene til kontraktens udførelse efter kontraktindgåelse.

Leveløn⁵⁴

I Nederlandene har regeringen siden 2013 inkluderet sociale kriterier i sin indkøbspolitik. Samtidig stiller de offentlige myndigheder også krav om leveløn⁵⁵ udbetalt til arbejderne bag risikoprodukter som kaffe, tøj/tekstil, blomster og chokolade⁵⁶.

Vi anbefaler, at regeringen beslutter at stille leveløn som krav til produkter, hvor lønningsniveauet i branchen er så lavt, at det må ansues for at være i strid med ILO konventioner om ret til en ordentlig løn⁵⁷.

Ved varer, der bliver produceret indenfor EU, vil krav om leveløn også være medvirkende til at indfri EUs 2020-strategis mål om fattigdomsreduktion i EU⁵⁸.

Dokumentation og opfølgning

Det offentlige skal sikre overholdelse og efterlevelse af stillede krav om samfundsansvar ved at istandsætte relevante foranstaltninger:

Med henblik på en hensigtsmæssig integration af de miljømæssige, sociale og arbejdsmarkedsmæssige krav i de offentlige udbudsprocedurer er det særlig vigtigt, at medlemsstaterne og de ordregivende myndigheder træffer relevante foranstaltninger til at sikre overholdelse af miljø-, social- og arbejdsretlige forpligtelser (...)⁵⁹

Vil en offentlig myndighed udelukke eller afskedige en leverandør skal den offentlige myndighed kunne påvise, at leverandøren ikke lever op til de stillede krav⁶⁰. Det kræver, at den offentlige myndighed har mulighed for at vurdere leverandørernes samfundsansvarlige indsats og også gør dette..

Offentlige myndigheder i Danmark har i dag ikke nogen (fast) praksis for at vurdere, hvordan eller hvorvidt en leverandør lever op til CSR kontraktkrav. Ofte vedlægges kontrakterne bare et CSR-bilag, som den leverandør, der har vundet et udbud skriver under på ved kontraktindgåelsen. Reelt betyder

⁵⁴ FN's Verdenserklæring om Menneskerettighederne Artikel 23, stk 3, siger: "Enhver, der arbejder, har ret til et retfærdigt og gunstigt vederlag, der sikrer ham selv og hans familie en menneskeværdig tilværelse, og om fornødent tillige til andre sociale beskyttelse foranstaltninger.". Alligevel præges den globale tekstilindustri af ekstremt lave lønninger som reelt gør at arbejderne lever et liv præget af fattigdom. Leveløn fungerer som en 'benchmark' for lønnen i tekstilindustrien og er defineret som den løn en arbejder skal kunne tjenes på en standard arbejdsuge (ikke mere end 48 timer) og som tillader arbejderne at kunne købe mad til sig selv og sin familie, betale husleje, betale for sundhedsydelser, tøj, transport og uddannelse og gøre det muligt at spare en smule op til uventede udgifter.

⁵⁵ Se fodnote ovenfor

⁵⁶ PIANO Sociale voorwaarden: <http://www.piano.nl/themes/duurzaam-inkopen-social-aspecten-van-duurzaam-inkopen-social-voorwaarden> (19.09.14) og Clean Clothes Campaign International Secretariat.

⁵⁷ ILO's konvention nr. 131 vedrører mindsteløn:

http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/F?p=NORMLEXPUB:12100:0:NO_P12100_INSTRUMENT_ID:312276

⁵⁸ Europe 2010 - A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth

⁵⁹ EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud og om ophævelse af direktiv 2004/18/EF, betragtning 37

⁶⁰ Forslag til udbudslov §135

dette, at der ikke foretages en vurdering af, hvorvidt leverandøren rent faktisk er i stand til at efterleve forpligtelserne i CSR-bilaget. Dette er enormt beklageligt.

Eksempel: Mistanke, dokumentation og opfølgning

DanWatch dokumenterede i november 2013 krænkelse af arbejdstagerrettigheder (tvunget overarbejde, for lav løn, utilstrækkeligt beskyttelsesudstyr) hos SKI's leverandør af IT, DELL. SKI forklarede i den forbindelse, at de ikke kræver dokumentation for overholdelse af CSR-krav, men i stedet forlader sig på 'underretningspligt': "Alle vores leverandører har underretningspligt. Det betyder, at de er forpligtet til at oplyse, hvis de har kendskab til forhold, der misligholder den kontrakt, de har indgået med os"⁶¹.

Men på trods af, at DELL selv havde identificeret visse problemer i en rapport, der var frit tilgængeligt på Internettet var SKI ikke blevet informeret herom.

Vi anbefaler, at regeringen tager dette til efterretning når regeringen beslutter, hvordan Danmark fremover skal sikre efterlevelse af de etiske krav, som offentlige myndigheder stiller til deres leverandører.

Vi anbefaler, at regeringen sikrer en fast og effektiv praksis for indhentning, vurdering og opfølgning på samfundsansvarlige forpligtelser bag offentlige indkøb.

Konkurrence forvridende ikke at vurdere virksomheders samfundsansvar

Et vigtigt element i udbudsdirektivet og i udbudsloven er gennemsigtig og lige konkurrence for tilbudsgivere.

Når der stilles krav til kontraktens udførelse - og der ikke følges op på dette, eller når overholdelse af menneskerettighederne og arbejdstagerrettigheder oplyses som et kontraktkrav uden, at der er en fast praksis for, hvordan man vurderer og kontrollerer dette, så er det konkurrenceforvridende.

Virksomheder, der tager et samfundsansvar (som sikrer sig, at deres produktion er i orden, at arbejderne har sikre arbejdsforhold, bliver betalt en fair løn og ikke bliver tvunget til overarbejde) vil bruge tid og ressourcer på dette. Hvis denne indsats ikke vurderes når det offentlige tildeler ordrer, vil deres billigere konkurrent - der ikke lever op til deres samfundsansvar - vinde ordren. Dette må betragtes som en unfair konkurrencesituation og i strid med politiske målsætninger om, at det offentlige skal efterspørge produkter produceret under ansvarlige forhold.

Vi anbefaler derfor, at regeringen med en dansk udbudslov sikrer en fast praksis for at vurdere hvorvidt leverandører til det offentlige lever op til krav om ikke at krænke arbejdstagerrettighederne, miljøkrav og menneskerettighederne, samt har en ansvarlig skattepraksis. Dette vil være en ensartning i krav til leverandører til det offentlige og dermed betyde en mere fair konkurrence for virksomheder, der byder på offentlige ordre.

Svensk kontrol team

I Sverige har man siden 2010 haft en fast procedure for, hvordan det offentlige kontrollerer, at krav om samfundsansvar efterleves. I første omgang skal leverandørerne indsende fyldestgørende

⁶¹ DanWatch afslører: Millioner af danske skattekrone kan ende i grov udnyttelse af kinesiske arbejdere, <https://www.danwatch.dk/da/artikler/danwatch-afslorer-millioner-af-danske-skattekroner-kan-ende-i-grov-udnyttelse-af-kinesiske-0>

dokumentation på, hvordan de sikrer efterlevelse af kravene. Oplysningerne bliver derefter vurderet af en fælles styregruppe. Når denne gruppe vurderer oplysningerne, har de specielt øje for indkøb, der er foretaget indenfor en række risikosektorer. Der tages således også hensyn til, hvilke brancher og lande, varerne produceret i. Hvis styregruppen ikke er tilfreds med leverandørens egenkontrol af sine underleverandører, vil det regionale samarbejde bestille en ekstern audit rapport.⁶² Kontrolteamet har fulgt op flere varegrupper blandt andet besøgt Kina og Pakistan.

---

⁶² https://www.idg.se/polopoly_fs/1.497392.1363692497/pauline%20gothberg.pdf

Ansvarlig skattepraksis ved offentlige indkøb

Introduktion: udbudsloven og ansvarlig skat

Lækagen fra Luxembourg viser endnu en gang behovet for tiltag mod skatteunddragelse og aggressiv skatteplanlægning, også i dansk lovgivning. Særligt er der behov for at sikre, at danske skattekroner ikke understøtter ulovlig eller uansvarlig skattepraksis, samt sikre fair og transparente konkurrenceforhold for de virksomheder, det offentlige handler med.

Dette efterspørges af en række aktører, herunder Region Syddanmark den 24.11.2014: *"Regionsrådet besluttede, at bede Danske Regioner om at undersøge muligheden for – så vidt det er lovligt – at lave fælles retningslinjer... [for ikke at] handle med, købe varer fra eller på anden måde samarbejde med de selskaber, der har benyttet sig af den såkaldte Luxembourg-finte for at undgå at betale skat i de lande, hvor pengene er tjent, herunder Danmark."* Samt Regeringen selv, Henrik Sass Larsen udtalte selv i sin tale til Finansrådet i starten af december 2014 *"Det er uacceptabelt, hvis virksomheder benytter ethvert smuthul til at undslippe at betale skat."* og *"Det ligger mig meget på sinde, at de gode virksomheder og banker – dem, der holder deres sti ren – ikke bliver udkonkurreret af kolleger i branchen, der med lidt for smarte tricks får overskuddet ud af landet til områder, hvor der skatten er minimal. Vi har en fælles interesse i, at der konkurreres på lige vilkår."*⁶³ Også Kim Valentin, borgmester for Gribskov opfordrer i Politiken den 27.11.2014 til, at *"regering og Folketing sørgede for at få vedtaget en lovgivning, som sikrer, at kapitalfonde ikke bare sluger skatteborgernes penge, når vi lader private stå for offentlige opgaver."* Samtidig er der en række initiativer på EU niveau, der søger at dæmme op for dette.

I 2012 kom Europakommissionen med en anbefaling for at bekæmpe aggressiv skatteplanlægning ved lovgivning og her forklares det, at aggressiv skatteplanlægning består i at udnytte teknikaliteter af et skattesystem eller mismatches mellem flere skattesystemer for at reducere sin skattepligt.⁶⁴ Dette er ikke nødvendigvis ulovligt, men er utilsigtet med den lovgivning, der benyttes. At udbede sig at multinationale selskaber har en ansvarlig skattepraksis kan understøtte og komplementere andre indsatser mod aggressiv skatteplanlægning.

Skattepolitik og praksis er anerkendt som en del af virksomheders samfundsansvar på samme måde som miljø og arbejdstager hensyn er. Dette er også anerkendt af de danske borgere hvoraf 83% af de adspurgte mener, at det at en virksomhed betaler sin skat er lige så vigtigt som at sikre ordentlige forhold for medarbejderne på fabrikkerne.⁶⁵ En undersøgelse fra IBIS viser, at størstedelen af adspurgte virksomheder og investorer betragter skat som en del af deres samfundsansvar og, at de tager afstand fra aggressiv skatteplanlægning.⁶⁶ Samtidig har Rådet for samfundsansvar i Danmark skat og samfundsansvar på deres dagsorden og er i gang med at udarbejde et kort brief i den henseende.⁶⁷ Ligeledes har komiteen for god selskabsledelse artikuleret en anbefaling om emnet, der opfordrer bestyrelser til at overveje at sikre at selskaber har en skattepolitik.⁶⁸ Samfundsansvarlighed i skattepolitik og praksis er dermed vel cementeret i det danske samfund og bør integreres i udbudsloven.

⁶³ <http://www.evm.dk/aktuelt/nyheder/2014/01-12-14-finansraadets-aarsmoede>

⁶⁴ http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/tax_fraud_evasion/c_2012_8806_en.pdf

⁶⁵ http://www.ms.dk/sites/default/files/udgivelser/pdf_ms_101214.pdf

⁶⁶ <http://iberdialogue.org/publications/tax-corporate-responsibility-priority/>

⁶⁷ <http://raadetforsamfundsansvar.dk/skat-og-samfundsansvar>

⁶⁸ <http://corporateresponsance.dk/nyheder/700799>

Ydermere, har skattebetalinger og ansvarlig skattepraksis en afgørende betydning for udviklingslande og de landes mulighed for at investere i at udrydde fattigdom og få alle børn i skole med kvalitetsuddannelse. Danmark har med handlingsplanen for politikkoherens "A shared agenda"⁶⁹ forpligtet sig til at sørge for sammenhæng mellem sine politikker herhjemme med målene for udviklingspolitik. I handlingsplanen er bekæmpelse af skattesnyd og aggressiv skatteplanlægning nævnt eksplicit. At sikre, at danske indkøb, udbud og frasalg af statsejede virksomheder sker i samarbejde med virksomheder, der har en ansvarlig skattepolitik og – praksis, er et afgørende skridt på vejen for at opnå dette.

Der foreligger en række konkrete muligheder for, hvordan ansvarlig skattepraksis hos tilbudsgivere kan inkluderes i den nye udbudslov. Vi har derfor følgende bemærkninger til udkastet til udbudsloven:

Egnethedskrav og ansvarlig skat (§ 138 -141 i forslag til udbudslov)

§138-141 i udkastet til udbudsloven gennemfører udbudsdirektivets artikel 58 om egnethedskrav. Her vil det være muligt at stille krav til bæredygtighed i tilbudsgivers økonomiske virke og formåen. Her er skattepolitik og praksis afgørende.

Vi lever i en tid, hvor befolkninger, medier og politikere tager stigende interesse i private aktørers skattepolitik og samfundsansvar. En undersøgelse af Analyse Danmark for Mellemfolkelig Samvirke/ActionAid i 2014 viser at 83% af danskerne betragter aggressiv skatteplanlægning som uønskeligt på samme niveau som forurening. I 2014 finder en survey af EY at 89% of business betragter omdømmerisiko relateret til skat som en kerne bekymring.⁷⁰ Derfor er det afgørende, at økonomiske aktører kan demonstrere, at de har en politik for deres skatteforhold, der imødekommer og minimerer risiko for omdømme relateret til skat. Det britiske The Fair Tax Mark⁷¹ er et eksempel på, hvorledes dette gøres i praksis. Der stilles disse krav til de økonomiske aktører:

- **Gennemsigtighed:** Det skal være klart hvem, der ejer den økonomiske aktør. Hvis ejerskabet er en gruppe af andre økonomiske aktører, skal det være klart hvem de er, hvor de er, og hvad deres funktion er. Dette for at kunne vurdere tilbudsgivers reelle økonomiske soliditet og egnethed.
- **Offentliggørelse:** Rationalet bag ved betaling af skat skal være klart, fordi fælles forståelse skaber tillid og dermed risikominimering. Der skal være grundlag for at kunne forstå, hvorfor den skat der betales i landet er som den er og hvis der er afgørende afvigelse fra, hvad der forventes, at dette så er forklaret både i numerisk form og i ord.
- **Governance:** Her skal det være klart, at den økonomiske aktør er forpligtet til at betale det rette skattebeløb, på det rette sted, på det rette tidspunkt – hvor "rette" betyder, at økonomisk substans i aktiviteter matcher den betaling i skat på samme lokalitet. Derfor skal en klar skattepolitik foreligge, der klargør grundprincipper, der motiverer skatteovervejelser og virksomheden skal ydermere gøre klart, at den ikke vil gøre brug af skattely til at flytte profit eller på anden måde udøve aktiviteter, der er motiveret udelukkende af skattebesparelser. En person skal ved navns nævnelse være ansvarlig for dette og bestyrelsen for virksomheden skal

⁶⁹ http://um.dk/da/~media/UM/Danish-site/Documents/Politik-og-diplomati/Nyheder_udenrigspolitik/2013/2017_DANIDA_Handlingsplan_FCD_6_HIGH_print.pdf

⁷⁰ <http://www.ey.com/GL/en/Services/Tax/Tax-policy-and-controversy/EY-2014-tax-risk-controversy-survey-01-summary>

⁷¹ <http://www.taxresearch.org.uk/Blog/2014/12/15/could-the-fair-tax-mark-provide-a-european-standard-for-procurement/#sthash.jm58RmKA.dpuf>

være ansvarlig for den overordnede politik. Dette er på linje med anbefalingen fra komiteen for god selskabsledelse i 2014.⁷²

Vi anbefaler, at Regeringen sikrer, at det er tydeligt at der kan stilles krav om governance, gennemsigtighed og offentliggørelse ift. skattepolitik for at sikre de tilbudsgivende økonomiske aktørers egnethed til at opfylde en kontrakt.

Mærkekrav og ansvarlig skat

I forbindelse med beskrivelsen af de tekniske specifikationer ved kontraktens genstand samt ved tildelingskriterierne for en kontrakt er det ifølge lovudkastet muligt for ordregiveren at stille krav om mærker. § 45 gennemfører udbudsdirektivets artikel 43 om mærker og slår fast, at ordregiveren i stedet for at indsætte de specifikke kriterier for opfyldelse af et relevant mærke, kan ordregiveren blot kræve, at den ønskede anskaffelse er forsynet med et specifikt mærke, der svarer til de specifikke miljømæssige, sociale eller andre egenskaber, som ordregiveren efterspørger, eksempelvis miljømærker eller Fair Trade Mærket. Vi hilser denne nye mulighed meget velkommen.

Der er en række betingelser, som mærkerne skal opfylde, herunder, at mærket skal være baseret på objektivt verificerbare og ikkediskriminerende kriterier. I den forbindelse slår både EU-udbudsdirektivet og forslag til udbudslov fast, at mærkekravene skal være egnede til at definere egenskaber ved de varer eller ydelser, som kontrakten handler om. Det betyder, at et mærke skal tildeles efter kriterier, der er forbundet med selve kontraktens genstand for at opfylde betingelserne i lovudkastet, i stedet for, at mærker, der tildeles den økonomiske aktør bag varen eller tjenesteydelsen også accepteres. Det britiske "Fair Tax Mark"⁷³ er et eksempel på sidstnævnte, idet mærket tildeles en virksomhed, hvis den opfylder en række objektivt verificerbare og ikkediskriminerende kriterier omkring ansvarlig skat. Et lignende mærke kan udvikles og gøres tilgængeligt i Danmark som Regeringen og en række politiske partier opfordrer til i den politiske aftale for indsats mod skattely af d. 19/12 – 2014.⁷⁴ Men da dette er et forholdsvis nyt område anbefales det derfor, at Danmark eksplicit nævner skat som et område det er vigtigt at kunne stille krav på for både udbud, der falder under EU's- udbudsdirektiv, og de udbud der ikke falder derunder.

Vi anbefaler, at Regeringen nævner specifikt i en kommende udbudslov, at hvis et mærke defineres og opfylder de forhold som udbedes i EU-direktivet som kan dokumentere, at et produkt, en vare, eller en ydelse, er produceret og solgt under ansvarlige skatteforhold, så kan det eller dets lige bruges til at stille krav til produkterne, varer eller ydelser der efterspørges.

⁷² <http://corporategovernance.dk/nyheder/700799>

⁷³ <http://www.fairtaxmark.net>

⁷⁴ <http://www.esm.dk/aktuelt/pressemeddelelser/2014/19-12-14-politisk-aftale-om-skattely-pakke-erhvervs-somraadet>

Udelukkelse ved uansvarlig skattepraksis (§133-146 i forslag om udbudslov)

§133-146 i lovudkastet gennemfører udbudsdirektivets artikel 57 om udelukkelsesgrunde. Ifølge udkastet til udbudsloven har ordregiveren mulighed for – og i visse tilfælde er de forpligtede til – at udelukke økonomiske aktører fra at afgive et tilbud. Eksempelvis er ordregiveren forpligtet til når som helst i løbet af proceduren at udelukke ansøgeren eller tilbudsgiveren, hvis denne ved en endelig dom er dømt for svig, som det er defineret i artikel 1 i konventionen om beskyttelse af De Europæiske Fællesskabers finansielle interesser, EFT C 316 af 27.11.1995, s. 48 (§133, stk. 1, nr. 3). Det er uklart, hvorvidt denne definition af svig også omfatter skattesvig, men idet den danske skattelovgivning operer med begrebet skattesvig, når der er tale om en handling, som både er i strid med gældende skattelovgivning og pådrager den skattepligtige et strafansvar, bør § 133, stk. 1, nr. 3, omfatte skattesvig. Er skattesvig en del af denne paragraf betyder det, at ordregiver er forpligtet til at udelukke tilbudsgiveren i fire år fra denne har modtaget en dom om skattesvig.

Derudover forholder der sig ved skattesvig og skatteunddragelse det særlige forhold, at tilbudsgivere, der er dømt for disse, skal efterbetale skyldig skat, hvilket betyder, at tilbudsgiveren har gæld til det offentlige. §133, stk. 3, i udkastet til lovforslaget forpligter ordregiveren til at udelukke en ansøger eller en tilbudsgiver, der har en samlet ubetalt forfalden gæld på over 100.000 kr. til offentlige myndigheder vedrørende skatter, afgifter samt bidrag til sociale sikringsordninger, inklusiv eventuelle påløbne renter eller bøder, som følger af den ubetalte forfaldne gæld, i henhold til lovgivningen her i landet eller det land, hvor tilbudsgiveren er etableret. Desuden gør udkastet det muligt for ordregiveren at udelukke tilbudsgivere med under 100.000 kr. til offentlige myndigheder vedrørende skatter, afgifter samt bidrag til sociale sikringsordninger. Udelukkelsen gælder dog kun indtil tilbudsgiveren har betalt sin gæld eller indtil tilbudsgiveren har lavet en afbetalingsordning med den pågældende myndighed, hvorfor denne bestemmelse ikke bør medføre, at skattesvig ikke falder ind under §133, stk. 1, nr. 3, om svig og derfor udelukker tilbudsgivere dømt for skattesvig i 4 år fra tidspunktet tilbudsgiveren er dømt.

Endeligt indeholder udelukkelsesgrundene i udkastet til lovforslaget mulighed for, at ordregiver kan vælge at udelukke en ansøger eller tilbudsgiver såfremt ordregiveren kan påvise, at ansøgeren eller tilbudsgiveren i forbindelse med udøvelsen af erhvervet har begået alvorlige forsømmelser, der sår tvivl om ansøgerens eller tilbudsgiverens integritet (§135, stk. 1, nr. 3). I bemærkningerne til lovudkastet står der, at dette er formuleret bredt, idet bestemmelsen kan angå mange forskellige situationer, som kan karakteriseres som forsømmelser. Her bør skatteunddragelse inkluderes som alvorlig forsømmelse, der sår tvivl om den økonomiske aktørs integritet.

Vi anbefaler, at Regeringen sikrer at udbudsloven inkluderer krav om, at ordregiver skal udelukke tilbudsgivere og ansøgere, der er dømt for skattesvig, i 4 år, også selvom skyldig skat og evt. bøder er betalt.

Vi anbefaler, at Regeringen sikrer at ordregiver kan udelukke tilbudsgivere og ansøgere dømt for skatteunddragelse i 4 år, også efter skyldig skat og evt. bøder er betalt, da skatteunddragelse kan betragtes som en alvorlig forsømmelse, der sår tvivl om den økonomiske aktørs integritet.

Kontraktbilag i forhold til ansvarlig skat

Idet ansøgere og tilbudsgivere forpligter sig på at overholde kontraktbilagene, er det muligt for ordregiver at smide den økonomiske aktør af kontrakten efter denne er indgået, hvis det kommer frem, at forpligtelserne i kontraktbilagene ikke er overholdt. En række dokumenter er relevante i forbindelse med bedre forståelse og sikring af ansvarlig skattepolitik blandt økonomiske aktører.

Vi anbefaler at Regeringen inkluderer de følgende dokumenter som kontraktbilag:

A. Et krav om at multinationale selskaber har en ansvarlig skattepolitik.

Denne skattepolitik skal være offentlig tilgængelig og være godkendt af bestyrelsen af selskabet. Dette er på linje med anbefalingen fra komiteen for god selskabsledelse, der arbejder for at fremme udviklingen i god selskabsledelse i børsnoterede danske selskaber. De har i deres arbejde med anbefalinger til god selskabsledelse taget stilling til spørgsmålet om skat og anbefaler, at bestyrelser bør overveje at vedtage en skattepolitik.⁷⁵

B. OECD retningslinjer for multinationale selskaber.

OECD guidelines for multinationale selskaber er internationalt anerkendte og indeholder som kapitel X et afsnit om skat, hvor guidelinene slår fast, at selskaberne skal følge både skattelovens bogstav og ånd forstået sådan, at selskaberne også skal følge intentionen ved skattelovgivningen.⁷⁶

C. Rådet for samfundsansvars arbejde med skat og samfundsansvar (kort guide udarbejdes i starten af 2015)

Rådet for Samfundsansvar rådgiver hele regeringen om forhold, der kan bidrage til og understøtte danske virksomheders og myndigheders arbejde med samfundsansvar og ansvarlig vækst. Rådet er toneangivende for nye emneområder og har betydelig forståelse for de internationale tendenser og deres integration i det danske samfund. De har ved flere møder i 2014 behandlet emnet om skat og samfundsansvar og vil komme med materiale på området i 2015⁷⁷, som der bør tages højde for i forbindelse med udbudsloven.

Generelt om ansvarlig skat

Da ansvarlig skat er et nyt emne i forbindelse med regler for udbud, bør der udarbejdes en vejledning på, hvordan ansvarlig skattepraksis kan sammentænkes med udbudsloven, herunder både muligheder og begrænsninger. Dette er på linje med, hvad aktører som Region Syddanmark og Gribskovs borgmester Kim Valentin har efterspurgt og hvordan danskerne og folkelige organisationer betragter skat som en del af samfundsansvar som det offentlige bør tage højde for. Det er helt afgørende, at denne vejledning inkluderer alle skattelovens tre former for skatteudnyttelser: Skattetænkning, skatteunddragelse og skattesvig og giver konkrete anbefalinger for, hvordan disse kan tages højde for indenfor udbudslovens rammer.

Vi anbefaler, at Regeringen i samarbejde med relevante interessenter sikrer en udarbejdelse af en vejledning for ansvarlig skat i offentlig udbud, indkøb og frasalg af statsejede virksomheder.

⁷⁵ <http://corporategovernance.dk/nyheder/700799>

⁷⁶ <http://mgguidelines.oecd.org/text/>

⁷⁷ <http://raadetforsamfundsansvar.dk/nyheder/848279>

Åbenhed om offentlige indkøb

Udbudslov og adgang til viden om leverandører

I forslag til udbudslov er det ikke et krav, at den offentlige ordregiver selv skal kende produktionskæden bag et produkt. Det betyder også, at det offentlige leverandørkæder ikke er offentlige. Samtidig begrænser forslag til udbudslov offentlighedens mulighed for (akt)indsigt i offentlige indkøb for knap 300 mia. kr årligt.

Større og mindre virksomheder som fx H&M, Nudie Jeans og Varner gruppen har valgt at offentliggøre deres leverandørkæder ved at lægge dem på internettet. Ved at efterspørge åbne leverandørkæder kan det offentlige være med til at bakke om denne positive tendens.

Samtidig kan NGO'er og medier fungere som vagthunde og sikre at eventuelle krænkelse af menneskerettighederne eller miljøproblematikker kommer frem. Ved åbne leverandørkæder vil dette blive muligt.⁷⁶

Eksempel: Informationsdeling om krænkelse i leverandørkæden

Den danske tøjvirksomhed Bestseller fik produceret hos River Rich Knitting Factory i Cambodja. Fabrikledelsen i Cambodja lavede en ubrettiget fyring af flere af tillidsrepræsentanterne i et koordineret forsøg, med en række andre fabrikker, på at begrænse fagforeningens organisationsret i landet. Clean Clothes Campaign gjorde Bestseller opmærksom på denne krænkelse af blandt andet FNs ILO-konventioner om retten til organisering⁷⁹. Bestseller kendte ikke til denne krænkelse hos deres producent/underleverandør og besøgte efter henvendelse fra Clean Clothes Campaign fabrikken. De to tillidsrepræsentanter blev efterfølgende tilbudt genansættelse.

Eksemplet illustrerer, hvordan virksomheder eller indkøbere ikke altid kender til udfordringer eller krænkelse i deres leverandørkæde. I sådanne situationer kan virksomheder - og også offentlige ordregivere - have stor gavn af NGO'er og medier, der dækker eller arbejder i producentlandene, da disse kan videregive vigtige informationer og mistanker til de ansvarlige virksomheder eller offentlige ordregivere.

Vi anbefaler, at regeringen indskriver krav om åbne leverandørkæder i den ny udbudslov og dermed er med til at tage ansvar for egne indkøb og fremmer ansvarlighed gennem vidensdeling om risici.

Offentligheden holdes ude

Allerede i formålsparagraffen til forslag om udbudslov understreges offentlighedens begrænsede indsigt i, hvordan det offentlige køber ind:

§ 5. Medmindre andet følger af bestemmelser i denne lov eller lovgivningen i øvrigt, må ordregiveren ikke udlevere fortrolige oplysninger, som en ansøger eller tilbudsgiver i forbindelse med en udbudsprocedure, har fremsendt, herunder oplysninger som ansøgeren eller tilbudsgiveren har betegnet som fortrolige.

⁷⁶DR (2013): Minister: Danske firmaer har ikke styr på leverandører: <http://www.dr.dk/Nyheder/Politik/2013/04/27/0427160612.htm>

⁷⁹ ILO konvention nr. 87 af 9. juli 1948 om foreningsfrihed og beskyttelse af retten til at organisere sig, ILO konvention nr. 98 af 1. juli 1949 om retten til at organisere sig og føre kollektive forhandlinger, ILO konvention nr. 135 af 23. juni 1971 om beskyttelse af arbejdstagerrepræsentanter mv. Kilde: CSR kompasset: <http://www.csrkompasset.dk/foreningsfrihed>

Stk. 2. Medmindre andet følger af lovgivningen i øvrigt, kan ordregiveren pålægge ansøgere eller tilbudsgivere fortrolighed med hensyn til oplysninger, som ordregiveren stiller til rådighed i forbindelse med en udbudsprocedure.⁸⁰

Der henvises i den forbindelse til offentlighedsloven og retten til aktindsigt, som er begrænset af et hensyn til virksomheders økonomiske risiko.⁸¹ På den baggrund kan oplysninger om produktionssted eller produktionsforhold af ordregivende myndighed eller dennes leverandører kategoriseres som fortrolige eller ikke omfattet af offentlighedsloven, hvis de finder, at oplysningerne kan have negative økonomisk effekt for leverandøren (konkurrencehensyn). Et argument, der allerede benyttes i dag, når journalister søger om aktindsigt i, hvordan skatteborgernes penge forvaltes gennem indkøb. Dette finder vi meget problematisk.

Vi anbefaler, at regeringen sikrer langt mere åbenhed for offentligheden i de offentlige indkøb, da dette vil sikre, bedre kontrol med og fremme, at offentlige indkøb sker på ansvarlig vis. En måde at gøre dette på er ved at stille de samme krav til offentlige myndigheder om rapportering om samfundsansvar, som man stiller til store virksomheder:

Forventede ændringer i årsregnskabsloven om rapportering om samfundsansvar
Siden 2009 har de 1.100 største danske virksomheder været forpligtet til at rapportere om deres arbejde med samfundsansvar som del af årsregnskabsloven⁸². Med det nye EU-direktiv på området lægges der op til forbedrede/skærpede krav til europæiske virksomheder af særlig offentlig interesse, og deres rapportering på området. De skal bl.a. rapportere om de største risici på mindst 5 CSR-områder, om de due diligence (nødvendig omhu) processer, som de har implementeret samt om de risici, der er forbundet med deres leverandørkæder, serviceydelser og produkter. Hvis de ikke har en politik på et eller flere af de 5 CSR-områder skal de komme med en ordentlig forklaring på, hvorfor de ikke har det. I forbindelse med EU-direktivets implementering i årsregnskabsloven lægges der fra regeringens side op til, at EU-direktivets bestemmelser skal gøres gældende for alle de 1.100 store danske virksomheder, der allerede er omfattet af det nuværende danske lovkrav om rapportering om samfundsansvar.

Det offentlige køber årligt ind for knap 300 mia. kr. men er i dag slet ikke forpligtet til at rapportere om deres arbejde med samfundsansvar.

Vi opfordrer på det kraftigste til, at regeringen med en ny udbudslov forpligter de offentlige myndigheder til at rapportere om deres samfundsansvarlige indsats på lige fod med og i samme omfang som store danske virksomheder. Ellers lever regeringen ikke op til sin egen målsætning om, at det offentlige skal skabe gode rammer for ansvarlig vækst gennem sine egne aktiviteter, som det fremgår af regeringens seneste handlingsplan for virksomheders samfundsansvar.⁸³

⁸⁰ Forslag til udbudslov side 4

⁸¹ "Ifølge den nævnte bestemmelse i offentlighedslovens § 30, nr. 2, omfatter retten til aktindsigt ikke "oplysninger om tekniske indretninger eller fremgangsmåder eller om drifts- eller forretningsforhold el.lign., for så vidt det er af væsentlig økonomisk betydning for den person eller virksomhed, oplysningerne angår, at anmodningen ikke imødekommes". Forslag til udbudslov s. de 93

⁸² <http://samfundsansvar.dk/lovkrav>, <http://samfundsansvar.dk/lovstof/013>

⁸³ Regeringen (2012): Ansvarlig vækst: Handlingsplan for virksomheders samfundsansvar 2012-2015:
http://samfundsansvar.dk/file/318419/ansvarlig_vækst_csrandlingsplan_2012.pdf

Organisationerne bag høringssvaret

Dette høringssvar er et samlet høringssvar fra:

Sanne Borges, Amnesty International, dansk afdeling

Hanne Bohnstedt, Projektmedarbejder, FSC Mærket

Jakob Ryding, Coordinator & Technical Adviser, Verdens Skove

Kim Christiansen, Dansk Naturfredningsforening

Troels Børrild, Policy Advisor, Mellemløst Samvirke

Sara Jespersen, Project manager, tax and development, IBIS

Klaus Melvin Jensen, sekretariatsleder, Aktive Forbrugere

Tanja Kjeldgaard, journalist og researcher, Clean Clothes Campaign Danmark

Jonas Giersing, Direktør, Fairtrade Mærket

Christian Ege, Sekretariatsleder, Det Økologiske Råd

Tine Due Hansen, Kommunikations- og marketingchef, MSC Danmark

Kasper Kopp, virksomheden Tracer Aps

Helle Schjermer, Indkøbschef, Herning Kommune.

Henvendelse vedrørende dette høringssvar kan rettes til ovenstående eller til

Tanja Kjeldgaard, Clean Clothes Campaign Danmark,

tlf: 27412588 og mail: tanja.kjeldgaard@cccdk.org

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby
rzn@kfst.dk

Skanderborg, den 7. januar 2015
sv

Udkast til udbudslov – styrelsens j.nr. POL-14/07014-12

Dansk Vand- og Spildevandsforening, DANVA, organiserer blandt andre kommunalt ejede vand- og spildevandsforsyninger. De kommunalt ejede spildevandsforsyninger er omfattet af udbudsdirektivet, mens vandforsyninger og juridiske enheder bestående af såvel vand- som spildevandsforsyninger er omfattet af Forsyningsdirektivet, hvor tærskelværdien er langt højere end i Udbudsdirektivet. DANVA vil gerne opfordre til skabelse af parallelitet i implementeringen af de forskellige udbudsdirektiver.

DANVA har på denne baggrund forholdt sig til forslaget til udbudsloven, og vi ser frem til lovens implementering af følgende elementer fra Udbudsdirektivet:

- Udbudsundtagelse ved in-house og horisontale samarbejder
- Teknisk dialog forud for udbud
- Udbud med forhandling og konkurrencepræget dialog samt innovationspartnerskaber

Vi har bemærket, at det er foreslået, at implementeringen af de øvrige udbudsdirektiver skal ske ved bekendtgørelse. Implementeringen kan således ske ved, at der i en bekendtgørelse blot henvises til teksten i direktiverne, som vedlægges som bilag. DANVA opfordrer til, at der ved implementeringen af Forsyningsdirektivet er fokus på at skabe en parallelitet i reguleringen – evt. i forhold til håndtering af vand- og spildevandsforsyninger. Bevæggrunden hertil er, at ordregivere/moderselskaber med aktiviteter/datterselskaber omfattet af forskellige direktiver ikke bør belastes med unødvendig bureaukrati og ressourceforbrug på grund af forskellige krav i de forskellige regelsæt samt forøgelse af transaktionsomkostninger.

Endvidere har vi bemærket interessante danske særregler i udkastet, som også kunne være værd at integrere i andre udbudsregelsæt:

- Sideordnede tilbud (§ 52)
- Ændring af udvalgte ansøgere eller tilbudsgivere i forbindelse med udvælgelsen (§ 145)
- Tilbagekaldelse af tildelingsbeslutning under visse omstændigheder (§ 183).

DANVA foreslår, at der skabes parallelitet i implementeringen af udbudsdirektiverne, således at spildevandsselskaber underlægges forsyningsvirksomhedsdirektivet og at dette omtales eksplicit i lovbemærkningerne.

Med venlig hilsen

Carl-Emil Larsen

Susanne Vangsgård

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Att: Rene Zeest Nygaard
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby

8. januar 2015

Høring i forbindelse med en ny dansk udbudslov

Dansk Erhverv har modtaget Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens høring med forslag til en ny udbudslov.

Lovforslaget har stor betydning for det offentlig-private samarbejde, der årligt udgør 300 milliarder kroner. Udbudsloven vil have direkte betydning for samhandlen indenfor en lang række brancher, lige fra lægemidler til fødevarer.

Dansk Erhvervs mål er en markant udbygning af offentlig-privat samarbejde, der kan sikre en mindre og mere effektiv offentlig sektor. Det skal ske gennem øget konkurrenceudsættelse, flere partnerskaber og et udvidet tilbud til borgerne om frit leverandørvalg. For at realisere den ambition, er der behov for rammebetingelser, der skaber muligheden for et effektivt og velfungerende offentlig-privat samarbejde med så få transaktionsomkostninger som muligt.

Generelle bemærkninger

Formålet med den nye udbudslov er at sikre et mere velfungerende offentlig-privat samarbejde, der sætter det gode købmandskab i centrum.

Dansk Erhverv støtter forslaget til en ny udbudslov. Dansk Erhverv har gennem Udbudslovsudvalgets arbejde aktivt deltaget i at udforme forslaget til en ny udbudslov. Det er Dansk Erhvervs samlede vurdering, at forslaget er et vigtigt skridt i den rigtige retning.

Dansk Erhverv lægger især vægt på den øgede fleksibilitet i form af en langt mere åben adgang til fleksible udbudsformer og større fleksibilitet til at ændre på eksisterende aftaler. Det vil åbne for mere innovation og i det hele taget bringe virksomhedernes viden på banen på en måde, der kan sikre bedre og mere effektive løsninger.

Dansk Erhverv lægger endvidere vægt på, at forslaget til en ny udbudslov vil betyde færre transaktionsomkostninger, idet den nuværende annonceringspligt for mindre aftaler bliver erstattet med en mindre omfattende markedsundersøgelingspligt. Det vil ikke mindst indenfor videnrådgivning

og kreative brancher betyde, at man kan undgå den samfundsmæssigt særdeles uhensigtsmæssige situation, at virksomhedernes transaktionsomkostninger ofte overstiger aftalernes værdi.

Dansk Erhverv lægger endvidere stor vægt på, at der på tværs af meget forskellige interesser er opnået enighed om det samlede forslag. Det indebærer i sagens natur også, at Dansk Erhverv støtter det samlede lovforslag, også selvom erhvervslivet i flere spørgsmål havde ønsket andre løsninger. Det gælder eksempelvis spørgsmålet om minimumstidsfrister, der generelt bliver kortere end i dag. Det vil efter Dansk Erhvervs opfattelse forringe konkurrencen.

Det er i den sammenhæng afgørende vigtigt, at regering og Folketing er opmærksomme på, at forslaget til ny udbudslov er en meget kompleks lov, der afspejler et politisk kompromis af mange særskilte elementer. Dansk Erhverv henstiller derfor til, at Udbudslovsudvalgets forslag ikke bliver ændret i den forestående behandling i Folketinget.

Specifikke bemærkninger

Dansk Erhverv mener finder det særdeles uheldigt, at Udbudslovsudvalgets indstilling er ændret på et væsentligt punkt. Næmlig på spørgsmålet om regulering af brugen af miljømærker.

Den samlede indstilling fra Udbudslovsudvalget var, at en offentlig indkøber som dokumentation for et miljømærke altid skal acceptere tilsvarende anden dokumentation eller tilsvarende mærker. Det er det lovgivningsmæssige udgangspunkt i dag, og det sikrer en fornuftig konkurrence og udvalg af produkter. Fra Dansk Erhvervs side afspejler det et synspunkt om, at miljømærker positivt kan være med til at fremme bæredygtighed, miljøhensyn mv., men at brugen af miljømærker ikke må stå i vejen for en sund konkurrence samt innovation og effektiv ressourceudnyttelse.

I udkastet til lovforslaget har ministeren valgt en model, der er i modstrid med Udbudsudvalgets forslag. I forslaget til udbudsloven er der foreslået en model, der låser udbud fast på bestemte mærker. Det vil sige, at en offentlig indkøber ikke skal acceptere anden dokumentation end det krævede miljømærke.

Det vil i praksis udelukke en lang række mindre og mellemstore virksomheder, der, selvom de kan indfri kravene, ikke har råd til at betale for både certificering og den løbende betaling for anvendelse af de dyre miljømærker. Konsekvensen er svagere konkurrence, mindre produktudvalg eller at virksomhederne indirekte bliver pålagt flere omkostninger ved at søge certificering indenfor flere miljømærker. Konsekvensen er også offentlige udbud, der i mindre grad bliver i stand til at stimulere til flere nye typer grønne og bæredygtige løsninger, da miljømærkekriterier afgrænser nytænkning og innovation.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at miljømærkecertificering kan være særdeles omkostnings tungt og at offentlige myndigheder ofte stiller krav om forskellige miljømærker, herunder at det ofte kan have et tilfældigt præg hvilke, ud af en række forskellige og konkurrerende miljømærker, der bliver stillet krav om fra gang til gang.

Dansk Erhverv vil derfor kraftigt opfordre til, at lovforslaget bliver ændret tilbage til Udbudslovsudvalgets forslag. Dansk Erhverv frygter i den sammenhæng, at fravigelsen af Udbudslovsudvalgets indstilling kan blive en glidebane, hvor gradvist nye elementer bliver tilpasset konkrete særinteresser.

Dette vil indebære en væsentlig risiko for, at de centrale aktører i det offentlig-privat samarbejde, der har taget ansvar for lovens udformning i Udbudslovsudvalget, kan have vanskeligt ved at bakte op om en samlet ny lov. Dansk Erhverv håber derfor, at den forestående lovgivningsproces bygger videre på den brede enighed om det samlede forslag, som Udbudslovsudvalgets indstilling repræsenterer.

Dansk Erhverv er efter Udbudslovsudvalgets afrapportering blevet opmærksom på en mindre teknisk detalje, der ikke var genstand for særskilt drøftelse i udvalgsarbejdet. Det omhandler lovforslagets § 21, punkt 8, hvor vendingen "Patienttransportambulancetjenester" bør erstattes af med det mere retvisende begreb "ambulancetjeneste, der transporterer patienter".

Vejledningsindsatsen og udnyttelse af nye muligheder

Afslutningsvis vil Dansk Erhverv fremhæve, at der efter vedtagelsen af en ny udbudslov forestår et stort arbejde med udnytte de nye muligheder, ændre udbudskulturen samt at få udarbejdet en række praktiske vejledninger til udbudsloven.

Det gælder ikke mindst vejledning til de områder, hvor der kommer helt ny regler. Dansk Erhverv vil især fremhæve, at der er brug for vejledning til de nye regler om udelukkelsesgrunde (jf. navnlig lovens §135, stk 1) samt spørgsmålet om self-cleaning (jf. lovens §136), hvor er der behov for yderligere klarhed om virksomhedernes retssikkerhed . Dansk Erhverv ser det som helt afgørende, at erhvervslivet bliver tæt inddraget i det arbejde, herunder udarbejdelse af nye vejledninger. Dansk Erhverv ser frem til at bistå i dette fælles arbejde, og ser frem til en god dialog med ikke mindst Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

Dansk Erhverv forventer i 2015 at tage initiativ til konkrete projekter, der kan bidrage til at realisere mulighederne for anvendelsen af dialogbaserede udbudsformer. Det kan eksempelvis være inde for it-branchen. Dansk Erhverv ser frem til et godt samarbejde med styrelsen i den forbindelse.

Dansk Erhverv står naturligvis til rådighed for en uddybning af bemærkninger til den aktuelle høring.

Med venlig hilsen

Jakob Scharff
Markedschef

8. januar 2015

ANBR

DI-2014-08011

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Carl Jakobsens Vej 35
2500 Valby
Att. Signe Schmidt

Dansk Industri
Confederation of Danish Industry

Brevet er sendt pr. e-mail til rzn@kfst.dk

DI's høringssvar til udkast til forslag til en ny dansk udbudslov

Det offentlig-private samarbejde bidrager til at øge kvaliteten i den offentlige sektors opgaver gennem udviklingen af nye og innovative løsninger. Virksomhederne opnår samtidig en viden og erfaring, der kan omsættes på andre markeder og fremme væksten.

Det offentlig-private samarbejde bidrager også til, at den offentlige sektors opgaver løses så effektivt som muligt. Det opnås ved at udsætte de udbudsegnete opgaver for konkurrence, hvor det afklares, hvilken leverandør – privat eller offentlig – der kan løse opgaverne bedst og billigst.

For at fremme denne form for offentlig-privat samarbejde har DI som medlem af regeringens udbudslovudvalg arbejdet for at sikre klare regler, der kan fjerne den usikkerhed, som præger offentlige indkøb i dag.

Reglerne bør være så fleksible, at de giver den offentlige sektor mulighed for at indkøbe de rigtige løsninger gennem dialog med markedet.

Reglerne bør derudover sikre en åben og lige konkurrence, hvor omkostningerne ved at indgå i konkurrencen – transaktionsomkostningerne – skal være så lave som muligt for såvel virksomhederne som ordregiverne.

Udbudslovudvalgets udkast til en ny udbudslov rummer efter DI's opfattelse en god balance mellem disse hensyn, og på linje med resten af udvalget bakker DI derfor op om udvalgets lovudkast.

Regeringens forslag til en ny dansk udbudslov er med en enkelt undtagelse identisk med udbudslovudvalgets lovudkast. Undtagelsen vedrører henvisningen til mærker i udbudsmaterialet.

Hvis en offentlig ordregiver stiller krav om et bestemt mærke, anbefaler udbudslovudvalget, at ordregiveren ikke kan afvise et tilbud, hvis tilbudsgiveren kan dokumentere, at man lever op til de krav, der ligger til grund for det krævede mærke. I regeringens lovforslag fremgår det, at ordregiveren kan vælge at afvise tilbud, hvis tilbudsgiveren ikke

har erhvervet sig det krævede mærke og heller ikke ønsker at erhverve sig mærket.

DI bakker op om regeringens forslag til en ny dansk udbudslov med undtagelse af den bestemmelse, der vedrører brugen af mærker.

Brug af mærker

DI er ikke imod, at det bliver lettere at henvise til mærker med de nye regler. Men DI mener, at det bør være muligt for en virksomhed at deltage i konkurrencen uden at være indehaver af det krævede mærke, hvis virksomheden kan dokumentere, at den lever op til de krav, der ligger til grund for mærket.

Særligt for de mindre og mellemstore virksomheder kan det være forbundet med relativt store omkostninger at erhverve sig et mærke. Det kan afholde virksomhederne fra at deltage i den offentlige sektors udbud, hvilket både er til skade for konkurrencen og udviklingen af nye løsninger.

Brugen af mærker kan også få en konkurrencebegrænsende karakter, hvis en bygherre eksempelvis stiller krav om to mærker på et vindue, der de facto udelukker visse leverandører fra konkurrencen. I forlængelse heraf opfordrer DI til, at der stilles krav om mærker, der er udviklet på europæisk eller internationalt plan.

Lavere transaktionsomkostninger

I forslaget til en ny dansk udbudslov betones det flere gange, at udbudsprocessen bør tilrettelægges på en måde, så transaktionsomkostningerne ved at indgå i udbudsprocessen som tilbudsgiver og ordregiver bliver så lave som muligt.

Det er efter DI's opfattelse et vigtigt signal, der hermed bliver sendt til de offentlige ordregivere. Høje transaktionsomkostninger for tilbudsgiverne vil afspejle sig i prisen og kan afholde tilbudsgivere fra at deltage i konkurrencen.

Lovforslaget rummer en række tiltag, der efter DI's opfattelse vil bidrage til at sænke transaktionsomkostningerne. Det drejer sig i særlig grad om ændringerne i reglerne for indkøb under tærskelværdierne for EU-udbud, som DI lægger stor vægt på bliver gennemført.

Fleksible udbudsformer

Lovforslaget udvider og tydeliggør samtidig adgangen til at anvende mere fleksible udbudsformer i form af "konkurrencepræget dialog" og "udbud med forhandling" og indførelsen af "innovationspartnerskaber". Det er efter DI's opfattelse en klar forbedring i forhold til den nuværende praksis, hvor anvendelsen af de fleksible udbudsformer – blandt andet som følge af en meget restriktiv tolkning i Klagenævnet for Udbud – er meget begrænset.

Øget dialog er med til at understøtte, at den offentlige sektor får indkøbt de rigtige løsninger. Øget dialog bidrager desuden til, at markedet får bedre mulighed for at udvikle og afprøve nye løsninger i samarbejde med den offentlige sektor.

Det er dog ikke omkostningsfrit for hverken ordregiverne eller tilbudsgiverne at indgå i dialogprocesser. Det er derfor væsentligt, at de øgede muligheder for at anvende de fleksible udbudsformer udnyttes så hensigtsmæssigt som muligt.

På den baggrund bør det have høj prioritet at få udarbejdet en vejledning om brugen af de fleksible udbudsformer, hvor der sættes fokus på, hvordan de fleksible udbudsprocesser gennemføres med færrest mulige transaktionsomkostninger – herunder at ordregiverne nøje overvejer, om der er behov for at lade mere end fem ansøgere indgå i dialog- eller forhandlingsforløbet.

Derudover foreslår DI konkret, at der fra centralt hold iværksættes et projekt, der over en toårig periode følger en række udbud inden for forskellige sektorer, som gennemføres ved brug af fleksible udbudsformer. Projektet skal indsamle og videreformidle viden om, hvordan de fleksible udbudsformer anvendes mest hensigtsmæssigt.

I regeringens byggepolitiske strategi lægger regeringen op til at udarbejde en vejledning om og indsamle erfaringer med brugen af de fleksible udbudsformer inden for byggeriet. Det er positivt, men DI mener, at disse aktiviteter bør have et bredere perspektiv og inddrage flere sektorer.

Det europæiske udbudsdokument

Med det reviderede udbudsdirektiv følger indførelsen af et europæisk udbudsdokument, som EU-Kommissionen står for udformningen af. Det er DI's indtryk, at kommissionens foreløbige arbejde med at udforme udbudsdokumentet ikke i tilstrækkelig grad sikrer en administrativ lettelse for tilbudsgiverne.

Udbudsdokumentet bør have karakter af en simpel, standardiseret egenerklæring, der kan genbruges af tilbudsgiveren fra udbud til udbud. DI opfordrer til, at den danske regering søger at påvirke udbudsdokumentets udformning mest muligt i det videre forløb.

Behov for omfattende vejledningsindsats

En ny dansk udbudslov sætter rammerne for den offentlige sektors indkøb. Hvis intentionerne med udbudsloven skal omsættes til praksis, er det afgørende, hvordan disse rammer udfyldes. I den forbindelse udgør vejledning et væsentligt element.

DI opfordrer til, at der gennemføres en omfattende vejledningsindsats målrettet de praktikere, der på begge sider af udbudsbordet er involveret i udbudsprocesser. Det betyder, at vejledningerne bør have en form, der gør dem let tilgængelige og et indhold, der med eksempler konkretiserer lovens indhold. I udarbejdelsen af vejledningerne bør det tilstræbes at involvere repræsentanter fra både den offentlige sektor og virksomhederne for at sikre, at vejledningerne får et relevant indhold.

Specifikke bemærkninger

Efter DI's generelle bemærkninger til lovforslaget følger neden for en række specifikke bemærkninger til lovforslaget. Bemærkningerne sigter på at skabe størst mulig klarhed om reglerne for den offentlige sektors indkøb.

Lovtekst

- § 136, stk. 6

- o Det fremgår af bestemmelsen, at ordregiver ikke kan udelukke en ansøger eller tilbudsgiver fra at deltage i udbudsprocedurer i mere end to år fra den relevante hændelse eller handling vedrørende de i § 135, nr. 1-6 nævnte udelukkelsesgrunde.

Særligt i forhold til fortolkningen af § 135 nr. 3 og 4 er rækkevidden af bestemmelsen uklar. Hvis en tilbudsgiver har overtrådt konkurrencereglerne, er tidspunktet for den relevante hændelse eller handling i så fald det tidspunkt, hvor den ulovlige aftale/handling ophørte eller vil det være tidspunktet for en eventuel bøvedtagelse fra konkurrencemyndighederne?

Tidsmæssigt kan der være mere end to år mellem de to tidspunkter, og det bør derfor fremgå klart af den nye udbudslov, hvilket tidspunkt der er gældende. I den forbindelse er det vigtigt, at der sikres en ensartet tilgang blandt medlemsstaterne.

Det er endvidere uklart, hvordan en virksomhed, der eksempelvis er kommet på en fireårig rammeaftale og ½ år inde i rammeaftalen overtræder konkurrenceloven, men kort tid efter ophører med overtrædelsen, er stillet. Vil virksomheden eksempelvis kunne udelukkes i op til to år, og herefter være med i de resterende 1½ år, der er tilbage af rammeaftalens løbetid?

- § 142, stk. 6

- o Det fremgår af bestemmelsen, at en ordregiver kan kræve, at ansøgeren eller tilbudsgiveren og de pågældende enheder hæfter solidarisk for kontraktens gennemførelse. DI skal gøre opmærksom på, at solidarisk hæftelse – særligt inden for byggeriet – vil være en markant fravigelse fra de normale hæftelsesforhold i kontrakter.

Solidarisk hæftelse kan gøre det sværere for de mindre og mellemstore virksomheder at deltage i offentlige udbud. Efter DI's opfattelse er det derfor en mulighed, ordregiverne bør være meget tilbageholdne over for at benytte, hvilket også bør fremgå af lovbemærkningerne.

- § 169, stk. 4, nr. 2

- o I bestemmelsen anvendes begrebet et "acceptabelt tilbud". Der kan være behov for at uddybe forståelsen af dette begreb, idet begrebet

"uacceptabelt tilbud" defineres i § 60, stk. 3. Skal et acceptabelt tilbud i henhold til § 169 forstås som et tilbud, der ikke er uacceptabelt?

- § 175, stk. 5

- **Det fremgår af § 175, stk. 5, at ordregiveren kan kræve, at underleverandører ikke er omfattet af en af de situationer, der medfører udelukkelse i henhold til §§ 133-135. Hvis underleverandører er omfattet af en eller flere af udelukkelsesgrundene, skal ordregiveren kræve, at underleverandører skal udskiftes.**

Det fremgår imidlertid af § 145, stk. 3, at ordregiveren skal kontrollere, at ansøgeren eller tilbudsgiveren også efter en ændring i henhold til § 145, stk. 1, ikke er omfattet af de obligatoriske udelukkelsesgrunde i § 133, stk. 1 eller stk. 3 og de frivillige udelukkelsesgrunde, jf. § 135, stk. 1, nr. 2 eller nr. 7, som ordregiveren har anført vil medføre udelukkelse.

§ 145, stk. 3 er således mere snævert formuleret end § 175, stk. 5, og DI foreslår derfor, at § 175, stk. 5 tilpasses ordlyden af § 145, stk. 3.

Lovbemærkninger

- Bemærkninger til § 15

- **Det fremgår, at tre betingelser skal være opfyldte for, at en offentlig ordregiver kan tildele en opgave til en anden offentlig ordregiver uden udbud, herunder "...hvis ingen privat tjenesteudbyder bliver stillet i en fordelagtig situation i forhold til sine konkurrenter".**

Den formulering er uklar. Der menes formentlig, at den offentlige ordregiver ikke må blive stillet i en fordelagtig situation i forhold til sine private konkurrenter.

- Bemærkninger til § 40, stk. 2

- **DI finder det vigtigt, at brugen af standarder i offentlige udbud ikke skævrider konkurrencen. Det kan ske, hvis der eksisterer parallelle standarder.**

Et eksempel herpå er valg af jordingsystemer til el-materiel. Jordingsystemer bygger på internationale standarder. Danmark er imidlertid den eneste medlemsstat i EU, hvor den nationale myndighed (Sikkerhedsstyrelsen) har godkendt mere end ét jordingsystem. Sikkerhedsstyrelsen har godkendt tre standarder for jordingsystemer. Det indebærer en risiko for konkurrenceforvriddning, hvis de tre godkendte standarder ikke side- og ligestilles i en udbudsproces.

DI foreslår konkret, at der i lovbemærkningerne til § 40, stk. 2 indsættes følgende afsnit:

"Er der flere nationale standarder (litra f), som overholder en europæisk standard (litra a) eller en international standard (litra d), følger det af prioritetsrækkefølgen, at ordregiver skal acceptere tilbud baseret på enhver af de nationale standarder. Er der flere nationale standarder (litra f), anses enhver af disse som "eller tilsvarende".

- Bemærkninger til § 135, stk. 1, nr. 3

- o Det fremgår i lovbemærkningen, at det kan være en alvorlig forsømmelse, der kan begrunde udelukkelse, hvis ordregiveren kan påvise, at ansøgeren eller tilbudsgiveren har begået handlinger omfattet af de obligatoriske udelukkelsesgrunde i § 133, stk. 1, men hvor der ikke er faldet endelig dom.

DI finder det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at ordregiver vil kunne udelukke en virksomhed fra udbudsprocessen uden at der foreligger en endelig dom for overtrædelse af et af de i § 133, stk. 1 nævnte forhold.

Hermed risikerer en virksomhed at blive udelukket på et grundlag, der ved en efterfølgende endelig dom viser sig ikke at være korrekt. Af hensyn til retssikkerheden bør det således være et krav, at der i overensstemmelse med § 133, stk. 1 skal foreligge en endelig dom.

Alternativt foreslår DI, at det pågældende afsnit i lovbemærkningerne til § 135, stk. 1, nr. 3 udgår.

- Bemærkninger til § 135, stk. 1, nr. 4

- o Det bør tydeliggøres, at denne bestemmelse udelukkende angår den situation, hvor ansøgeren eller tilbudsgiveren har indgået en aftale med andre økonomiske aktører med henblik på konkurrencefordrejning i forhold til det pågældende/konkrete udbud.

- Bemærkninger til § 135, stk. 1, nr. 6

- o Det er uklart, hvordan ansøgere/tilbudsgivere vil blive behandlet, hvis en ordregiver i forbindelse med offentliggørelsen af udbudsmaterialet kommer til at offentliggøre fortrolige oplysninger om den nuværende leverandør. Den nuværende leverandør kan hermed blive stillet i en ringere konkurrencemæssig situation, fordi dens konkurrenter får indblik i disse oplysninger.

DI foreslår, at der i lovbemærkningerne anføres, hvordan den nuværende leverandør og de øvrige ansøgere/tilbudsgivere er stillet i en sådan situation, eventuelt med henvisning til konkurrenceloven.

- Bemærkninger til § 183, stk. 1, nr. 2

- o Det fremgår af lovbemærkningerne til § 183, stk. 1, nr. 2, at ordregiveren kan bringe en kontrakt/rammeaftale til ophør, hvis leverandør-

ren på tidspunktet for tildelingen af kontrakten var i en af de i § 133, stk. 1 omhandlede situationer, og derfor skulle have været udelukket fra udbudsproceduren.

Det bør i lovbemærkningerne fremhæves, at adgangen til self-cleaning jf. § 136 også finder anvendelse i forhold til § 183.

Med venlig hilsen

**Mette Rose Skaksen
Branchedirektør**

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

Att.: rzn@kfst.dk

07. januar 2015

Høringssvar vedr. forslag til udbudslov

Respekt Danmark A/S er blevet opmærksom på, at forslag til udbudslov er sendt i høring og at loven giver muligheder for at kræve mærker, certificeringer og testrapporter.

Vi hilser lovforslaget velkommen og glæder os over, at loven vil gøre det lettere for det offentlige at opstille klare og gennemsigtige miljøkrav. Vi ser frem til, at det vil sikre en højere grad af ligebehandling i konkurrencen om de offentlige opgaver og en større grad af ensretning i de krav til miljø og bæredygtighed, vi møder i udbud fra det offentlige.

Vi oplever i dag alt for ofte, at konkurrencen om de offentlige opgaver er ulige. Fordi det offentlige enten ikke beder om dokumentation for overholdelse af miljøkrav eller det offentlige ikke er i stand til at vurdere den fremsendt dokumentation, hvilket medfører stor vilkårlighed i bedømmelserne.

Der er stor opfindsomhed, når det offentlige fastsætter krav til miljø og bæredygtighed i udbud. Det bevirker, at vi bruger mange ressourcer fra udbud til udbud på at svare på forskellige typer af spørgsmål. Vi håber, at muligheden for at henvise direkte til mærker vil medføre en større brug af mærkekrav i udbud, så vi ikke i hvert eneste udbud skal bruge ressourcer på at udforme svar på nye typer af miljøkrav og -spørgsmål.

De offentlige indkøbere, som i dag bruger krav fra det nordiske miljømærke Svanen eller andre mærker til at fastsætte kravspecifikationerne i et udbud, efterspørger sjældent dokumentation for opfyldelse af mærkekravene. Det betyder, at leverandører, der tilbyder produkter, som overholder mærkekravene, opnår sammenlignelige bedømmelse i udbuddet, som leverandører, der tilbyder produkter, som ikke er certificeret i henhold til mærkekravene.

I det omfang det offentlige efterspørger dokumentation for opfyldelse af miljøkrav, er det vores oplevelse, at indkøberne har meget ringe forudsætninger for at vurdere lødigheden af den dokumentation, der fremsendes og vi oplever stor vilkårlighed i vurderingen af dokumentationen.

Derfor er det et stort fremskridt, at det offentlige med lovforslaget får mulighed for at henvise til mærkekrav samt kræve mærker, testrapporter og certifikater, som dokumentation for opfyldelse af kravene.

Med venlig hilsen

Respekt Danmark A/S

Boe Paaskesen

Adm. direktør

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby
Att.: René Zeest Nygard

Sendt pr. mail til: rzn@kfst.dk

Hellerup, den 7. januar 2015

Jta

Vedr.: Udkast til forslag til ny udbudslov

De Samvirkende Købmænd har modtaget ovenstående lovforslag i høring, hvilket vi hermed takker for.

Overordnet set er det DSK's opfattelse, at lovforslaget er et skridt i den rigtige retning, da det imødekommer nogle af de forslag om forenkling af udbudsreglerne, som DSK har efterlyst gennem en årrække.

Det angives i lovforslaget, at formålet hermed er at skabe de bedst mulige rammer for en effektiv konkurrence om de offentlige indkøb, og herunder ikke mindst at forenkle procedurene ved indgåelse af kontrakter om offentlige indkøb, så transaktionsomkostningerne for såvel ordregiver som tilbudsgivere reduceres. Dette kan vi naturligvis kun bifalde, da samlingen af reglerne i én, fælles lov vil gøre det lettere for små og mellemstore virksomheder at sætte sig ind i det samlede regelkompleks.

Vi har med tilfredshed noteret, at såvel direktivet som lovforslaget indeholder en række tiltag, der skal gøre de offentlige kontrakter mere tilgængelige for små og mellemstore virksomheder. Særligt det forhold, at der indføres en ny pligt for offentlige ordregivere til at opdele kontrakter i delkontrakter – eller forklare hvorfor en kontrakt ikke kan opdeles – er ét af de elementer, vi fra DSK's side har efterspurgt igennem en meget lang periode, bl.a. i forbindelse med det såkaldte Detailhandelsforum. Det er derfor glædeligt, at der nu med baggrund i udbudsdirektivet også gennemføres regler herom i dansk ret, således som det bl.a. har været almindelig praksis i Sverige.

Afvikling af annonceringspligten for indkøb af varer for beløb, der er under EU's tærskelværdi, men over 500.000 kr., er et andet af de elementer, som DSK har efterspurgt siden behandlingen i Detailhandelsforum.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har hidtil fastholdt, at denne annonceringspligt var nødvendig, og det er derfor særdeles glædeligt, at reglerne nu foreslås afskaffet. Det er dog vigtigt, at det krav, der nu indføres om, at ordregiver skal sikre sig, at købet foregår på markedsmæssige vilkår, ikke "vælttes over" på tilbudsgiver, så der forlanges en større dokumentation fra tilbudsgivers side.

Selv om der samlet set er tale om en række positive elementer, så er der dog ét element, som vi fra DSK's side gerne havde set også havde været indeholdt i lovforslaget – nemlig en øget – og ikke mindst forenklet - mulighed for indgåelse af konsortier. Der er i dag mange mindre erhvervsdrivende, der med de nye og store kommuner ikke er i stand til at tilbyde at kunne dække en hel kommunes indkøb af eksempelvis dagligvarer. Her vil indgåelse af konsortier kunne være en mulighed for, at flere erhvervsdrivende i fællesskab kan tilbyde sådanne leverancer.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen udgav i april 2012 en Vejledning i konsortiedannelse. Det fremgår af vejledningens side 9, at der kun kan afgives fælles bud i et konsortium, hvis ingen af virksomhederne vil kunne klare opgaven alene (fx på grund af kravene til know-how, kapacitet eller økonomiske ressourcer), og at konsortiet ikke må omfatte flere virksomheder end nødvendigt for at løfte den udbudte opgave.

Med vejledningens ordlyd hindres konstruktioner, hvor man kunne forestille sig, at en landsdækkende grossist i samarbejde med en eller flere mindre dagligvarebutikker i fællesskab kunne indgå aftale om leverancer af dagligvarer til en kommune, da det må antages, at den landsdækkende grossist selv ville kunne klare opgaven. DSK opfordrer til, at styrelsen tager skridt til at sikre sig, at sådanne konsortier fremover vil kunne være mulige.

En anden mulighed er, at man danner et konsortium af en række mindre butikker, der i fællesskab ønsker at byde ind. Til brug for et sådant konsortium har styrelsen fået Kammeradvokaten til at udarbejde en standardkontrakt. Der er imidlertid tale om en standardkontrakt på 18 sider – alene det forhold vil få mange mindre erhvervsdrivende til at afstå fra at indgå i konsortier med andre. Vi vil derfor i denne forbindelse endnu en gang gerne opfordre Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen til at overveje, hvorvidt konsortievejledningen og kontrakten kan simplificeres.

For så vidt angår lovforslagets øvrige elementer, henviser vi til høringssvaret fra Dansk Erhverv.

Vi står naturligvis gerne til rådighed for en uddybning af vores høringssvar.

Med venlig hilsen
De Samvirkende Købmænd

Jytte Tandrup
Underdirektør

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby
rzn@kfst.dk

KL's hørings svar til udbudsloven

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har den 5. december 2014 sendt udkast til forslag til udbudslov i høring med svarfrist den 8. januar 2015.

Lovforslaget er baseret på udbudslovsudvalgets udkast til en ny udbudslov. Lovudkastet implementerer EU's reviderede udbudsdirektiv fra februar 2014 samt samler en række øvrige regler, herunder et regelsæt, som regulerer indkøb af varer og tjenesteydelser under EU-tærskelværdien, i én ny dansk udbudslov.

KL har siden efteråret 2013 sammen med en række øvrige repræsentanter fra ordregivere og tilbudsgivere deltaget i et omfattende udvalgsarbejde for at forberede ny lovgivning. Opfølgning på EU's udbudsdirektiv med et nyt og samlet dansk regelsæt på området udspringer bl.a. af økonomiaftalen for 2013 mellem regeringen og KL.

KL har været tæt inde i drøftelserne af alle lovforslagets bestemmelser. KL finder, at der er tale om et essentielt og gennearbejdet regelsæt, som fremover vil styrke arbejdet med offentligt indkøb i Danmark. KL vurderer, at et samlet dansk regelsæt gør retningslinjerne væsentligt klarere, og vil i praksis være nemmere at anvende i indkøbssituationen end direktivet.

Der har været tale om et meget omfattende lovarbejde med en intensiv slutfase. KL har ved en nærmere gennemlæsning af udkastet fundet en række forskelle i formuleringer/skrivefejl. Der er efter KL's opfattelse ikke tale om ændringer af principiel karakter, hvorfor KL har valgt at formidle formuleringer, som kan virke uklare og inkonsistente, direkte til sekretariatet for udbudslovsudvalget.

I dialogen med kommunerne om lovudkastet har flere kommuner peget på, at § 183, stk. 2, som fastsætter de situationer, hvor en ordregiver er forplig-

Den 7. januar 2015

Sags ID: SAG-2014-05279
Dok.ID: 1054568

Weldekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1/2

tet til at bringe en kontrakt til ophør, kan opfattes som en stramning af de hidtidige regler.

Det har efter KL's opfattelse først og fremmest været hensigten alene at skabe klarhed om ordregivers forpligtelser ved at kodificere eksisterende retspraksis. KL foreslår derfor, at udvalget drøfter de præcise formuleringer og hvorvidt der er tale om en stramning, eller blot en præcisering og kodificering af gældende praksis og regler.

Endvidere peger kommunerne på, at det er afgørende for anvendelse af det nye danske regelsæt, at loven følges op af en god og praktisk vejledning – både i form af en opdatering af eksisterende vejledninger samt udarbejdelse af nye - inden loven træder i kraft. KL vurderer, at vejledningsindsatsen omkring tilbudsevaluering samt fleksible procedurer bør prioriteres særligt højt.

KL kan alt i alt bakke op om det samlede lovudkast, men skal tage højde for den politiske behandling af sagen grundet den korte høringsfrist.

Med venlig hilsen

Martin Damann

Kristian Wendelboe

Kooperationen
Reventøwsgårde 14, 2
1651 København V
Tlf 33 55 77 30
Fax 33 31 21 30
E-mail kontakt@kooperationen.dk
www.kooperationen.dk

7. januar 2015

E-mail: rzn@kfst.dk

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

Carl Jacobsens Vej 35

2500 Valby

Høringssvar om udbudsloven – gennemførelse af direktiv 2014/24 EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud og om ophævelse af direktiv 2004/18/EF i høring (udbudsdirektivet).

Kooperationen – der er arbejdsgiver- og interesseorganisation for kooperative virksomheder – skal hermed komme med følgende bemærkninger til forslaget om den kommende udbudslov:

Der har fra regeringens side været gjort meget ud af at fremstille forslaget til den nye udbudslov som en udbudslov, der har til formål at gøre det nemmere og billigere for virksomhederne at byde på en opgave og gøre det lettere for små og mellemstore virksomheder at deltage i udbud.

Kooperationen kan med glæde konstatere, at forslaget ser ud til at kunne indfri de høje forventninger om blandt andet lavere omkostninger, fleksible regler og lettere adgang for SMV'erne.

Den danske udbudslov er jo som bekendt en implementering af EU's nye udbudsdirektiv, der præciserer de gamle direktiver og indarbejder gældende retspraksis, og Kooperationen håber derfor også, at den kommende implementering vil gøre det klarere og lettere for ikke-jurister at forstå loven, da det jo i vidt omfang er netop "ikke jurister" som skal anvende loven i hverdagen.

Men vi er naturligvis samtidig klar over, at når man bygger videre på eksisterende regler, er det begrænset, hvor store forandringer man kan lave. Kooperationen finder det blandt andet positivt med:

Kooperationen

Reventlovsgade 14, 2

1651 København V

Tlf. 33 55 77 40

Fax 33 31 21 50

E-mail: ko@kooperationendk

www.kooperationendk

Fleere budrunder: For at fremme innovationen og medvirke til at det offentlige køber de løsninger, der passer bedst til deres behov, kan ordregiverne i større omfang bruge fleksible udbudsprocedurer. Med andre ord så kan en ordregiver vælge, at udbuddet skal igennem flere tilbudsrunder med forhandlinger og konkurrencepræget dialog blandt de deltagende tilbudsgivere.

Dog finder vi det samtidig det er betænkeligt, da den mere omstændelige proces selvsagt vil medføre større omkostninger for mange små og mellemstore virksomheder, da de skal skrive flere tilbud til samme sag.

Brug af mindre papir: På nogle punkter vil de nye regler give mindre administrativt arbejde. Som tilbudsgiver kan man nøjes med at erklære, at man overholder de fastsatte krav, når man giver sit tilbud. Det er kun det vindende tilbud, der skal fremlægge dokumentation for, at kravene bliver overholdt. Denne regel vil gøre papirbunkerne markant mindre hos både tilbudsgiverne og ordregiverne.

Større gennemsigtighed: Det, at ordregiverne fremover på forhånd skal vise den model, de anvender til at evaluere de indkommende tilbud og til at finde det økonomisk mest fordelagtige tilbud, vil betyde en større gennemsigtighed omkring valget af det endelige tilbud, og hjælpe tilbudsgiverne til at målrette deres tilbud. Indtil nu har det kun været gennem tilbudsfasen, at man som virksomhed kunne følge med. Selve valget af det endelige tilbud har været mørklagt, men det vil den nye udbudslov ændre på hvilket vi hilser velkomment.

Reserverede kontrakter: Lovforslagets indførelse af særligt reserverede kontrakter, giver myndigheder mulighed for at begrænse deltagerkredsen i udbuddet, til en særlig gruppe af virksomheder. En klar forudsætning er, at virksomhederne udelukkende beskæftiger sig med levering af ydelser indenfor området, iveskud skal geninvesteres i virksomhederne og eventuel udbetaling af overskud skal ske ud fra deltagerorienteret hensyn. Dertil kommer, at ejerskabsstrukturen skal være baseret på principper om medarbejderejerskab eller aktiv deltagelse af medarbejdere, brugere eller interessenter. Denne kontraktform vil forventeligt kunne bidrage positivt til udviklingen af den socialøkonomiske sektor i Danmark og til nye innovative velfærdsløsninger. Denne mulighed har Kooperationen efterlyst i årevis – tak for det!

Deludbud: Der er også i forbindelse med muligheden for mindre udbud tænkt på såvel SMV'erne som de socialøkonomiske virksomheder. Vi oplever, at en del af de socialøkonomiske virksomheder samt SMV'er har svært ved at deltage i offentlige udbud på grund udbuddets volume. Muligheden for fremover at kunne dele en ordre op i mindre udbud og blive forpligtet til at begrunde, hvis dette ikke sker, vil helt klart gøre det nemmere for de socialøkonomiske virksomheder at deltage i fremtidige udbud.

Livscyklusomkostninger: I forbindelse med tildelingskriterier af kontrakter er der nu også mulighed for at inddrage livscyklusomkostninger. I den forbindelse mener vi, at man bør udvide definitionen af livscyklus, så den også tager højde for socialt afkast på investeringen.

Alt i alt finder Kooperationen det glædeligt, at der nu bliver fremsat en samlet lovgivning for offentlige myndigheders indkøb – en lovgivning, der set med Kooperationens øjne rummer en fleksibilitet, som vil være til gavn for vore medlemmer og give også de socialøkonomiske virksomheder mulighed for at deltage i konkurrencen.

Til slut skal vi opfordre til – da den nye udbudslov rummer en lang række valgmuligheder hos myndighederne - at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen afsætter ressourcer til at understøtte implementeringen af den kommende lovgivning lokalt i kommunerne, samt at der efter 3 år laves en evaluering af loven og de administrative konsekvenser for at vurdere, om loven har givet en ressourcemæssig lettelse for erhvervslivet og den offentlige administration.

LT/07.01.2015

Kooperationen

Peventovsgade 14, 2

1651 København V

TM 33 55 77 30

Fax 33 31 21 30

E-mail kontakt@kooperationen.dk

www.kooperationen.dk

De private sociale tilbud

Emdrupvej 115 A 5. etage
2400 København NV

Tlf. nr. +45 7023 3400
E-mail: los@los.dk
CVR nr. 15906987

www.los.dk

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

rzn@kfst.dk

Emdrup, den 7. januar 2015

Høring over forslag til udbudsloven (styrelsens j.nr. POL-14/0714-12)

LOS - De private sociale tilbud takker for høringen over Udbudsloven. Når henses til det omfattende materiale og en begrænset høringsfrist, der ligger hen over en længere helligdagsperiode, har LOS afgrænset sit høringssvar til alene at vedrøre det sociale område.

En gennemlæsning af lovforslaget afdækker et behov for en betydelig vejledningsindsats overfor såvel kommuner som potentielle tilbudsgivere. Det drejer sig i første omgang om:

- Hvilken rækkevidde bestemmelsen i lovforslagets § 188, jf. § 184 har. Her tænkes specielt på forholdet til lov om registrerede socialøkonomiske virksomheder og en præcisering af, at en offentlig udbudsgiver på det sociale område ikke behøver at anvende § 188.
- Beregning af tærskelværdier. Tærskelværdien er afgørende for, om udbud er obligatorisk for myndigheden. Lovforslagets anvisninger på, hvordan denne værdi beregnes, er ikke lysende klar. Der er behov for en klar definition, der angiver hvordan tærskelværdien beregnes for tjenesteydelser, der leveres over en længere årrække.
- Da loven nu inddrager det sociale område, opstår der et behov for nøje at følge med i, hvilken effekt udbuddene vil få for kvaliteten i løsningen af de kommunale opgaver i forhold til lov om social service. Hvordan løftes denne opgave?
- Ligebehandling – lovforslagets § 2 taler om, at "ordregiver skal overholde principperne om ligebehandling, gennemsigtighed og proportionalitet." LOS kan ikke nok understrege betydningen heraf. Lovforslaget giver ingen bidrag til at vurdere, i hvilket omfang de kommunale botilbud kan respondere på et udbud. Hvis det er tilfældet, understreger det igen behovet for et gennemsigtigt grundlag for at kunne vurdere de offentlige tilbuds økonomi på linje med de private. Sker dette ikke, er der fare for forskelsbehandling.
- Kommunale pladskøb hos andre kommuner. Lovforslaget giver ingen anvisninger på, hvordan mellemkommunalt pladskøb kan finde sted, når en kommunal pladssælger har været i udbud. Giver en kontrakt efter udbud ret til at videresælge pladser? Hvis ikke trues en væsentlig forudsætning for kommunalreformen.
- Lovforslaget må præciseres nærmere vedrørende, hvilke periodemæssige grænser der er for de indgåede kontrakter. Det har dels betydning for fastsættelsen af tærskelværdierne, se ovenfor, dels for, hvordan det sikres, at behovet for kontinuitet i den sociale indsats imødekommes. Som eksempel kunne man anføre, at en 3-årig

udbudscyklus i børneanbringelsessager i sig selv kunne modvirke formålet med anbringelsen efter serviceloven.

- Det bør sikres, at Servicelovens fokus på den enkeltes individuelle behov, herunder for kontinuitet, kan varetages.
- Der er behov for, at fremhæve, hvordan de offentlige udbudsgivere skal vælge mellem de modtagne tilbud. Det er ikke nok, blot at tage det billigste tilbud. Tilbuddet skal leve op til formålene med indsatsen, sådan som de er beskrevet i servicelovens §§ 1, 46 og 81. Det betyder, at de afgivne tilbud skal vurderes ud fra sammenhængen mellem pris og kvalitet. Man kunne formulere den offentlige opgave, som at vælge det billigst bedst egnede tilbud med lige vægt på *billigst* og *bedst*, jf. også servicelovens § 4's formulering om, "at kommunalbestyrelsen skal sørge for, at der er de *nødvendige* (LOS's fremhævelse) tilbud efter denne lov"
- Lovforslaget indeholder i afsnit 4 intet om en dialogbaseret tilgang til udbudsprocedurerne. Man kunne opfordre til, at udbudsgiver, inden et udbud blev offentliggjort, indbød til en åben dialog om rammerne og indholdet i udbuddet. Det kunne måske også sikre bedre udbud og dermed bedre tilbud.
- Lovforslaget tager sit udgangspunkt i at tilvejebringe en mere lige konkurrencesituation og dermed bedre udnyttelse af de offentlige midler. LOS ser ingen problemer heri, men må advare om, at der er et smertepunkt, hvor standardiseringer i form af kravspecifikationer mv. i forbindelse med udbud ikke vil være i stand til at rumme alle de forskelligheder, som brugerne af de sociale botilbud/opholdssteder har, hvorfor der stadig må være mulighed for ved tilkøbsydelse at designe den sociale indsats, så den netop matcher den pågældende borgers behov. Aftalen herom må indgås mellem den visiterende kommune og leverandør.

Med venlig hilsen

Geert Jørgensen
Direktør

2. januar 2015

Forslag til udbudslov

Bæredygtigt Erhverv (tidl. Rådet for Bæredygtig Erhvervsudvikling) repræsenterer en række store og mindre danske virksomheder, der ønsker at styrke bæredygtig forretning internationalt og i Danmark. Vi har derfor læst det offentliggjorte forslag til udbudslov med stor interesse – og fremsender her vores kommentarer.

Bæredygtigt Erhverv ser yderst positivt på det fremsatte forslag til udbudslov. Vi mener, at forslaget overordnet giver gode rammer for, at bæredygtigt indkøb fremover kan styrkes. For os er det helt afgørende, at offentlige ordregivere fremover vil kunne kræve miljømærker i deres udbud. Det ser vi som en vigtig forudsætning for at styrke bæredygtigheden både ved tildeling af kontrakter, men også ved opfølgning og kontraktstyring, fordi ordregiveren ikke skal bruge tid på at læse og kontrollere, at indholdsdeklarationer stemmer overens med udbuddets krav.

For virksomheder, der arbejder seriøst med at udvikle deres forretning og produkter bæredygtigt, er det helt afgørende, at ordregiver fremover får mulighed for at kræve mærker, testrapporter og certifikater som dokumentation med uafhængig, fagligt kompetent tredjepartskontrol. Sådan som det nu forudsættes i udbudslovens § 45, §46 og §155-156.

I dag oplever virksomheder, der har opnået miljømærkninger og certificeringer, en ulige konkurrence fra virksomheder, som hævder at opfylde samme mærkekriterier, men uden at skulle levere den nødvendige dokumentation. Fordi de offentlige ordregivere ikke efterspørger den.

Problemet i dag forstærkes af, at det er forbundet med meget store administrative omkostninger for ordregiverne at kontrollere en sådan alternativ dokumentation. I mange tilfælde er det meget svært, hvis ikke umuligt, for indkøberne at gennemskue validiteten af den fremsendte alternative dokumentation. Resultatet er, at de virksomheder, der har investeret meget store ressourcer i at opnå miljømærkninger og –certificeringer, oplever at tabe til virksomheder, der på ingen troværdig måde har dokumenteret, at de indfrier miljøkravene i udbudsmaterialet.

Dette er naturligvis et stort problem for den enkelte virksomhed, der har den nødvendige dokumentation i orden. Men det er også et samfundsproblem. For det betyder, at vi med den nuværende lovgivning alvorligt svækker virksomheders incitament til at lade sig miljøcertificere/-mærke – og dermed samlet den bæredygtige erhvervsudvikling. Danmark har brug for helt modsatte udvikling med maksimalt incitament for virksomheder til at lade sig certificere og mærke. Fordi det gavner transparensen i markedet – til gavn for mere bæredygtig vækst og forretning. Forslaget til udbudslov sætter i det lys de helt rigtige rammer.

Udfordringen – og vores håb - vil være for de offentlige ordregivere at leve op til lovens intention og så vidt overhovedet muligt også stille krav om mærkning og certificeringer. Det bliver et politisk ansvar at sikre, at intentionerne også leves ud i praksis.

Miljømærkning og SMV'ere

Bæredygtigt Erhverv har været i kontakt med Miljømærkning Danmark og noterer i den forbindelse med tilfredshed, at kravet om miljømærkning og – certificering ikke vil bremse SMV'eres adgang til offentlige kontrakter. Noget der ellers kunne være et argument mod offentlige ordregiveres mulighed for at stille krav om miljømærkning og –certificering.

Miljømærkning Danmark oplyser, at 117 ud af 204 virksomheder i Danmark, der har licens til enten EU's Blomsten eller den nordiske Svanen, er SMV'ere. På samme måde er over halvdelen af danske virksomheder med et certificeret kvalitetsledelsessystem (ISO 9001) SMV'ere – og det gælder også ca. halvdelen af virksomhederne med et certificeret miljøledelsessystem (ISO 14001).

Samlet tegner det et billede af SMV'ere, der lader sig miljømærke og –certificere i vidt omfang som store virksomheder. Det er en væsentlig pointe i et land som Danmark, hvis erhvervsliv i høj grad tæller SMV'ere. Bæredygtigt Erhverv mener, at det er vigtigt at understøtte den bæredygtige erhvervsudvikling også for denne vigtige del af danske erhvervsliv.

Livscyklusomkostninger

Udbudsloven åbner i §164-166 for, at ordregiveren kan inddrage livscyklusomkostninger i forbindelse med valg af leverandør. Det finder Bæredygtigt Erhverv er en yderst positiv mulighed for at styrke den bæredygtige produktudvikling.

Her er det vigtigt med transparens og en klar målestok for beregning af livscyklusomkostninger. Det fremgår af lovforslaget, at erhvervs- og vækstministeren vil fastsætte regler for beregning af livscyklusomkostninger. Det er i det lys positivt.

Bæredygtigt Erhverv vil dog understrege behovet for, at denne beregningsstandard baserer sig på anerkendte internationale certifikater og standarder. Mange danske virksomheder sælger til udenlandske markeder og har derfor brug for at tilrettelægge deres forretning efter internationalt gældende standarder. Og da der samtidig er et meget stort behov for øget transparens i markedet for bæredygtig forretning, taler det entydigt for, at erhvervs- og vækstministeren baserer sine beregninger på Internationale metoder. Og på samme måde at ministeren arbejder for fælles europæiske regler for beregning af livscyklusomkostninger – til gavn for udviklingen af bæredygtig vækst og forretning på tværs af de europæiske grænser.

Samlet kan Bæredygtigt Erhverv fuldt ud bakke op om udbudsloven i nuværende form. Det sætter de rigtige rammer for bæredygtig vækst og forretning i Danmark – med den offentlige sektor som en langt stærkere motor i denne udvikling. Vores forventning er, at de offentlige myndigheder fremefter vil gøre reel brug af de nye positive muligheder. Det er en udvikling, som Bæredygtigt Erhverv vil følge tæt.

Landbrug & Fødevarer FmbA

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V

T +45 3339 4000

F +45 3339 4141

E info@lf.dk

W www.lf.dk

CVR DK 25 52 95 29

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Att. Rene Zeest Nygaard
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby

Høring vedr. forslag til udbudslov

Landbrug & Fødevarer takker for at modtage lovforslaget i høring.

Formålet med lovforslaget er at implementere direktivet om offentlige udbud (direktiv 2014/24/EU af 26. februar 2014). Lovforslaget indfører samtidig nye regler for indkøb af varer og tjenesteydelser under EU-læskelværdien mv. Samtidig foreslås en række konsekvensændringer ift. lovgivningen om håndhævelse af udbudsreglerne.

Lovforslaget følger op på anbefalingerne fra regeringens udvalg om dansk udbudslovgivning, der blev nedsat i juni 2013, og afrapporterede december 2014.

Bemærkninger til lovforslaget

Den offentlige sektor køber varer og tjenesteydelser for omkring 300 mia. kr. årligt, og en række undersøgelser viser, at der fortsat er et stort potentiale i at øge offentlig-privat samarbejde i Danmark.

Landbrug & Fødevarer håber, at den nye udbudslov kan bidrage til at sætte fornyet fokus på området. Fornuftlige offentlige indkøb og udbud kan spille en central rolle i forhold til at bane vej for bedre produkter i det offentlige - og skabe øget innovation og nye markeder hos danske virksomheder.

Landbrug & Fødevarer har væsentlige interesser i offentlig-privat samarbejde fx i forhold til fødevarerudbud og skole-, institutions- og hospitalsbespisning, offentlig-private partnerskaber på sundhedsområdet, offentlig-private innovationspartnerskaber (OPI) på miljøområdet, forsknings-/innovationsområdet, naturpleje, gartneriudbud, snerydning mv

Det har været en målsætning i forbindelse med udarbejdelsen af forslaget til udbudsloven, at regelsættet i videst muligt omfang fører til øget klarhed, forenkling og fleksibilitet med lavest mulige transaktionsomkostninger for såvel ordregivere som tilbudsgivere. Landbrug & Fødevarer bakker stærkt op om denne overordnede målsætning.

Samtidig må det dog erkendes, at udbudsloven er temmelig omfangsrig, og omfatter en række forskellige forhold af mere eller mindre speciel karakter. Det må således forventes fortsat at være en udfordring at overskue området for mange parter. Dette stiller fortsatte krav til en klar, fleksibel og effektiv vejledningsindsats fra bl.a. Konkurrence- og

Landbrug & Fødevarer er erhvervsorganisation for landbruget, fødevarer- og agerindustrien. Med en eksport på over 156 milliarder kroner årligt og med 169.000 beskæftigede repræsenterer vi et af Danmarks vigtigste eksportforløb.

Ved at nyansete og synliggøre erhvervsforholdene bidrager vi til samfundet sikrer vi vores medlemmer en stærk placering i Danmark og globalt.

Forbrugerstyrelsens side. Samtidig er det vigtigt, at de involverede parter i hvert enkelt udbud arbejder målrettet på enkle procedurer og god dialog mellem parterne.

Fleksible procedurer, innovationspartnerskaber, dialog mv.

Lovforslaget vil gøre det enklere at anvende mere fleksible udbudsformer. Bl.a. udvides og tydeliggøres adgangen til de fleksible udbudsprocedurer for konkurrencepræget dialog og udbud med forhandling, ligesom der med lovforslaget åbnes for muligheden for at benytte innovationspartnerskaber. Derudover søger lovforslaget at understøtte dialog i udbud efter procedurerne for offentligt eller begrænset udbud.

Landbrug & Fødevarer hilser disse tiltag velkommen, da erfaringerne viser, at øget dialog mellem udbydere og udbudsgiverne giver bedre markedsforståelse, mindre bureaukrati og bedre tilbud.

Samtidig må der forventes et betydeligt potentiale i anvendelse af mere fleksible og innovationsrettede samarbejdsformer – også på landbrugs- og fødevarerområdet, hvor der allerede findes en række erfaringer med samarbejdsformer med stærkt fokus på udvikling og innovation.

Indkøb under tærskelværdien

Forslaget lægger op til et nyt regelsæt for indkøb af varer og tjenesteydelser under tærskelværdien. Indkøb af varer og tjenesteydelser for mindre beløb, der er under EU's tærskelværdi, men over 500.000 kr., er i dag omfattet af en annonceringspligt, der reguleres i tilbudsloven. Forslaget lægger op til at afskaffe annonceringspligten for varer og tjenesteydelser uden grænseoverskridende interesse, og erstatte denne med et krav om, at ordregiver skal sikre sig at købet foregår på markedsmæssige vilkår. Ændringen skal gøre det nemmere at gennemføre mindre indkøb og reducere transaktionsomkostningerne i den forbindelse.

Landbrug & Fødevarer kan støtte, at man forsøger at forenkle og reducere transaktionsomkostningerne for mindre indkøb. Samtidig opfordres til, at man overvåger udviklingen på området, så det sikres, at ændringen ikke kommer til begrænse konkurrencen og afholde potentielle leverandører fra at blive inddraget i de offentlige indkøb.

E-udbud

Det nye udbudsdirektiv indebærer, at alle udbud fra 2018 skal gennemføres elektronisk som e-udbud. Som minimum skal kommunikationen mellem ordregiveren og ansøgeren eller tilbudsgiveren skal foregå elektronisk, herunder afleveringen af tilbud.

Landbrug & Fødevarer bakker op om en øget brug af digital kommunikation, da det kan bidrage til at sænke transaktionsomkostningerne og mindske fejl. Det er dog centralt, at den digitale kommunikation tilrettelægges på en enkel, sikker og ensartet måde, så der ikke opstår ny usikkerhed og nye transaktionsomkostninger.

Miljømærkning mv.

Lovforslaget præciserer, at ordregiver kan benytte livscyklusomkostninger som kriterium for tildeling af kontrakt. Lovudkastet giver også mulighed for, at ordregiver kan henvise til bestemte mærkningsordninger, når de stiller krav.

Landbrug & Fødevarer mener, at det naturligvis er helt legitimt for den offentlige ordregiver at stille krav i forbindelse med udbud. Men bør imidlertid være meget opmærksom på, at kravene ikke medvirker til ufleksibilitet, uforholdsmæssige transaktions- eller entry-omkostninger og uhensigtsmæssig konkurrencebegrænsning – samt ringere miljømæssige løsninger.

I forlængelse heraf kan det undre, at lovudkastet på netop dette punkt ikke følger anbefalingerne fra udbudslovsudvalget. Udbudslovsudvalget lagde således op til at en offentlig indkøber, der sætter krav om miljømærkning, også skal acceptere anden dokumentation eller tilsvarende mærkning. Dette svarer også til det lovgivningsmæssige udgangspunkt i dag, og giver en sikring af ressourceeffektivitet og effektiv opnåelse af miljøhensyn.

Kortere tidsfrister

Lovforslaget giver mulighed for at gøre brug af kortere minimumsfrister, end der anvendes i dag. Landbrug & Fødevarer er forbeholden overfor anvendelsen af denne stramning, og opfordrer ordregivere til at have stærk fokus på, at denne mulighed i praksis bliver anvendt med varsomhed og på en fleksibel måde, der ikke hæmmer konkurrence og innovation.

I er naturligvis velkomne til at vende tilbage, hvis der er behov for uddybning af ovenstående.

Med venlig hilsen

Jannik Bay
Erhvervspolitisk chef
Landbrug & Fødevarer

D +45 3339 4517

M +45 3063 1080

E lab@lf.dk

Kathrine Søs Jacobsen (KFST)

Frå: Holger Østergaard <holger.ostergaard@rksk.dk>
Sendt: 7. januar 2015 11:52
Til: René Zeest Nygaard
Cc: Britta Nørgaard; Kell Christensen; Erna Pilgaard; Inger Frederiksen
Emne: Høringssvar til lovforslag om ny udbudslov

Sagsreferencen: 2015010016EB

Hej

Hørmød fremsendes høringssvar til lovforslag om ny udbudslov.

Gennemsigthed i tilbudsevalueringen: Lovudkastet indebærer et krav om, at en ordregiver på forhånd i udbudsmaterialet skal beskrive den valgte evalueringsmetode samt beskrive, hvad der tillægges betydning ved tilbudsevalueringen.

Høringssvar:

Såfremt det fastholdes at ordregiver på forhånd i udbudsmaterialet skal beskrive den valgte evalueringsmetode, vil det være nødvendigt at der samtidig konstrueres en række evalueringsmetoder, som anerkendes af Klagenævnet for Udbud til at kunne bruges uagtet hvilket spænd der er imellem det dyreste og billigste tilbud og hvor hele skalaen for alle indkomne tilbud er dækket.

På vegne af Ringkøbing-Skjern Kommune

Venlig hilsen

Holger Østergaard
Udbudskonsulent
Viden & Strategi
Direkte: 9974 1943
e-post holger.ostergaard@rksk.dk

Ringkøbing-Skjern Kommune

Telefon 99 74 24 24
Hjemmeside www.rksk.dk

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Att.: rzn@kfst.dk

Den 7. januar 2015
MF

Høringssvar vedr. forslag til udbudslov

Miljømærkning Danmark har modtaget forslag til udbudslov i høring. Vi hilser lovforslaget velkommen og glæder os over, at loven vil gøre det lettere for offentlige ordregivere at opstille klare og transparente bæredygtighedskriterier uden at øge de administrative byrder for ordregivere og leverandører, idet loven giver de offentlige ordregivere muligheden for at kræve mærker, certificeringer og testrapporter som dokumentation.

Vi har følgende uddybende bemærkninger til lovforslaget:

Den nuværende situation

I øjeblikket kan offentlige ordregivere alene referere til kriterierne bag mærker, men de har ikke haft mulighed for at gøre selve mærket til et krav i udbudsprocessen. Såfremt ordregiver har refereret til mærkekriterier i udbudsmaterialet, har det altid været nødvendigt at acceptere anden dokumentation end selve mærket. Det har følgende u hensigtsmæssige konsekvenser:

- *Ulige konkurrence*
Offentlige ordregivere bruger ofte mærkekrav, når de fastsætter kravspecifikationerne i et udbud. Men det er sjældent, der efterspørges dokumentation for opfyldelse af mærkekravene. Dette medfører ulige konkurrence fordi de leverandører, der tilbyder produkter, som overholder mærkekravene opnår sammen miljømæssige bedømmelse i udbuddet, som tilbudsgivere, der tilbyder produkter, som ikke overholder mærkekravene.
- *Store administrative omkostninger*
Der er store administrative omkostninger forbundet med at offentlige ordregivere i dag ikke har mulighed for at kræve mærker, certifikater og testrapporter og i stedet må kontrollere den alternative dokumentation for opfyldelse af mærkekrav. Det viser en lang række erfaringer med de nuværende regler.

Dels bruger indkøberne mange ressourcer på at kontrollere om tilbud og leverancer lever op til bæredygtighedskrav. Dels oplever mange virksomheder samtidig at bruge betydelige ressourcer på at leve op til bæredygtighedskrav, kun for at se, at ordren i stedet går til konkurrenter, der faktisk ikke på nogen troværdig måde har dokumenteret, at de lever op til de krav, man havde stillet i udbudsmaterialet.

Denne uklarhed reducerer transparensen og den fair konkurrence i udbudsprocesserne, til skade for både indkøbere og virksomheder. Indkøberne har meget ringe forudsætninger for at vurdere legitimiteten af leverandørernes alternative dokumentation, og derfor oplever både indkøbere og leverandører vilkårlighed i vurderingen af bæredygtighedsdokumentation.

Den tekstnære implementering af Udbudsdirektivet i Udbudslovens § 45, §46 og §155-156 råder bod på dette, ved at give de offentlige ordregivere mulighed for at kræve mærker, testrapporter og certifikater som

dokumentation. Mærker, testrapporter og certificeringer kan gennem uafhængig, fagligt kompetent tredjepartskontrol give sikkerhed for efterlevelse af de stillede krav.

Mærker og certificeringer løfter niveauet for miljøbeskyttelse

Når de offentlige ordregivere får mulighed for at kræve et tredjepartscertificeret mærke løftes niveauet af miljøbeskyttelse.

Det er erfaringen hos Miljømærkning Danmark, at der altid er forhold, der skal rettes op på i forbindelse med en licensansøgning til et miljømærke. Uanset hvor påpasselig en leverandør, der er tale om, er der forhold i produktet eller ydelsen, som ikke lever op til kravene i mærket eller dele af den fremsendte dokumentation, som ikke er utilstrækkelig og skal uddybes. Der er altid noget, der skal rettes op på, fordi der ikke er overensstemmelse med mærkekravene. Dette vil også være tilfældet, hvis man vælger at kræve samt kontrollere den alternative dokumentation i forbindelse med et udbud.

Dertil kommer, at den løbende kontraktstyring og daglige kontrol med at leverancer opfylder fastsatte mærkekrav bliver lettere, når dem, der modtager varerne, blot skal kigge efter mærket og eksempelvis ikke behøver at læse og kontrollere, at indholdsdeklarationer stemmer overens med krav fastsat i udbuddet. Mærker, certifikater og testrapporter øger således niveauet for bæredygtighed både ved tildeling af kontrakter og i den daglige opfølgning og kontraktstyring.

Krav om mærke og certificering er ingen hindring for SMV'er

Det fremgår af de "Almindelige bemærkninger" til lovforslaget, at udbudslovsudvalget ikke ønskede at åbne mulighed for, at offentlige ordregivere kunne vælge at stille krav om mærker og certificeringer. En af begrundelserne herfor er, at krav om mærker og certificeringer ville begrænse SMV'ernes adgang til offentlige kontrakter.

Vi har derfor analyseret hvor mange virksomheder med miljømærkelicens eller certificering, der er SMV'er¹. Analysen viser, at:

- 204 virksomheder i Danmark har licens til et af de to officielle danske miljømærker, EU Blomsten og Nordic Ecolabel, bedre kendt som Svanen. Ud af dem er 117 SMV'er.
- Over halvdelen af danske virksomheder med et certificeret kvalitetsledelsessystem (ISO 9001) er SMV'er.
- Ca. halvdelen af danske virksomheder med et certificeret miljøledelsessystem (ISO 14001) er SMV'er.

Ifølge den internationale standardiseringsorganisation ISO var der 1527 gyldige certifikater i Danmark for kvalitetsledelse (ISO 9001) i 2013. Vi har analyseret en repræsentativ delmængde, der viser, at 58 % af de certificerede virksomheder er SMV'er (474 ud af de 817 virksomheder i vores datasæt).

Ifølge ISO var der 812 gyldige certifikater i Danmark for miljøledelse (ISO 14001) i 2013. Vi har analyseret en repræsentativ delmængde og beregnet, at 49 % er SMV'er (203 ud af 418 virksomheder i vores datasæt).

Analyse viser således, at SMV'ere har samme adgang til mærker og certificeringer, som store virksomheder. Derfor vil krav om mærker og certificeringer ikke hindre SMV'ernes adgang til offentlige opgaver.

---

¹ SMV = Færre end 50 ansatte og omsætning mindre end 10 mio. Euro.

Betaling for mærkerne

I Danmark findes der to officielle miljømærker (EU's miljømærke Blomsten og det nordiske Svanemærke), et økologimærke og et energimærke (A-G).

Den europæiske økomærkning er fuldt offentligt finansieret både hvad angår udvikling af kriterier, som er fastsat i den europæiske økologiforordningen og kontrol med opfyldelse af kriterierne (økologikontrollen under NaturErhvervstyrelsen). Derudover gives tilskud til at omlægge landbrugsdrifter til økologi og tilskud til omlægning af offentlige køkkener til økologiske menuer.

Udvikling af kriterierne bag energimærkningen A-G varetages af EU Kommissionen. I Danmark er det Energistyrelsen, der kontrollerer mærkerne. Der udføres alene stikprøvekontroller.

De officielle miljømærker finansieres af en finanslovsbevilling og af gebyrer for licenser. Det er Miljømærkning Danmark, der efter aftale med Miljøministeriet administrerer mærkerne. Certificeringer efter ledelsessystemstandarderne ISO 14001 (miljø) og ISO 9001 (kvalitet) er fuldt ud finansieret af de certificerede virksomheder på kommercielle vilkår.

Udgifterne til uafhængig tredjeparts kontrol for opfyldelse af miljø- og kvalitetskrav kan sammenlignes med de udgifter, der er forbundet med at få revideret et økonomisk regnskab. Det er i forbindelse med revisionen, at der foretages en tredjepartsvurdering af regnskabet oplysninger.

Uden mærker og certificeringer ville den samlede dokumentationsbyrde for virksomhederne og indkøberne stige – til skade for både bæredygtigheds mål og den effektive konkurrence, som udbudsloven skal sikre.

Vejledning om bæredygtighed i udbud

Vi har erfaret, at det påtænkes at der skal udarbejdes en vejledning om bæredygtighed i udbud. Miljømærkning Danmark vil meget gerne tilbyde sin miljømæssige ekspertise og viden om mærkningsordninger og certificeringssystemer i dette arbejde ved at deltage i en eventuel følgegruppe til vejledningsarbejdet eller ved at kommentere på udkast til vejledningen.

Miljømærkning Danmark bakker fuldt ud op om det forslag til udbudslov, der er sendt i høring og glæder sig til udbudsloven træder i kraft og bringes i anvendelse i de offentlige udbud og indkøb. Vi håber, at brugerne af loven til fulde vil udnytte de nye muligheder for at gøre miljø og bæredygtighed til et konkurrenceparameter.

Med venlig hilsen

Martin Fablansen
Direktør, Miljømærkning Danmark

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Att.: rzn@kfst.dk

07. januar 2015

Høringssvar vedr. forslag til udbudslov

Toptryk ApS er blevet opmærksom på, at forslag til udbudslov er sendt i høring og at loven giver muligheder for at kræve mærker, certificeringer og testrapporter.

Vi hilser lovforslaget velkommen og glæder os over, at loven vil gøre det lettere for det offentlige at opstille klare og gennemsigtige miljøkrav. Vi ser frem til, at det vil sikre en højere grad af ligebehandling i konkurrencen om de offentlige opgaver og en større grad af ensretning i de krav til miljø og bæredygtighed, vi møder i udbud fra det offentlige.

Vi oplever i dag alt for ofte, at konkurrencen om de offentlige opgaver er ulige. Fordi det offentlige enten ikke beder om dokumentation for overholdelse af miljøkrav eller det offentlige ikke er i stand til at vurdere den fremsendt dokumentation, hvilket medfører stor vilkårlighed i bedømmelserne.

Der er stor opfindsomhed, når det offentlige fastsætter krav til miljø og bæredygtighed i udbud. Det bevirker, at vi bruger mange ressourcer fra udbud til udbud på at svare på forskellige typer af spørgsmål. Vi håber, at muligheden for at henvise direkte til mærker vil medføre en større brug af mærkekrav i udbud, så vi ikke i hvert eneste udbud skal bruge ressourcer på at udforme svar på nye typer af miljøkrav og -spørgsmål.

De offentlige indkøbere, som i dag bruger krav fra det nordiske miljømærke Svanen eller andre mærker til at fastsætte kravspecifikationerne i et udbud, efterspørger sjældent dokumentation for opfyldelse af mærkekravene. Det betyder, at leverandører, der tilbyder produkter, som overholder mærkekravene, opnår sammen miljømæssige bedømmelse i udbuddet, som leverandører, der tilbyder produkter, som ikke er certificeret i henhold til mærkekravene.

I det omfang det offentlige efterspørger dokumentation for opfyldelse af miljøkrav, er det vores oplevelse, at indkøberne har meget ringe forudsætninger for at vurdere lødigheden af den dokumentation, der fremsendes og vi oplever stor vilkårlighed i vurderingen af dokumentationen.

Derfor er det et stort fremskridt, at det offentlige med lovforslaget får mulighed for at henvise til mærkekrav samt kræve mærker, testrapporter og certifikater, som dokumentation for opfyldelse af kravene.

Mvh

Lasse Frausig

Adm. Direktør, Toptryk Grafisk

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Email til rzn@kfst.dk

Høring over udbudsloven

Finansrådet takker for brev af 5. december 2014 med udkast til forslag om udbudsloven i høring.

Finansrådet har ikke bemærkninger til udkastet.

Med venlig hilsen

Susanne Dolberg

Direkte +45 3370 1061
sdo@finansraadet.dk

7. januar 2015

Finanssektorens Hus
Amallegade 7
1256 København K

Telefon 3370 1000
Fax 3393 0260

mail@finansraadet.dk
www.finansraadet.dk

Journ.nr. 376/01
Dok. nr. 532668-v1

Kathrine Søs Jacobsen (KFST)

Fra: Helle Nybo Holmberg <hnh@nybo.com>
Sendt: 8. januar 2015 16:31
Til: René Zeest Nygaard
Emne: RE: Høring - EU's udbudsdirektiv

Kære Miljømærkning Danmark

Vi vil lige korrigere sidste linje med, at vi vil være meget kede af at der overhovedet stilles krav til at artiklerne er miljømærket.

Med venlig hilsen - Best Regards

Helle Nybo Holmberg
Nybo Workwear A/S

From: Helle Nybo Holmberg
Sent: 7. januar 2015 16:17
To: 'rzn@kfst.dk'
Subject: Høring - EU's udbudsdirektiv

Kære Miljømærkning Danmark

Tak for materialet vedr. EU's nye udbudsdirektiv.

Vi har lige lidt kommentarer mht. miljømærkninger:

Ved at stille krav om, at artiklerne skal være mærket med EU-Blomsten, så vil kunderne miste mange muligheder for at få det tøj, som bliver købt i dag. Også iht. de priser, som der forespørges i offentlige udbud på beklædning.

Vores erfaring er, at de meget få leverandører, som vi kan bruge, og som har EU-Blomsten vil overveje at fortsætte deres licens efter de ændringer, som kommer i 2015 mht. bomulden.

Så derfor mener vi, at der skal lempes på kravene til EU-Blomsten eller at det skal undlades, at der stilles krav til at tøjet skal være mærket.

Med venlig hilsen - Best Regards

Purchase Manager/Owner
Helle Nybo Holmberg

Nybo Workwear A/S
Industrivej 24-26
DK-8800 Viborg

Telephone: +45 87 27 30 00
Direct telephone: +45 87273006
E-Mail: hnh@nybo.com
www.nybo.com

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
René Zeest Nygaard, rzn@kfst.dk

05-01-2015
Dok. 146492/

Forbrugerrådet Tænks hørings svar – vedr. udbudsloven

Hermed følger Forbrugerrådet Tænks hørings svar på **Høring over udbudsloven**. Hørings svaret forholder sig udelukkende til afsnittet om mærker (§45).

Forbrugerrådet Tænk støtter op om Regeringens forslag til §45, om at ordregiver kan kræve et mærke (fx et miljømærke, såsom Det nordiske miljømærke Svanen, eller det Europæiske miljømærke Blomsten, men også andre mærker på det samfundsansvarlige område).

Hvis miljømærkerne Svanen og Blomsten, og de potentielle miljø- og sundhedsforbedringer de medfører, skal løftes yderligere, er det nødvendigt, at der også i de offentlige indkøb i staten og kommunerne gøres brug af muligheden for at stille krav om miljømærkede produkter, kantiner eller byggerier. Det er også i forbrugernes interesse, da det vil give forbrugerne et øget udbud af miljømærkede produkter at vælge imellem.

Fremme af miljømærkerne gennem udbud vil også være med til at sikre en bæredygtig økonomisk vækst, i og med at de miljømærkede varer og services skal være blandt de mindst miljøbelastende på markedet.

Forbrugerrådet støtter også op om, at der kan kræves andre mærker, fx på det sociale eller etiske område, da det understøtter, og kan være fremmende for samfundsansvarlige indkøb.

§45 vil gøre det administrativt lettere for udbudsgiver at vurdere de enkelte bud, da de ikke skal bruge ressourcer på at vurdere om enkelte bud, der ikke har mærkerne, i tilstrækkelig grad indeholder dokumentation for, at de lever op til fx Svanens krav. Uden denne hjemmel til at lægge vægt på det formelle miljømærke mv. ville man kunne frygte, at myndighederne i praksis afstod fra at foretage en reel prøvning af tilbuddene på dette punkt.

Af samme årsag er Forbrugerrådet Tænk betænkelig ved den svækkelse af muligheden for at kræve et specifikt miljømærke, som forslaget § 45, stk. 3 og 4, indebærer, og vi skal opfordre til at disse to modifikationer af hovedreglen udgår.

Sammenfattende er §45 en administrativ lettelse og et potentiel løft af miljømærkerne og andre sociale og etiske mærker, der på sigt vil føre til bedre miljø og sundhed, samt fremme af samfundsansvaret.

Med venlig hilsen

Vagn Jelsø
Vicedirektør

Claus Jørgensen
Projektchef

Forbrugerrådet
Tænk

Danske Handicaporganisationer

Til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Att.: René Zeest Nygaard
E-mail: rzn@kfst.dk

Blekinge Boulevard 2
2630 Taastrup, Danmark
Tlf.: +45 3675 1777
Fax: +45 3675 1403
dh@handicap.dk
www.handicap.dk

Taastrup, den 7. januar 2015
Sag 16-2014-00803 – Dok. 181192/mmh_dh

Danske Handicaporganisationers (DH) høringssvar til lovforslag om udbudsloven

---

DH's høringssvar er afgrænset til bemærkninger om sikringen af den lovpligtige brugerinddragelse ved udbud af hjælpemidler, samt udbudslovens kapitel 4 om 'Sociale og andre specifikke tjenesteydelser og reservede kontrakter', idet denne del af udbudsloven vil have størst betydning for mennesker med handicap.

DH har følgende bemærkninger til lovforslag om udbudsloven, som implementerer direktiv 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud.

Udbud af hjælpemidler – sikring af lovpligtig brugerinddragelse

Tidlig offentliggørelse

DH vil gerne i forbindelse med forslaget om tidlig offentliggørelse understrege vigtigheden af, at der er tilstrækkelig tid til den lovpligtige brugerinddragelse, så bruger-repræsentanter og udbudskonsulenter kan drøfte og fastlægge fyldestgørende og tilfredsstillende kravspecifikationer til et givent hjælpemiddel. DH er bekymret for om den tidligere offentliggørelse, hvor offentlige ordregivere tidligere skal fastlægge kravspecifikationerne, kan svække processen omkring brugerinddragelse og dermed bruger-repræsentanternes indflydelse på udarbejdelsen af kravspecifikationerne.

Ændringer af kontrakten

DH håber, til trods for lovforslaget om ændringer af kontrakten, at der i udbudsprocessen udvises loyalitet over for bruger-repræsentanterne, der bliver inddraget i udarbejdelsen af kravspecifikationerne, således at deres erfaringer og holdninger bliver en del af det endelige udbuds-materiale.

Opfordring til krydshenvisning til servicelovens § 112 stk. 2

DH's medlemsorganisation DHF, har i forbindelse med en undersøgelse af brugerinddragelse ved udbud af hjælpemidler erfaret, at flere udbudskonsulenter efterspørger en krydshenvisning mellem Udbudsloven og Serviceloven § 112,stk. 2 i forbindelse med udbud af hjælpemidler. DH vil derfor opfordrer til at der laves en sådan krydshenvisning i udbudsloven.

Uklarhed om konsekvenserne af light regimet

Bekymring for konkurrenceudsættelse af borgernes hjem

Overordnet er DH bekymret for, at konkurrenceudsætte et område som det sociale, særligt når det drejer sig om den socialpædagogiske støtte, pleje og omsorg som personer med handicap har brug for og som oftest foregår i borgerens hjem. DH er meget bekymrede for, at der i nogle kommuner vil opstå et 'race to the bottom', hvor kommunernes fokus alene handler om pris og slet ikke indhold og den kvalitet som er nødvendig, for at sikrer borgernes udviklingsmuligheder, sundhed og livskvalitet. Herudover har DH meget svært ved at se hvordan man overhovedet kan konkurrenceudsætte 'driften af borgerens hjem'.

DH mener, at det er utrolig svært at gennemskue konsekvenserne af udbudsloven på det sociale område. Det skyldes dels implementeringen af direktivets *light-regime*, dels at der næsten ingen erfaring med udbud på eksempelvis botilbudsområdet, som formegentlig vil være det mest nærliggende at sende i udbud grundet den højere tærskelværdi på området.

Det fremgår af bemærkningerne til loven, at ordregiveren er frit stillet med hensyn til udbuds- og tildelingsformer for sociale og andre tjenesteydelser og hermed også frit stillet i forhold til proceduren for tildeling af kontrakten (Bemærkningerne s. 271). Så vidt DH kan læse stilles der kun følgende meget overordnede krav til udbuddet:

- at udarbejde et materiale, der sætter interesserede tilbudsgiver i stand til at afgive tilbud
- at fastsætte et tildelingskriterium samt eventuelle underkriterier
- at følge proceduren for underretning af ansøgere og tilbudsgivere som beskrevet i § 169.

Det går det fuldstændig umuligt, at vurdere hvilke konsekvenser det vil have for de personer med handicap, der bor i botilbud eller på anden vis modtager personlig støtte, der er organiseret på en måde der gør det muligt at udbyde, sammenlagt med at der ingen erfaringer er på området..

Så vidt DH er vidende, har kun en kommune – Holbæk kommune – forsøgt sig med udbud af botilbud på Fællesudbud Sjællands (FUS) vegne og udarbejdet udbudsmateriale vedrørende udbud af botilbudspladser til autister og domsanbragte udviklingshæmmede over 18 år. DH har gennem DH's repræsentanter i handicaprådet i Holbæk kommune, fulgt processen, der ikke har været uden problemer. Processen er blevet forsinket, fordi det har været vanskeligt at udforme udbuddet.

Det har ikke været muligt at logge ind og se det endelige udbudsmateriale, da det er forbeholdt virksomheder der ønsker at give et tilbud, men af Lejre kommunes høring om deltagelse i FUS, fremgår det:

”Botilbud er et nyt område at konkurrenceudsætte ved hjælp af udbud. Hverken kommuner eller botilbud har tidligere været vant til konkurrenceudsættelse. Der er derfor – både hos kommuner og leverandører - behov for læring og udvikling i forhold til udbud på dette område. Bl.a. derfor har det ikke indenfor de givne rammer været muligt at finde en egnet incitamentsmodel ift. at skabe en sammenhæng mellem pris og borgerens udvikling (fx udbetaling af bonus ved opnåede resultater).”¹

DH finder denne udmelding stærkt bekymrende – at det ikke har været muligt at finde den rette incitamentsmodel til at skabe sammenhæng mellem pris og borgerens udvikling.

DH's bekymringen forstærkes yderligere, af materialets videre beskrivelse af, at:

”Tildelingskriteriet er det økonomisk mest fordelagtige tilbud og der vil blive anvendt følgende underkriterier:

- *Økonomi 50 %*
- *Incitament til udvikling af borgeren (30 %)*
- *Personale (20 %)*²

Det er helt tydeligt, at der i vurderingen af tilbud vil blive lagt mest vægt på tilbuddets økonomi, frem for borgernes udviklingsmuligheder og personalets kompetencer. DH har svært ved at, hvordan et ensidigt fokus på pris kan hænge sammen med de forpligtelser der ligger i serviceloven, bl.a. om kontinuitet og borgernes individuelle handleplaner jf. serviceloven stk. 141.

---

¹ <http://www.lejre.dk/media/1411263/Hoeringsbrev-Tilskud-til-faelles-udbud-af-botilbud.pdf>

² *ibid*

I lyset af ovenstående mener DH, at det er ærgerligt at man i Danmark ikke har valgt den frivillige paragraf, hvor kommunerne skal vurdere prisen i sammenhæng med kvaliteten (Baggrundsrapporten s. 798). DH mener, at denne mulighed bør tilføjes i den danske udbudslov, da det ellers kan få meget negative konsekvenser for området og den måde hvorpå kommunerne løser opgaverne for nogle af landets mest sårbare mennesker. DH vil understrege, at der er tale om mennesker med eksempelvis svær autisme, udviklingshæmning eller sindslidelse, hvoraf nogle vil have intet eller begrænset sprog og behov for meget støtte i hverdagen for at sikre deres udviklingsmuligheder.

Borgernes retssikkerhed

I forlængelse af dette mener DH, at der er tale om en række retssikkerhedsmæssige udfordringer ved at konkurrenceudsætte et område som botilbudsområdet. For det første taler vi om en service der skal ydes i borgerens hjem. Det er fuldstændig uklart hvordan borgerne bliver inddraget i udbudsproces. I baggrundsrapporten understreges, at:

”... det skal sikres, at der kan tages hensyn til behovet for at sikre tjenesteydelseernes kvalitet, kontinuitet, adgangsmuligheder, tilgængelighed og omfang, samt at priserne er overkommelige, og at forskellige brugeres, herunder dårligt stillede og sårbare grupper, særlige behov, at brugerne inddrages og får indflydelse.” (Baggrundsrapporten s. 380f)

Der er dog absolut ingen krav eller bemærkninger om dette i selve loven. DH mener, at det er væsentligt at sikre brugerindflydelse, når det handler om noget så essentielt som om den livsnødvendige hjælp og støtte, der gives i et botilbud.

For det andet bør udbyder være opmærksom på de gældende magtanvendelsesregler, samt andre forpligtelser i serviceloven, hvis man vælger at invitere udenlandske leverandører ind. Herudover kan der være tale om at andre lande har en helt anden form for pædagogik, som måske strider mod danske principper om medbestemmelse og deltagelse på lige fod.

DH ser også en problemstilling, hvis en leverandør der har vundet et udbud om drift af et botilbud eller andre tilbud der skal godkendes af Socialtilsynet, ikke efterfølgende kan godkendes af Socialtilsynet og dermed ikke optages på Tilbudsprotalen. Hvad sker der så? Hvordan vil kommunerne i det hele taget inddrage Socialtilsynet i en eventuel udbudsproces, så det sikres at tilbudsgivere er opmærksomme på de krav om kvalitet og solid økonomi der stilles af Socialtilsynet?

Tærskelværdier

Tærskelværdien er afgørende for, om udbud er obligatorisk for myndigheden. Dh mener ikke, at Lovforslagets anvisninger på, hvordan denne værdi beregnes, er tilstrækkelig tydelig. Der er behov for en klar definition, der angiver hvordan tærskelværdien beregnes for tjenesteydelser, der leveres over en længere årrække.

For uddybende bemærkninger kontakt konsulent Maria Holsaae på e-mail: mmh@handicap.dk eller tlf.nr.: 24 45 15 57.

Med venlig Hilsen

Thorkild Olesen
formand

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby
kfst@kfst.dk
rn@kfst.dk

Danske Arkitektvirksomheder
Vesterbrogade 18, 2. sal
1620 København V

Tlf. 32 83 05 00
Bank 3001 - 5737 852

info@dankeark.dk
www.dankeark.dk

Danske Arkitektvirksomheders høringsvar vedrørende udkast til lovforslag til Udbudsloven

Dato: 2015-01-07

1/5

Journalnr.:

Ref.: PD/-

Hermed følger Danske Arkitektvirksomheders bemærkninger til det udsendte udkast til forslag til udbudslov:

Indledningsvist skal Danske Arkitektvirksomheder nævne den korte høringsfrist. I forhold til materialets omfang og kompleksitet er det meget beklageligt at organisationerne får så kort tid til at kommentere udkastet. Det er på den korte tid umuligt at komme til bunds i alle problemstillinger. Henset til udkastets betydning for erhvervslivet burde lovgiver have givet erhvervslivet og andre interessenter mere tid til at reflektere over indholdet.

DANSKE ARK er positiv overfor udkastets nye bestemmelser om gennemsigtighed i tilbudsevalueringen, idet ordregiver nu skal beskrive den valgte evalueringsmodel i udbudsmaterialet således, at ansøgere og tilbudsgivere klart kan se hvordan de bliver bedømt og at dette nu kan indgå i deres beslutning om hvorvidt de ønsker at indsende en ansøgning eller afgive tilbud.

Det er samtidig en klar styrkelse af gennemsigtigheden, at udbudsmaterialet skal fremlægges samtidig med udbudsbekendtgørelsen, fordi ansøgere nu endelig får et kvalificeret grundlag til at vurdere om de ønsker at afgive tilbud.

Ad § 6

Der synes at være en trykfejl, idet § 6, stk. 1 nr. 4 også er angivet som stk. 2. I forarbejderne er bestemmelsen kommenteret som stk. 2. DANSKE ARK antager derfor, at lovbestemmelsen er tænkt som § 6, stk. 2.

Ad § 8, stk. 2

Delydelsesreglen opererer fortsat med 20%'s grænsen, men i lovudkastets § 8, stk. 2 omtales udbudsdirektivets maksimumsbeløb på henholdsvis 80.000 € og 1.000.000 € ikke. Maksimumsbeløbene er dog omtalt i lovens forarbejder. Spørgsmålet er imidlertid om dette er en hensigtsmæssig løsning? Loven bør så vidt muligt kunne stå alene, og læseren af loven kan forledes til at tro at man kan udtage 20 % af en kontraktydelse fra udbud uden beløbsmæssige begrænsninger. Udbudsdirektivets maksimumsbeløb på hhv. 80.000 og 1.000.000 € reguleres ikke, og man kan derfor uden problemer skrive disse ind i lovtæksten.

Ad § 21 og § 23

Erhvervelse af fast ejendom, herunder grundkøb, ligger uden for lovens (og udbudsdirektivets) område.

Danske Arkitektvirksomheder har set eksempler på, at fx kommuner sælger jord betinget af opførelse af almennyttigt byggeri i en samlet konkurrence uden afholdelse af EU-udbud.

Det er efter Danske Arkitektvirksomheders opfattelse uklart, hvornår et ikke-udbudspligtigt grundkøb fra en kommune kombineret med et udbudspligtigt byggeri udløser udbudspligt efter direktivet og loven. Loven bør eksempelvis i § 23, stk. 4 tilvejebringe klarere retningslinjer herfor.

Situationen i § 23, stk. 4 synes at være, hvor man opdeler en kontrakt for at undgå udbud. Ved jordkøb kombineret med opførelse af eksempelvis almennyttigt byggeri er situationen den omvendte, nemlig at den samlede ydelse kan have den konsekvens at udbud af byggeriet kan undgås.

Ad § 51

Den i bestemmelsen omhandlede situation forekommer teoretisk. Danske Arkitektvirksomheder har svært ved at forestille sig en situation, hvor bestemmelsen kunne være relevant. Måske bør behovet for denne bestemmelse genovervejes.

Ad § 142, stk. 6

I § 142, stk. 6 fremgår det, at "en ordregiver kan kræve, at ansøgeren eller tilbudsgiveren og de pågældende enheder hæfter solidarisk for kontraktens gennemførelse". Bestemmelsen implementerer direktivets art. 63, stk. 1, afsnit 3.

Bestemmelsen er såvel i direktivet som i lovudkastet en "kan-bestemmelse". I en i forvejen meget lang lov bør lovgiver overveje om § 142, stk. 6 overhovedet er nødvendigt som et selvstændigt stykke i udbudsloven.

Bestemmelsen kan ikke genfindes i det nugældende direktiv. Allerede i dag kan en ordregiver selv beslutte om der i den omhandlede situation skal gælde solidarisk hæftelse.

Ved at skrive bestemmelsen ind i loven, må det forventes, at ordregiverne ukritisk vil stille krav om solidarisk hæftelse uden at reflektere over, om det nu også er nødvendigt.

Det er beklageligt, fordi et sådan krav medfører risiko for at små og mellemstore virksomheder ikke vil eller kan byde på en opgave, fordi de skal hæfte solidarisk med en aftalepart.

Kravet om solidarisk hæftelse vil derfor risikere at modarbejde de få tiltag, der er taget for de små og mellemstore virksomheder.

Øget anvendelse af solidarisk hæftelse vil også mindske anvendelsen af det traditionelle leverandør/ underleverandørforhold til fordel for konsortier, idet den solidariske hæftelse reelt er lig med konsortiedannelse, og det er uheldigt.

Kan-bestemmelsen i § 142, stk. 6 bør derfor tages helt ud af loven, men skal naturligvis fremgå af forarbejderne og en eventuel kommende vejledning.

Ad § 143, stk. 3, nr. 3

Danske Arkitektvirksomheder er meget positive overfor bemærkningerne i forarbejderne til denne bestemmelse. For det første er der tale om en god vejledning til, hvad man skal lægge vægt på, når man udvælger sine tilbudsgivere. Og for det andet er der skabt klarhed over, at det nu er muligt også at udvælge mindre virksomheder med henblik på at få et repræsentativt udvalg af tilbudsgivere.

Lovbemærkningerne vil bidrage til at sikre, at udbudsreglerne ikke favoriserer de største tilbudsgivere alene fordi de har flest referencer og størst omsætning osv. Heraf vil følge en gavnlig virkning på konkurrencen, fordi man - forhåbentlig - undgår, at det kun er de samme store virksomheder, der får kontrakterne.

Ad lovens afsnit 3, kapitel 2 om Udbudsprocedurer og projektkonkurrencer

Det er som udgangspunkt positivt, at udbudsdirektivet og udbudsloven åbner for mere dialog mellem ordregivere og tilbudsgiver.

Danske Arkitektvirksomheder har ved flere lejligheder påpeget, at de eksisterende udbudsregler har den negative virkning, at tilbudsgiverne bruger for mange ressourcer på tilbudsafgivelsen. Ved projektkonkurrencer i dag skal konkurrencedeltagerne ofte aflevere op til 25 % af en traditionel kontraktydelse (for en symbolsk betaling).

Arkitektbranchen er generelt glad for at arkitektopgaver tildeles på basis af projektkonkurrencer, men det har aldrig været meningen med projekt-

konkurrencen, at der skal leveres egentlige ydelser, men alene at skitsere den bedste ide. Når den eller de bedste ideer er fundet, anvendes den efterfølgende forhandling til at indgå den endelige kontrakt på.

Også ved almindelige udbud oplever arkitektbranchen, at der i dag skal afleveres ganske omfangsrige besvarelser i tilbuddene, og der bruges i dag alt for mange ressourcer til tilbudsafgivelsen i forhold til nytteværdien.

Baseret på Danske Arkitektvirksomheders medlemmers erfaring med de store transaktionsomkostninger, der er forbundet med projektkonkurrencer og procedurer med forhandling og dialog, er der grund til at frygte den øgede adgang til dialog og forhandling.

I udbudslovsudvalgets kommissorium fra juni 2013 fremgår, at *".. Derfor er det næste skridt, at udarbejde en dansk udbudslov, der sikrer, at der skabes de bedst mulige rammer for, at de offentlige indkøb kan foregå så effektivt, intelligent og hensigtsmæssigt som muligt og med lavest mulige transaktionsomkostninger for såvel ordregivere som leverandører.."*

Indførelsen af nye procedurer og øget brug af dialog og forhandling skaber således stor risiko for at tilbudsgivernes transaktionsomkostninger ikke vil blive reduceret, men måske tværtimod forøget, stik imod intentionen.

Lovforslaget synes ikke at have forholdt sig konkret til denne vigtige problemstilling.

Det er helt afgørende, at lovgiver forholder sig til denne problemstilling, ikke kun i overskrifter og hensigtserklæringer men, at der tages reelle skridt til at få skabt en rimelig balance mellem tilbudsomkostninger og kontraktværdi.

Lovens Afsnit 4 og 5

Danske Arkitektvirksomheder er som udgangspunkt positive overfor reglerne under tærskelværdierne, både med og uden grænseoverskridende interesse, fordi loven synes at åbne for en afbureaukratisering af udbudsreglerne under tærskelværdierne.

Det har der også været stort behov for, fordi Danske Arkitektvirksomheders erfaring med fx annonceringsreglerne har været, at tilbudsgivernes udgifter til tilbudsafgivelse ikke har stået i rimeligt forhold til kontraktens genstand.

I forbindelse med de nye regler i afsnit 5 og 6 er det derfor vigtigt, at lovgiver følger udviklingen og sikrer, at ordregiverne ikke ulejliger for mange tilbudsgivere på de små opgaver eller kræver omfangsrige tilbudsmateriale.

Danske Arkitektvirksomheder står gerne til rådighed for at uddybe ovennævnte

kommentarer og ser frem til den videre behandling af lovforslaget.

Med venlig hilsen

Preben Dahl
Chefjurist

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

Att.: rzn@kfst.dk

04. januar 2015
Dokumentnr.: 392665

Dansk Byggeris hørings svar om udbudsloven

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har ved brev af 5. december 2014 sendt udkast til udbudsloven i høring

Dansk Byggeri har ved undertegnede været repræsenteret i udbudslovsudvalget, og har deltaget aktivt i udarbejdelse af forslaget.

Dansk Byggeri konstaterer, at udvalgsarbejdet har været omfattende, og karakteriseret ved, at sekretariatet ved Konkurrencestyrelsen har udført et omfattende og grundigt forarbejde, som oplæg til diskussionerne i udvalget.

Grundet emnets omfattende karakter, og kravet om, at udkastet, efter en høringsrunde, skulle fremsættes af regeringen i Folketinget i første halvår af 2015, har såvel sekretariatet og som udvalgets medlemmer arbejdet under et betydeligt tidspres, som også afspejler sig i, at høringsfristen strækker sig ind over jul og nytår i 2014.

I relation til de mange modstående interesser i udvalget, er det for udvalgsmedlemmerne blevet klart - hvilket også var forventeligt, inden udvalget påbegyndte sit arbejde - at ikke alle de berørte parter ønsker har kunnet skabe grundlag for enighed i udvalget.

Diskussionerne i udvalget har været omfattende, og har afspejlet mange modstående interesser.

Alle parter i udvalgsarbejdet har derfor måtte overveje, om udkastet er udtryk for et sådant kompromis, at man som repræsentant i udvalget har kunnet tilslutte sig forslaget.

Ikke desto mindre er der i udvalget opnået enighed om fremsættelse af nærværende udkast til udbudslov, uden at nogen af udvalgets medlemmer i udvalget har taget forbehold for udvalgets forslag.

Dansk Byggeri støtter på baggrund af ovennævnte forhandlinger, det fremsatte udkast til lovforslag.

Dansk Byggeri har konstateret, at der er overvejelser om en revision af "Bekendtgørelse af lov om indhentning af tilbud på visse offentlige og offentligt støttede kontrakter, Afsnit I, Bygge- og anlægskontrakter". Vores opbakning til ovennævnte forslag til en udbudslov, kan ikke uden videre udstrækkes til, også at kunne danne grundlag for en tilslutning til ændringer i tilbudslovens afsnit 1, navnlig vil vores tilslutning til ændringer i tilbudsloven være betinget af, at de ikke fører til øgede tilbudsomkostninger, hvorimod vi vil hilse ændringsforslag om tilsvarende øget gennemsigtighed velkommen.

I det fremsatte udkast til lovforslag vil Dansk Byggeri navnlig fremhæve følgende forhold, som vi ser som en forbedring og effektivisering:

- Der gives øget mulighed for udnyttelse af fleksible procedurer. Det giver mulighed for tidlig inddragelse af de bydendes erfaringer. Det rummer mulighed for et bedre samarbejde i byggefasen, da det giver de bydende mulighed for allerede i tilbudsfasen at sikre, i samarbejde med udbyder, at byggeriet er bygbart.
- Forslaget rummer øget mulighed for brug af indledende markedsundersøgelser. Det sætter bygherren i stand til at udarbejde et velovervejet udbudsmateriale, som sikrer, at byggeriet opfylder bygherrens ønsker og krav, som markedet kan imødekomme.
- Brugen af sideordnede udbud gøres gennemsigtigt, idet bygherren er forpligtet til at offentliggøre tildelingskriteriet mellem de sideordnede udbud. Hermed afskaffes den praksis, som Dansk Byggeri gennem en længere periode har anset for at være ulovlig. Da bygherren gives øget adgang til at foretage indledende markedsundersøgelser, bliver behovet for at udbyde sideordnet stærkt reduceret, og det hilses derfor velkomment, at antallet af sideordnede udbud i udgangspunktet reduceres til maksimalt 8 tilbud, hvorved det gøres mere overskueligt for udbyder at sikre overholdelse af arbejdsmiljøreglerne, og at tilbudsomkostningerne reduceres markant.
- Forslaget indebærer, at udbudsmaterialet skal offentliggøres senest samtidig med annonceringen af udbuddet. Det er en stor fordel, at de bydende kan vurdere risikoprofilen i udbuddet, inden de giver sig i kast med tilbudsudregning. Det sikrer, at udbydere får seriøse tilbud, idet kun bydende, der vurderer, at opgaven kan sikre et samarbejde, der vil give dem et overskud, vil vælge at deltage i tilbudsgivningen.
- Forslaget indebærer, at dokumentationen til de bydendes økonomiske, finansielle og tekniske formåen i forbindelse med udvælgelsen gøres mindre belastende for både udbydere og de bydende
- Ikke mindst den øgede gennemsigtighed i forbindelse med tilbudsevalueringen betragter Dansk Byggeri som en væsentlig og afgørende forbedring. Kravet om, at evalueringsmodellerne skal fremlægges i tilbudsfasen, vil betyde, at udbydere vil skærpe deres opmærksomhed omkring de parametre, der for dem har konkurrencemæssig betydning, og at de bydende præcis ved, på hvilke vilkår tildelingen vil ske. Det fremmer en effektiv og retfærdig konkurrence. Herved bringes udbudsreglerne også ajour med tilsvarende regelsæt i det øvrige Europa, hvilket også vil formindske risikoen for klagesager ved større udbud, idet denne regelændring væsentligt bidrager til at sikre gennemsigtighed i tildelingsfasen, som er et væsentligt element i ligebehandlingsprincippet.

På den baggrund anbefaler Dansk Byggeri, at det udkast til udbudslov, som er fremsendt i nærværende høringsrunde, fremsættes til vedtagelse i Folketinget.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen er velkommen til at rette henvendelse til Dansk Byggeri for en hurtig afklaring af vores holdning til forslag, som måtte fremkomme i høringsfasen, og som, til trods for udvalgets enighed, måtte blive anset for så væsentlige, at det overvejes, at indarbejde dem i lovforslaget

**Med venlig hilsen
Dansk Byggeri**

**Henrik Fausing
Projektdirektør**

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
rz.n@kfst.dk

Bemærkninger fra Akademikerne/FTF til høringen over forslag til udbudslov.

Konkurrence og Forbrugerstyrelsen har den 5. december 2014 udsendt høringsmaterialet vedrørende et lovforslag om en dansk udbudslov i offentlig høring. Lovforslaget implementerer det reviderede udbudsdirektiv i dansk ret, og bygger på det arbejde som udbudslovsudvalget færdiggjorde i efteråret 2014.

Udbudslovsudvalget blev nedsat af regeringen i juni 2013, og fik til opgave at udarbejde et udkast til et samlet og overskueligt regelsæt, der implementerer det nye reviderede udbudsdirektiv i dansk ret. Akademikerne/FTF indgik i udvalgsarbejdet, og skal på den baggrund afgive bemærkninger.

Den offentlige sektor køber varer og tjenesteydelser for omkring 300 mia. kr. årligt. Derfor har det stor betydning, hvordan det offentlige køber ind. Det er helt afgørende, at de offentlige indkøb sker så effektivt som muligt, så den offentlige sektor får mest muligt ud af sine indkøb, men også at omkostningerne forbundet med udbud for både offentlige myndigheder og private aktører holdes nede. Der er samtidig et stort potentiale i at anvende den offentlige efterspørgsel, så den fremmer kvalitetsudvikling, innovation og bæredygtighed i både den offentlige sektor og det private erhvervsliv. De offentlige indkøb kan også have væsentlig betydning for konkurrencepresset på de berørte markeder og dermed fremme vækst og forbrugervelfærd i dansk økonomi.

For Akademikerne/FTF har en af drivkræfterne i udvalgsarbejdet været, at skabe bedre rammebetingelser for, at SMV'er får reel mulighed for at kunne afgive tilbud i en udbudsrunde. Dette ud fra en overvejelse om, at der er et stort potentiale for jobskabelse i netop SMV'erne. Et andet mere overordnet hensyn har været at finde frem til så enkle udbudsprocedurer som muligt, som sikrer en fri konkurrence blandt tilbudsgiverne med lave transaktionsomkostninger, og som samtidigt giver ordregiverne de bedste betingelser for, at kunne vælge det bedste bud på et sagligt grundlag.

Udbudsforretningen må dog ikke kun handle om pris. For Akademikerne/FTF er det afgørende, at udbud ikke fører til social dumping. Derfor

Den 6. januar 2015
Sagsnr. S-2013-382
Dok.nr. D-2015-103
jd/kef

AKADEMIKERNE

THE DANISH CONFEDERATION
OF PROFESSIONAL ASSOCIATIONS

Postboks 2192
Nørre Valdgade 29
DK - 1017
København K.

T +45 3369 4040
E ac@ac.dk
W www.ac.dk

er det tilfredsstillende at udbudsdirektivet og nu også lovudkastet lægger op til, at man konkret kan stille krav om arbejdsklausuler, hvorefter opgaven skal udføres efter sædvanlige (danske) løn- og arbejdsvilkår. Akademikerne/FTF imødeser derfor en øget vejledningsindsats på dette område.

Det fremgår af lovudkastet, at ordregiver kan bede om at få oplyst, om en hovedleverandør forventer at få en underleverandør til at udføre dele af opgaven. Lovudkastet understøtter også tilsyn med, om underleverandører overholder sociale, miljømæssige og arbejdsmæssige regler, idet ordregivere kan vælge at udelukke en underleverandør, der ikke har overholdt gældende forpligtelser inden for det miljømæssige-, sociale- og arbejdsretlige område. Det er Akademikernes/FTF's forhåbning at muligheden for "frivillige udelukkelsesgrunde" vil føre til et større (lokal)politisk fokus på, at udbudsforretningen ikke fører til social dumping, og at de virksomheder, der gang på gang overtræder spillereglerne inden for eksempelvis arbejdsmiljø eller det arbejdsretlige område, bliver udelukket fra at kunne løse opgaver for det offentlige gennem udbud.

Akademikerne/FTF hæfter sig desuden ved, at lovforslagets omdrejningspunkt er de processuelle regler. Lovforslaget sætter således rammerne for, hvordan det offentlige skal købe ind, men ikke for hvad, der skal købes ind eller hvornår, eller på hvilke løn- og arbejdsvilkår opgaven skal udføres efter. Der er heller ikke med lovforslaget taget stilling til hvornår, eller hvilke opgaver der skal i udbud.

Sammenfattende finder Akademikerne/FTF at det er positivt, at det med lovforslaget og den tilhørende udvalgsrapport, i udbudsudvalget er lykkedes at nå til enighed om et særdeles kompliceret retsområde indenfor udvalgets kommissorium, så vi nu får en dansk lovgivning på området, som er langt mere klar, og skaber bedre betingelser for, at det offentlige kan sikre det bedst mulige indkøb, men også giver tilbudsgiverne, herunder SMV'erne bedre betingelser i en mere gennemsigtig udbudsproces. Samtidig er der med lovforslaget skabt bedre værn mod social dumping i form af understøttelse af tilsynet med, om underleverandører overholder gældende forpligtelser inden for fx det arbejdsretlige område. Desuden vil der konkret kunne stilles krav om arbejdsklausuler i udbudsbekendtgørelsen.

Akademikerne/FTF er derfor positivt stemt for lovforslaget.

Med venlig hilsen

Jesper David Jensen
D: 22495862
E: jd@ac.dk

Mads Eriksen
D: 33368820
E: maer@ftf.dk

DISTRIBUTION

Til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

Att.: rzn@kfst.dk

06. januar 2015

Høringssvar vedr. forslag til udbudslov

MM Print Supplies er blevet opmærksom på, at forslag til udbudslov er sendt i høring og at loven giver muligheder for at kræve mærker, certificeringer og testrapporter i forbindelse med indkøb af varer.

Vi hilser lovforslaget velkommen og glæder os over, at loven vil gøre det lettere for det offentlige at opstille klare og gennemsigtige miljøkrav. Vi ser frem til, at det vil sikre en højere grad af ligebehandling i konkurrencen om de offentlige opgaver. Vi oplever i dag alt for ofte, at konkurrencen om de offentlige opgaver er ulige. Dette har desværre daglige følger i den måde vi tilrettelægger vores forretning.

MM Print Supplies leverer genproducerede lasertoner (heriblandt svanemærkede varer) og blækpatroner. MM Print Supplies tilbyder også indsamling af brugt supplies. Dette sker igennem www.tonerindsamling.dk. Indsamlet supplies indberettes til affaldsregistret og bruges til ny produktion. Hos MM Print Supplies ser vi os selv som den mest miljøvenlige leverandør af blæk og laser på markedet.

Vi oplever, at den offentlige indkøber ikke har viden og overblik over de miljømæssige fordele, som danner rammen om vores produkter i forhold konkurrerende producenter, især fra Asien. Derfor vil det være en fordel, hvis svanemærket kan være et krav/parameter i udbudsrunderne. Vi oplever også at i de tilfælde, hvor den offentlige indkøber godt kan skelne, er der ikke en mulighed for at foretage den miljømæssige prioritering.

I praksis fravælger vi PT som virksomhed at deltage i udbudsrunderne, da miljøaspektet ikke tages med i betragtning. Hvis den offentlige indkøber får mulighed for at vælge produkter som ikke nødvendigvis er de billigste på markedet, vil producenter som fokuserer på miljøet ikke længere være "udelukket" fra at deltage i udbudsrunderne. Vi håber, at muligheden for at henvise direkte til miljømærker vil medføre en større brug af mærkekrav i udbud, så det kan blive rentabelt at deltage i udbud.

Mvh

Mads Darboe

Direktør

MM Distribution ApS & MM Print Supplies

Blytækkervej 11

8800 Viborg

Tlf.: 89 266 268

www.mmd.dk, www.mmps.dk, www.tonerindsamling.dk

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Att.: rzn@kfst.dk

6. januar 2015

Høringssvar vedr. forslag til udbudslov

BEIRHOLM A/S er blevet opmærksom på, at forslag til udbudslov er sendt i høring og at loven giver muligheder for at kræve mærker, certificeringer og testrapporter.

Vi hilser lovforslaget velkommen og glæder os over, at loven vil gøre det lettere for det offentlige at opstille klare og gennemsigtige miljøkrav. Vi ser frem til, at det vil sikre en højere grad af ligebehandling i konkurrencen om de offentlige opgaver og en større grad af ensretning i de krav til miljø og bæredygtighed, vi møder i udbud fra det offentlige.

Vi oplever i dag alt for ofte, at konkurrencen om de offentlige opgaver er ulige. Fordi det offentlige enten ikke beder om dokumentation for overholdelse af miljøkrav eller det offentlige ikke er i stand til at vurdere den fremsendt dokumentation, hvilket medfører stor vilkårlighed i bedømmelserne.

Der er stor opfindsomhed, når det offentlige fastsætter krav til miljø og bæredygtighed i udbud. Det bevirker, at vi bruger mange ressourcer fra udbud til udbud på at svare på forskellige typer af spørgsmål. Vi håber, at muligheden for at henvise direkte til mærker vil medføre en større brug af mærkekrav i udbud, så vi ikke i hvert eneste udbud skal bruge ressourcer på at udforme svar på nye typer af miljøkrav og -spørgsmål.

De offentlige indkøbere, som i dag bruger krav fra det nordiske miljømærke Svanen, EU's Ecolabel eller andre mærker til at fastsætte kravspecifikationerne i et udbud, efterspørger sjældent dokumentation for opfyldelse af mærkekravene. Det betyder, at leverandører, der tilbyder produkter, som overholder mærkekravene, opnår sammen miljømæssige bedømmelse i udbuddet, som leverandører, der tilbyder produkter, som ikke er certificeret og verificeret i henhold til mærkekravene.

I det omfang det offentlige efterspørger dokumentation for opfyldelse af miljøkrav, er det vores oplevelse, at indkøberne har meget ringe forudsætninger for at vurdere lødigheden af den dokumentation, der fremsendes og vi oplever stor vilkårlighed i vurderingen af dokumentationen.

Derfor er det et stort fremskridt, at det offentlige med lovforslaget får mulighed for at henvise til mærkekrav samt kræve mærker, testrapporter og certifikater, som dokumentation for opfyldelse af kravene.

Med venlig hilsen,

BEIRHOLM A/S

Birgitte Vendel

Head of Purchasing and Strategic Sourcing

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby

Falck Danmark A/S
Falck-Huset
Politiktorvet
1780 København V.
tlf. +45 40463413/ocp

6. januar 2015

Høring over Udbudsloven

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har ved brev af 5. december 2014 fremsendt udkast til forslag om udbudslov med henblik på eventuelle bemærkninger.

Fra Falck side er vi positive over for den forenkling, som forslaget indebærer, og dermed også over for de lettelser, som det foreslåede regelsæt vil medføre for både leverandører og udbydere fremadrettet.

Vi ser også positivt på de nye procedurer og samarbejdsformer, som følger af implementeringen af EU-direktivet, og vi ser frem til at der fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen iværksættes en grundig vejledningsindsats, der kan sikre, at de nye procedurer og former også vinder indpas i det daglige samarbejde mellem offentlig og privat.

Fra Falcks side vil vi foreslå, at denne vejledningsindsats sker i et tæt samarbejde med leverandør- og udbydersiden, således at de praktiske forhold omkring et godt offentlig-privat samarbejde kommer i fokus.

Vedrørende de enkelte bestemmelser finder vi, at forslaget på nogle punkter bærer præg af en terminologi, der er direkte oversat fra EU-direktivet, herunder på områder, der berører Falcks virksomhed. I Lovforslagets § 21 er således nævnt en række ydelser, der er undtaget fra udbudslovens regler, herunder nævnes CPV-kode 85143000-3- dog undtager "patienttransportambulancetjenester" – et begreb, der bærer præg af at være en oversættelse fra et andet "EU-sprog", da det ikke er en betegnelse, der findes i den danske præhospitale terminologi. For at præcisere begrebet vil vi derfor foreslå, at der står "ambulancetjeneste, der transporterer patienter" for at adskille det fra den del af ambulancetjenesten, der primært fremfører personale til behandling af patienter, men som ikke transporterer patienter. Det vil også være i god tråd med dansk udbudspraksis, hvor opgaverne på ambulanceområdet hidtil er blevet udbudt i overensstemmelse med Klagenævnet for udbuds kendelse af 8. april 2003 og under CPV-kode 85143000. Det skal bemærkes, at den planlagte liggende sygetransport udbydes efter udbudsreglerne og under CPV-koderne 60140000 og 60130000.

Fra Falcks side vil vi i overensstemmelse med ovenstående foreslå, at der foretages en præcisering i Lovforslagets 21. pkt. 8, hvor vendingen "Patienttransportambulancetjenester", der formelt stammer fra en EU-oversættelse, erstattes af "ambulancetjeneste, der transporterer patienter".

Vi finder det positivt, at sondringen mellem bilag II-A og bilag II-B ydelser er ophævet, således at indkøb af tjenesteydelser generelt er omfattet af EU's udbudsregler og dermed også af udbudsloven. Der indføres dog mulighed for særlige procedurer for tildeling af kontrakter for en række bl.a. sundhedsrelaterede ydelser, herunder ambulancetjeneste, førstehjælpsuddannelse og anden sundhedsundervisning, anvisning af sundhedspersonale, samt redningsydelser, herunder brandvæsen mv. Jf. Afsnit 4 i lovforslaget og CPV-koderne i EU-direktivet.

Fra Falcks side vil vi foreslå, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen ved fastlæggelse af den danske "light regime"-procedure lægger sig tæt op af velkendte procedurer i Danmark.

Vi finder det dog besynderligt, at man i Danmark, hvor der findes en veludviklet udbudskultur, som også understøtter udviklingen af danske servicevirksomheders evne til at konkurrere internationalt, har inkluderet §188, som indebærer mulighed for at reservere tildeling af kontrakter til såkaldte socioøkonomiske virksomheder – netop på områder, hvor der dels i dag er konkurrence – dels findes danske virksomheder, som med udgangspunkt i hjemmemarkedet på disse opgaver bidrager til dansk serviceeksport. Bestemmelsen kommer fra artikel 77 i EU's nye direktiv, men er en frivillig bestemmelse, som de enkelte medlemsstater kan beslutte at implementere eller ej. Bestemmelsens oprindelse i EU-sammenhæng kan henføres til forslag fra tyske parlamentarikere, der med afsæt i de tyske private organisationernes dominans på det tyske ambulancemarked har ønsket at begrænse udbud og dermed stække Falcks muligheder på det tyske marked. Det er alment kendt og fremgår også klart af den tyske debat både under og efter direktivets vedtagelse. Derfor forekommer det som en ekstra torn i øjet, at man også i Danmark ønsker at implementere denne bestemmelse.

Fra Falcks side vil vi foreslå, at §188 udgår af lovforslaget.

Vedr. ovennævnte vil vi i øvrigt gerne henvise til EU-Domstolen dom af 12. december 2014 i sag C -113/13 pkt. 62 om EU-rettens almindelige principper set forhold til frivillige organisationers udførelse af opgaver som ovenfor.

Det skal i øvrigt bemærkes, at der på side 89 og side 117 i lovforslagets bemærkninger er en henvisning til Afsnit 3, hvilket begge steder rettelig bør være Afsnit 4.

Som virksomhed, der opererer på de fleste europæiske markeder så vil vi i øvrigt gerne, at dansk implementering af EU-lovgivning også kunne foreligge i en engelsk version, da det ofte vil understøtte dialogen med bl.a. udbydere i andre lande.

Med venlig hilsen

Falck Danmark A/S

Allan Foggaard Larsen

Koncernchef

Hørings svar til udbudsloven

§3 s.4 - Forskelsbehandling

Denne § vil med fordel kunne forkortes, eks. til:

”En ordregiver må ikke give økonomiske aktører og ydelser fra nogle lande en mindre gunstig behandling end økonomiske aktører og ydelser fra andre lande.”

§'en er unødigt komplekst beskrevet.

§5 s.4 - Fortrolighed

Denne § virker overflødig, da udbudsloven ikke erstatter offentlighedsloven eller forvaltningsloven, som allerede indeholder denne bestemmelse. Ellers skal vi jo have skrevet bestemmelsen ind i alle love.

§48 s.20 - Delkontrakter

I stk. 2, står, at ordregiver i udbudsmaterialet skal begrunde, hvorfor en kontrakt ikke er delt op i delkontrakter. Det er fint nok, at ordregivere generelt skal tænke mere over, om opgaver kan deles op, men det savner mening, at begrundelsen skal stå i udbudsmaterialet.

Det er ikke en oplysning tilbudsgiver har noget som helst nytte af, og giver således alene unødigt støj for ordregiver såvel som tilbudsgiver.

Et alternativ kan være, at ordregiver inden offentliggørelse skal lave et notat på sagen, hvor ordregiver begrunder sit valg, eller noterer det i den efterfølgende udbudsrapport.

§52 s.21 – Sideordnet tilbud

Under forarbejderne på side 144 stk. 3, står at ordregiver uden begrundelse kan kræve op til 8 sideordnet tilbud, og at ordregiver skal beskrive hvordan disse tilbud sammenlignes.

Dette giver meget god mening i forbindelse med bygge- og anlægsopgaver, men ikke i forbindelse med varekøb og tjenesteydelser, som eks. IT systemer.

Her er udbudsformen meget relevant, da det ofte giver god mening at få tilbud på systemer driftet af leverandøren, og af os selv. Der er her tale om to vidt forskellige kontrakter, og sammenligningen baserer sig ofte på interne afregninger, som er afhængig af den tilbudte løsning. Det er således ikke muligt på forhånd at opføre, hvordan man skal vægte en driftet løsning op imod en ikke driftet.

Et forslag kunne være at skelne mellem bygge- og anlægsopgaver, og vare og tjenesteydelsesopgaver. Således at man eks. maksimalt kan bede om/kræve 2 sideordnet tilbud på vare- og tjenesteopgaver, uden gyldig grund, men til gengæld frit kan vælge mellem de 2 metoder.

Alternativet vil være mange flere annullerede udbud, da ordregiver ikke på forhånd altid ville kunne opstille en helt klar evalueringsmetode.

§135 stk. 7 – Ubetalt forfalden gæld

Ansøger eller tilbudsgiver. I tilfælde af begrænset udbud, skal tilbudsgiver så både levere en tro- og love ved ansøgning og tilbud?

§158 s.53 – Evaluering

Der er i udbudsloven, til forskel fra direktivet, indsat en bestemmelse om, at evalueringsmodellen skal offentliggøres sammen med udbuddet.

Det er uklart, hvad denne evalueringsmetode skal indeholde, af detaljeringsgrad. Det kan være relevant at få udforsket.

For strenge krav til detaljeringsgraden af den offentliggjorte model, kan øge risikoen for at:

- 1) Der i udbudsprocessen kommer spørgsmål der rykker modellen
- 2) Der er tilbud som falder uden for modellen
- 3) Én eller flere tilbudsgivere spekulerer i den offentliggjorte model

Disse scenarier kan alle lede til markant flere annullerede udbud til ulempe for både ordregiver og tilbudsgiver. Det kan hurtigt blive en meget dyrt købt ekstra gennemsigthed.

§169 stk. 6 – Annullere en udbudsforretning

Forkert henvisning til §1 skulle være til stk. 1.

Det er ikke beskrevet, hvornår en ordregiver kan annullere. (Eks. saglig grund/ ikke usaglig grund)

§183 stk. 2 – Annullation af tildelingsbeslutningen

Denne bestemmelse, vil blive meget omkostningstung for både ordregiver og tilbudsgiver. Hvis Ordregiver skal sikre sig hver gang en kontrakt udbydes, skal man afvente klagesagers afgørelse, før man kan underskrive kontrakten. Ellers risikerer man, at starte en kontrakt op, som efter eks. ½ år annulleres. Så står man med et halvfærdigt byggeri, eller en leverandør der har investeret en masse penge i et produktionsapparat/biler. Dette giver en stor usikkerhed for både ordregiver og tilbudsgiver, hvilket i sidste ende kun kan resultere i højere priser, samt forlænge processerne, da ordregiver i visse tilfælde vil være nødsaget til at afvente Klagenævnet for udbuds afgørelse.

Et forslag kunne være at lave en sanktionsmulighed for Klagenævnet for udbud, så der kan pålægges ordregiver en bod i tilfælde af, at en tildelingsbeslutning annulleres.

Forarbejdningernes §8 s.98 – Sammenlægning af delkontrakter

Det har længe været meget diskuteret hvordan og hvor meget man skal lægge sammen, når det kommer til opgørelse af kontraktværdi. Det kunne med fordel have været forklaret i denne udbudslov, som desværre ikke kommer med meget nyt om dette emne.

Generelt

Der kunne med fordel være en beskrivelse af hvordan forbehold kan prissættes.

Det er ikke beskrevet om delydelsesreglen kan benyttes i forbindelse med rammeaftaler.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Att.: rzn@kfst.dk

6. januar 2015

Høringssvar vedr. forslag til udbudslov

Nopa Nordic a/s er blevet opmærksom på, at forslag til udbudslov er sendt i høring og at loven giver muligheder for at kræve mærker, certificeringer og testrapporter.

Vi hilser lovforslaget velkommen og glæder os over, at loven vil gøre det lettere for det offentlige at opstille klare og gennemsigtige miljøkrav. Vi ser frem til, at det vil sikre en højere grad af ligebehandling i konkurrencen om de offentlige opgaver og en større grad af ensretning i de krav til miljø og bæredygtighed, vi møder i udbud fra det offentlige.

Vi oplever i dag alt for ofte, at konkurrencen om de offentlige opgaver er ulige. Fordi det offentlige enten ikke beder om dokumentation for overholdelse af miljøkrav eller det offentlige ikke er i stand til at vurdere den fremsendte dokumentation, hvilket medfører stor vilkårlighed i bedømmelserne.

Der er stor opfindsomhed, når det offentlige fastsætter krav til miljø og bæredygtighed i udbud. Det betyder, at vi bruger mange ressourcer fra udbud til udbud på at svare på forskellige typer af spørgsmål. Vi håber, at muligheden for at henvise direkte til mærker vil medføre en større brug af mærkekrav i udbud, så vi ikke i hvert eneste udbud skal bruge ressourcer på at udforme svar på nye typer af miljøkrav og -spørgsmål.

De offentlige indkøbere, som i dag bruger krav fra det nordiske miljømærke Svanen eller andre mærker til at fastsætte kravspecifikationerne i et udbud, efterspørger sjældent dokumentation for opfyldelse af mærkekravene. Det betyder, at leverandører, der tilbyder produkter, som overholder mærkekravene, opnår sammen miljømæssige bedømmelse i udbuddet, som leverandører, der tilbyder produkter, som ikke er certificeret i henhold til mærkekravene.

I det omfang det offentlige efterspørger dokumentation for opfyldelse af miljøkrav, er det vores oplevelse, at indkøberne har meget ringe forudsætninger for at vurdere ledigheden af den dokumentation, der fremsendes og vi oplever stor vilkårlighed i vurderingen af dokumentationen.

Derfor er det et stort fremskridt, at det offentlige med lovforslaget får mulighed for at henvise til mærkekrav samt kræve mærker, testrapporter og certifikater, som dokumentation for opfyldelse af kravene.

Med venlig hilsen

Nikolaj Hauirik
Udviklingschef
Nopa Nordic a/s

Nopa Nordic as | Havrevængt 13 | DK-9500 Hobro | CVR-nr 42 55 92 10
T: +45 89 122 122 | mail@nopanordic.com | www.nopanordic.com

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Att.: rzn@kfst.dk

5 januar 2015

Høringssvar vedr. forslag til udbudslov

Vendia Offset er blevet opmærksom på, at forslag til udbudslov er sendt i høring og at loven giver muligheder for at kræve mærker, certificeringer og testrapporter.

Vi hilser lovforslaget velkommen og glæder os over, at loven vil gøre det lettere for det offentlige at opstille klare og gennemsigtige miljøkrav. Vi ser frem til, at det vil sikre en højere grad af ligebehandling i konkurrencen om de offentlige opgaver og en større grad af ensretning i de krav til miljø og bæredygtighed, vi møder i udbud fra det offentlige.

Vi oplever i dag alt for ofte, at konkurrencen om de offentlige opgaver er ulige. Fordi det offentlige enten ikke beder om dokumentation for overholdelse af miljøkrav eller det offentlige ikke er i stand til at vurdere den fremsendt dokumentation, hvilket medfører stor vilkårlighed i bedømmelserne.

Der er stor opfindsomhed, når det offentlige fastsætter krav til miljø og bæredygtighed i udbud. Det bevirker, at vi bruger mange ressourcer fra udbud til udbud på at svare på forskellige typer af spørgsmål. Vi håber, at muligheden for at henvise direkte til mærker vil medføre en større brug af mærkekrav i udbud, så vi ikke i hvert eneste udbud skal bruge ressourcer på at udforme svar på nye typer af miljøkrav og -spørgsmål.

De offentlige indkøbere, som i dag bruger krav fra det nordiske miljømærke Svanen eller andre mærker til at fastsætte kravspecifikationerne i et udbud, efterspørger sjældent dokumentation for opfyldelse af mærkekravene. Det betyder, at leverandører, der tilbyder produkter, som overholder mærkekravene, opnår sammenlignelig bedømmelse i udbuddet, som leverandører, der tilbyder produkter, som ikke er certificeret i henhold til mærkekravene.

I det omfang det offentlige efterspørger dokumentation for opfyldelse af miljøkrav, er det vores oplevelse, at indkøberne har meget ringe forudsætninger for at vurdere lødigheden af den dokumentation, der fremsendes og vi oplever stor vilkårlighed i vurderingen af dokumentationen.

Derfor er det et stort fremskridt, at det offentlige med lovforslaget får mulighed for at henvise til mærkekrav samt kræve mærker, testrapporter og certifikater, som dokumentation for opfyldelse af kravene.

Med venlig hilsen

Morten Jakobsen

Vendia Grafisk

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Att.: rzn@kfst.dk

22. december 2014

Høringssvar vedr. forslag til udbudslov

Schjerning Farver A/S er blevet opmærksom på, at forslag til udbudslov er sendt i høring og at loven giver muligheder for at kræve mærker, certificeringer og testrapporter.

Vi hilser lovforslaget velkommen og glæder os over, at loven vil gøre det lettere for det offentlige at opstille klare og gennemsigtige miljøkrav. Vi ser frem til, at det vil sikre en højere grad af ligebehandling i konkurrencen om de offentlige opgaver og en større grad af ensretning i de krav til miljø og bæredygtighed, vi møder i udbud fra det offentlige.

Vi oplever i dag alt for ofte, at konkurrencen om de offentlige opgaver er ulige. Fordi det offentlige enten ikke beder om dokumentation for overholdelse af miljøkrav eller det offentlige ikke er i stand til at vurdere den fremsendt dokumentation, hvilket medfører stor vilkårlighed i bedømmelserne.

Der er stor opfindsomhed, når det offentlige fastsætter krav til miljø og bæredygtighed i udbud. Vi håber, at muligheden for at henvise direkte til mærker vil medføre en større brug af mærkekrav i udbud, så vi ikke i hvert eneste udbud skal bruge ressourcer på at udforme svar på nye typer af miljøkrav og -spørgsmål.

I det omfang det offentlige efterspørger dokumentation for opfyldelse af miljøkrav, er det vores oplevelse, at indkøberne har meget ringe forudsætninger for at vurdere lødigheden af den dokumentation, der fremsendes og vi oplever stor vilkårlighed i vurderingen af dokumentationen.

Derfor er det et stort fremskridt, at det offentlige med lovforslaget får mulighed for at henvise til mærkekrav samt kræve mærker, testrapporter og certifikater, som dokumentation for opfyldelse af kravene.

Med venlig hilsen

Jan Frandsen

Direktør, Schjerning Farver A/S

SINCE 1886 · MADE IN DENMARK

Schjerning Farver A/S | Østerallé 21 | DK-8400 Ebeltoft | Danmark | Tlf.: +45 86 34 22 11
Fax: +45 86 34 55 00 | info@schjerning-farver.com | www.schjerning-farver.com | CVR nr. 10 91 10 87

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Att.: rzn@kfst.dk

22.12.2014

Høringssvar vedr. forslag til udbudslov

Sharp Electronics Danmark er blevet opmærksom på, at forslag til udbudslov er sendt i høring og at loven giver muligheder for at kræve mærker, certificeringer og testrapporter.

Vi hilser lovforslaget velkommen og glæder os over, at loven vil gøre det lettere for det offentlige at opstille klare og gennemsigtige miljøkrav. Vi ser frem til, at det vil sikre en højere grad af ligebehandling i konkurrencen om de offentlige opgaver og en større grad af ensretning i de krav til miljø og bæredygtighed, vi møder i udbud fra det offentlige.

Vi oplever i dag alt for ofte, at konkurrencen om de offentlige opgaver er ulige. Fordi det offentlige enten ikke beder om dokumentation for overholdelse af miljøkrav eller det offentlige ikke er i stand til at vurdere den fremsendt dokumentation, hvilket medfører stor vilkårlighed i bedømmelserne.

Der er stor opfindsomhed, når det offentlige fastsætter krav til miljø og bæredygtighed i udbud. Det bevirker, at vi bruger mange ressourcer fra udbud til udbud på at svare på forskellige typer af spørgsmål. Vi håber, at muligheden for at henvise direkte til mærker vil medføre en større brug af mærkekrav i udbud, så vi ikke i hvert eneste udbud skal bruge ressourcer på at udforme svar på nye typer af miljøkrav og -spørgsmål.

De offentlige indkøbere, som i dag bruger krav fra det nordiske miljømærke Svanen eller andre mærker til at fastsætte kravspecifikationerne i et udbud, efterspørger sjældent dokumentation for opfyldelse af mærkekravene. Det betyder, at leverandører, der tilbyder produkter, som overholder mærkekravene, opnår sammen miljømæssige bedømmelse i udbuddet, som leverandører, der tilbyder produkter, som ikke er certificeret i henhold til mærkekravene.

I det omfang det offentlige efterspørger dokumentation for opfyldelse af miljøkrav, er det vores oplevelse, at indkøberne har meget ringe forudsætninger for at vurdere lødigheden af den dokumentation, der fremsendes og vi oplever stor vilkårlighed i vurderingen af dokumentationen.

Derfor er det et stort fremskridt, at det offentlige med lovforslaget får mulighed for at henvise til mærkekrav samt kræve mærker, testrapporter og certifikater, som dokumentation for opfyldelse af kravene.

Med venlig hilsen

Sharp Electronics Danmark

Torben Rasmussen

Managing Director

Kathrine Søs Jacobsen (KFST)

Fra: Dansk Arbejdsgiverforening <DA@da.dk>
Sendt: 5. december 2014 15:02
Til: René Zeest Nygaard
Emne: SV: Høring over forslag til udbudslov

Under henvisning til det til DA fremsendte høringsbrev af d.d. vedrørende ovennævnte skal vi oplyse, at sagen falder uden for DA's virkefelt, og at vi under henvisning hertil ikke ønsker at afgive bemærkninger.

Med venlig hilsen

Jette L. Andersen
Chefsekretær

Fra: René Zeest Nygaard [<mailto:rzn@kfst.dk>]

Sendt: 5. december 2014 13:12

Til: samfund@advokatsamfundet.dk; ac@ac.dk; amfor@amfor.dk; amgros@amgros.dk; ae@ae.dk; ai@asfaltindustrien.dk; banedanmark@bane.dk; bat@batkartellet.dk; BM Postkasse; kontakt@bryggeriforeningen.dk; info@byggesoc.dk; info@byggherreforeningen.dk; Bygningsstyrelsen; mail@dbmf.dk; Tania.kjeldgaard@ccodk.org; co@co-industri.dk; per.sjoegvist@coop.dk; bl@bl.dk; Apotekerforeningen@apotekerforeningen.dk; eksportraadet@um.dk; Mail@dkfisk.dk; kommunikation@nationalbanken.dk; REDERI_NETKON; mail@danskaffaldsforening.dk; daf@annoncoer.dk; Dansk Arbejdsgiverforening; info@danskbyggeri.dk; info@danskenergi.dk; hoeringssager@danskerhverv.dk; mail@danskfjernvarme.dk; di@di.dk; mpf@dieh.dk; dit@dit.dk; info@dibr.dk; info@skovforeningen.dk; dtr@taxi.dk; dtil@dtl.eu; mail@danskeadvokater.dk; info@danskeark.dk; db@db-dk.dk; dff@danskedagblade.dk; DM_NETKON; info@danskeservice.dk; regioner@regioner.dk; sekretariat@fdr.dk; dsk@dsk.dk; dommerforeningen@mail.com; jeppesjuul@gmail.com; info@dongenergy.com; ecolabel@ecolabel.dk; Energistyrelsens officielle postkasse; magnus@fairtrade-maerket.dk; kundeservice@falck.dk; Finansministeriets postkasse; mail@finansraadet.dk; fbr@fbr.dk; lka@lka.dk; fri@frinet.dk; danskeforlaeg@danskeforlaeg.dk; fp@forsikringogpension.dk; fmn@fmn.dk; fnt-ja02@mil.dk; juridisk@frederiksberg.dk; fnt-ja02@mil.dk; fff@fff.dk; horesta@horesta.dk; hvr@hvr.dk; lda@lda.dk; itb@itb.dk; DIGST Statens IT-Projektråd; jm@jm.dk; km@km.dk; kl@kl.dk; kifu@erst.dk; KEBMIN - Klima-, Energi- og Bygningsministeriet; kontakt@kooperationen.dk; Kulturministeriet; info@kreakom.dk; borgerservice@kk.dk; info@lf.dk; lo@lo.dk; lederne@lederne.dk; hfa@ac.dk; sekretariatet@lopl.dk; los@los.dk; MIM - Miljøministeriets hovedpostkasse; MBBL Hovedpostkasse; sm@sm.dk; D-DEP - enhedspostkasse; fvm@fvm.dk; sum@sum.dk; Moderniseringsstyrelsen; oao@oao.dk; mail@realkreditforeningen.dk; rkr@rkr.dk; info@rigsrevisionen.dk; rfs@erst.dk; skm@skm.dk; sm@sm.dk; kundeservice@ski.dk; stm@stm.dk; teknig@teknig.dk; trm@trm.dk; uvm@uvm.dk; um@um.dk; vd@vd.dk; lr@verdensskove.org; oim@oim.dk

Cc: René Zeest Nygaard

Emne: Høring over forslag til udbudslov

Til parterne på høringslisten

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har i dag sendt forslag til udbudslov i høring.

Høringsbrev, lovforslag og rapport fra udvalg om dansk udbudslovgivning ligger på høringsportalen på følgende link <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/42280>

Mvh.

René

René Zeest Nygaard

Specialkonsulent/Special Advisor
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen/
Danish Competition and Consumer Authority
Direkte +45 4171 5258
E-mail rzn@kfst.dk

Høringen af udbudsloven

Formålet med loven som angivet i § 1, er alene at der gennem en effektiv konkurrence kan opnås den bedst mulige udnyttelse af de offentlige midler. Der mangler en henvisning til nødvendigheden af at kunne sikre at den bedste udbyder får mulighed for at byde.

I mange tilfælde er det ikke tilstrækkeligt at udbyder behandler alle de indkomne tilbud ens – f.eks. hvis der ikke opnås tilbud fra de mest konkurrencedygtige.

Kvalitetssikring er f.eks. i § 40 begrænset ved at der, også ved henvisning til europæiske standarder eller internationale standarder, ubetinget skal efterfølges af udtrykket "eller tilsvarende", selvom der kan forekomme standarder, hvor der ikke er 'tilsvarende'.

Også egnethedskrav og udelukkelsesgrunde angives tilsyneladende udtømmende og med den hensigt at tillade tilbudsgivere at byde selvom udbyder tvivler på deres egnethed. Denne egnethed må tilsyneladende kun bevises ved anvendelse af det fælles europæiske udbudsdokument som foreløbigt bevis, mens en eventuel bedre dokumentation, skal føre til afvisning, hvis ikke netop dette dokument foreligger. Her forekommer det nødvendigt at tillade beviser og dokumentation af anden art. Det der anføres i § 153 er ikke nødvendigvis egnet til at udelukke ikke-kompetente tilbudsgivere. For eksempel må de uddannelsesmæssige og faglige kvalifikationer virksomhedens ledende medarbejdere ikke evalueres som et kriterie for tildeling. Er der tale om design af et skib, burde manglende kvalifikationer på skibsdesign kunne være et kriterie for tildeling.

Af bemærkningerne fremgår at sociale hensyn eksempelvis arbejdsvilkår for de ansatte ikke anvendes som tekniske specifikationer, men derimod anvendes som kriterier i forbindelse med tildelingen, men dette fremgår ikke af §160. Direktivet rummer mulighed for at ordregiver kan anvende deres købekraft til at f.eks. indkøbe varer og tjenesteydelser, som fremmer innovation, respekterer miljøet eller forbedrer sociale forhold. Det fremgår dog ikke af forslaget at danske myndigheder har denne mulighed. Køber en miljømyndighed et skib bør de kunne tage hensyn til tilbudsgiverens miljøbelastning under fremstillingen, men lovforslaget udelukker tilsyneladende dette ved i § 161 at kræve at underkriterier skal være forbundet med kontraktens genstand. Også den specifikke angivelse af at tilbud kan afvises fra virksomheder der ikke opfylder "gældende forpligtelser inden for det miljømæssige-, sociale- og arbejdsretlige område i henhold til EU-retten, national lovgivning, kollektive aftaler eller i henhold til de miljø-, social- og arbejdsretlige forpligtelser", synes at udelukke at miljømyndigheder kan forfølge dansk miljøpolitik ved indkøb, men derimod er henvist til at acceptere leverandørlandets niveau.

Hvor der foreligger 'unormalt lave tilbud' er det ikke klart at ordregiver kan afvise et sådant, fordi det ikke skønnes muligt at gennemføre leverancen for denne pris. Vi har konkrete erfaringer, hvor en sådan mulighed burde være udnyttet.